

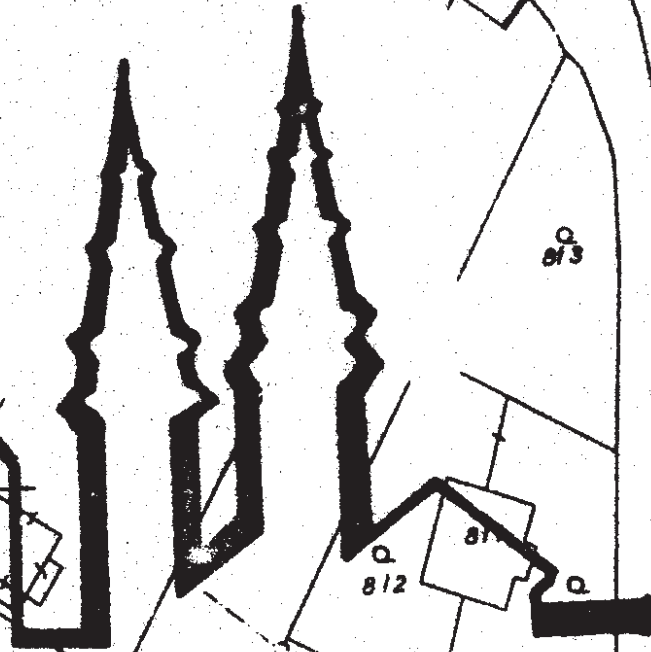
DOM TECHNIKY ČSVTS ŽILINA

A-473700

Zborník prednášok

z 2. celoštátnej konferencie o

Evidenciá nehnutel'nosti

ŽILINA

ihriško Dom kultúry ROH

5. a 6. novembra 1986

Dom techniky ČSVTS Žilina

12. júna 1986

EVIDENCIA NEHNUTEĽNOSTÍ

Z b o r n í k p r e d n á ť o k

Dom kultúry ROH

5.-6. novembra 1986

Ing. Ondrej Michalko

Slovenský úrad geodézie a kartografie

Spoločenské a národohospodárske funkcie evidencie nehnuteľností

1. Úvod

Komunistická strana Československa na svojom XVII. zjazde v marci tohoto roku vytýčila záväznú politickú líniu budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti v nasledujúcom období. Podiel rezortu Slovenského úradu geodézie a kartografie na realizácii zjazdovej línie predstavujú úlohy, ktoré sú stanovené v rozpracovaní záverov zjazdu strany na podmienky rezortu v dokumente "Hlavné úlohy po XVII. zjazde KSC a zjazde KSS v podmienkach rezortu Slovenského úradu geodézie a kartografie". Tento dokument väčšina z Vás, rezortných pracovníkov, dobre pozná. Z neho vyplýva, že pri stanovení úloh rezortu sa pozornosť sústredila najmä na úlohy evidencie nehnuteľností. Priorita evidencie nehnuteľností v nasledujúcom období vyplýva z viacerých uznesení vlády SSR, ktoré zohľadňujú spoločenské potreby v súčasných podmienkach, ale aj s výhľadom do budúcnosti.

Sme si vedomí náročných požiadaviek, ktoré pred nami stoja na úseku evidencie nehnuteľností, a to v celej šírke ich zložitosti, ktoré treba ešte doriešiť tak vo vlastnom rezorte, ako aj v spolupráci s ostatnými zainteresovanými rezortami. I dnešná konferencia o evidencii nehnuteľností zapadá do tohto rámca náročnejšieho prístupu a dôslednejšej realizácie stanovených úloh na tomto úseku činnosti rezortu.

Požiadavky na socialistickú evidenciu nehnuteľností narastajú úmerne s rozvojom socialistickej spoločnosti. Túto skutočnosť si uvedomíme výraznejšie, ak súčasné požiadavky porovnáme s funkciami evidencie nehnuteľností, aké stanovujú základné právne normy zákon č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností a vyhláška č. 23/1964 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o evidencii nehnuteľností.

2. Spoločenské funkcie evidencie nehnuteľností

Medzi základné spoločenské funkcie evidencie nehnuteľností patrí objektívna evidencia socialistického spoločenského vlastníctva a osobného vlastníctva občanov. Zabezpečenie skutočne objektívnej evidencie na tomto úseku evidencie právnych vzťahov vo všetkých jej prvkoch, akými sú napr. legalita, geometrická definícia, časový faktor zápisu a pod. je prvoradým predpokladom dodržiavania zákonnosti.

Ustanovenia právnych noriem prikazujú priebežne evidovať právne vzťahy k nehnuteľnostiam podľa dochádzajúcich listín /v tkz. I. etape/ a komplexne zakladať evidenciu právnych vzťahov postupne na základe miestneho vyšetrovania v obci /II. etapa/. Plnenie prvej časti úlohy zabezpečujeme v rezorte v plnom rozsahu podľa požiadaviek, reklamácie chybného listu vlastníctva sa vyskytujú ojedinele, avšak odstránenie podobného nedostatku je veľmi obtiažne, najmä ak nadväzne vznikol nový právny vzťah. Druhú časť úlohy, zakladanie evidencie právnych vzťahov vyšetrovaním v obci, zabezpečujeme v rezorte podľa harmonogramu; úloha sa má skončiť v termíne do konca roka 1994. Očakávame, že veľa okresov úlohu splní v predstihu. O úplnosti evidencie právnych vzťahov k nehnuteľnostiam možno hovoriť za predpokladu, že všetky existujúce právne vzťahy sú doložené príslušnými listinami. Podľa doteraz získaných skúseností možno povedať, že vyšetrovaním v obci možno založiť evidenciu len na cca 60-tich % z celkového počtu parciel /v intraviláne/. Komplexné riešenie týchto otázok je uložené aj uznesením vlády SSR č. 285/1985 rezortu ministerstva spravodlivosti v spolupráci s naším rezortom.

Nie menej dôležitou spoločenskou funkciou evidencie nehnuteľností je vedenie evidencie o správe národného majetku. Umožňuje sledovať úroveň hospodárenia so štátnym socialistickým vlastníctvom, jeho efektívne využívanie a ochranu proti nežiadúcim zásahom. Uvedené uznesenie vlády SSR ukladá ďalej rezortu Ministerstva financií SSR zabezpečiť usporiadanie správy nehnuteľného národného majetku a nášmu rezortu evidovať túto správu do konca roka 1994.

I z takéhoto stručného hodnotenia evidencie právnych vzta-

hov je zrejmé, že ustanovenia zákona o evidencii nehnuteľností na jednej strane nedostatočne vymedzujú splnenie tejto úlohy a na druhej strane nestanovujú účinné sankcie voči vlastníkom a užívateľom nehnuteľností za neplnenie resp. porušovanie povinností vyplývajúcich pre nich zo zákona.

Zabezpečenie zákonnosti a právnej istoty je obzvlášť sledovanou otázkou, ak ide o súkromné vlastníctvo občanov. Špecifikum právnych vzťahov v ČSSR je v tom, že súkromné vlastníctvo občanov k pozemkom nebolo zrušené, avšak právo socialistického užívania pozemkov združených v poľnohospodárskej veľkovýrobe je povýšené nad súkromné vlastníctvo. Toto špecifikum nevyhnutné pre zabezpečenie veľkovýroby potravín a tým i zabezpečenie výživy národa kladie mimoriadne nároky na evidenciu nehnuteľností. Vedenie evidencie právnych vzťahov k pozemkom zrušeným vyžaduje dvojnásobnú prácnosť pri vykonávaní zmien v stave užívania podľa evidencie nehnuteľností a v stave právnom podľa bývalého pozemkového katastra. Nejde však len o prácnosť, objektívna evidencia právnych vzťahov by mala obsahovať aj údaje o postupnom vyznačovaní vlastníctva štátu k pozemkom, ktoré nadobudol zo súkromného vlastníctva občanov. Tieto požiadavky tu sú, ukazujú sa opodstatnené, avšak nemáme zatiaľ právny podklad, na základe ktorého by sme ich mohli v operátoch evidencie nehnuteľností realizovať. Zabezpečenie socialistickej poľnohospodárskej a lesnej veľkovýroby vyžaduje ďalej zvláštnu pozornosť venovať aj evidencii pozemkov poľnohospodárskeho a lesného pôdneho fondu, ich ochrane, ako nenahraditeľným výrobným prostriedkom. Aj na tomto úseku plní evidencia nehnuteľností veľmi dôležitú spoločenskú funkciu. Sumárne údaje evidencie nehnuteľností o pôdnom fonde každoročne publikované v štatistickej ročenke slúžia zainteresovaným orgánom a organizáciám. Vývoj pôdneho fondu pravidelne hodnotí vláda SSR. Pozornosť pôdnemu fondu je venovaná nielen ako výrobnému prostriedku, ale aj ako základnej zložke životného prostredia. Úlohy na tomto úseku sú náročné a ťažko realizovateľné najmä v rozlohovo malých štátoch, medzi ktoré patrí aj Československo, kde sa koncentrovane stretávajú záujmy investičných zámerov s ochranou a zachovaním prírodného prostredia. Možno už teraz povedať, že na tomto úseku očakávame nové

požiadavky vo vzťahu k EN.

Cím viac informácií bude možné z obsahu evidencie nehnuteľností poskytnúť, tým viacej sa rozšíri okruh záujemcov o objektívne informácie. Údaje evidencie nehnuteľností bude naďalej požadovať štátna štatistika, ale aj informačné systémy iných rezortov; pôjde tu však o nové formy poskytovania týchto údajov na báze počítačových médií v rôznej skladbe. Ich existenciu je potrebné zohľadniť pri úprave právnej normy. Pôjde najmä o doriešenie overenia správnosti údajov evidencie nehnuteľností a o otázku vyhotovenia duplikátov z operátov evidencie nehnuteľností, kde klasické odpisovanie a obkresľovanie do špeciálnych tlačív nahradí nová reprodukčná technika.

3. Národohospodárske funkcie evidencie nehnuteľností

Medzi základné národohospodárske funkcie evidencie nehnuteľností patrí poskytované záväzných údajov pre potreby plánovania a riadenia hospodárstva, najmä poľnohospodárskej výroby, výkazníctvo a štatistiku o pôdnom fonde, pre prehľady nehnuteľností spravované socialistickými organizáciami, ale aj ako podklady na spisovanie zmlúv a iných listín o nehnuteľnostiach. Objektivita týchto údajov je zabezpečená ich priebežnou aktualizáciou na základe dochádzajúcich listín o zmenách, hlásení užívateľov a vlastníkov a previerkami súladu evidencie nehnuteľností so skutočným stavom v 5 ročných cykloch v každej obci resp. katastrálnom území SSR. Doterajšie údaje EN už nepostačujú spoločenským potrebám, čo je zrejmé aj z rozšírenia obsahu evidencie nehnuteľností o tzv. pomocné evidencie, kde sledujeme - evidujeme už niekoľko rokov dočasné zmeny vo využívaní pozemkov, ich re-kultivácie, ale aj nepovolené - nelegálne zmeny, či zásahy do využívania pozemkov. Už niekoľko rokov sa očakáva rozšírenie obsahu evidencie nehnuteľností o prvky vyjadrujúce kvalitu pozemkov z hľadiska poľnohospodárskej výroby tzv. bonitu pozemkov.

Ďalšie špecifické požiadavky na evidenciu nehnuteľností vyplývajú zo zákona č. 61/1977 Zb. o hospodárení v lesoch a štátnej správe lesného hospodárstva. Ide najmä o evidovanie

lesného pôdneho fondu v podrobnejšom členení.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že obsah evidencie nehnuteľností v niektorých prípadoch nedostatočne pokrýva požiadavky súčasnej úrovne plánovania a riadenia výroby, nie len pokiaľ ide o poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, ale aj o ostatné odvetvia národného hospodárstva. Pre komplexné riešenie nadhodенých problémov ukazuje sa ako jediná možná cesta novelizovať zákon o EN. Pritom však je potrebné mať na pamäti základné poslanie evidencie nehnuteľností v socialistickom štáte a z tohoto pohľadu posudzovať opodstatnenosť spoločenského zámeru jeho rozširovania a obsahu. Stretávame sa aj s takými požiadavkami, ktorých realizácia v evidencii nehnuteľností nie je z národohospodárskeho hľadiska reálna a uplatnenie je operatívnejšie a efektívnejšie v podnikových evidenciách.

Okrem základných funkcií evidencie nehnuteľností, kde sme poukázali na potrebu novelizácie zákona o evidencii nehnuteľností, k podobným záverom dôjdeme, ak rozborujeme technické, geodetické požiadavky vo vzťahu k evidenčným. Ide tu najmä o potrebu legislatívne posilniť obnovu operátu evidencie nehnuteľností po novom mapovaní /problematika zachovania už založených právnych vzťahov k nehnuteľnostiam/. Riešenie tejto otázky v právnej norme by značne zvýšilo autoritu operátu evidencie nehnuteľností.

Pre 8. päťročnicu sme si vytýčili smelé a náročné úlohy, ktoré vychádzajú z dlhodobého výhľadu rozvoja geodézie a kartografie do roku 1995 s výhľadom do roku 2000.

4. Záver

na základe uvedených skutočností možno konštatovať, že k úlohám evidencie nehnuteľností vytýčeným v rozpracovaní záverov XVII. zjazdu strany pristupujú pracovníci rezortu s vedomím zodpovednosti a náročnosti. Nové predsavzatia zakotvené v príslušných dokumentoch jednoznačne signalizujú, že budeme zodpovedne pristupovať v rezorte k realizácii týchto úloh, budeme vytvárať všetky podmienky, aby podiel rezortu na úlohách voči spoločnosti ešte viac stúpol a nadobudol to postavenie, ktoré mu právom patrí.

V "päťročnici evidencie nehnuteľností" ako sme 8. päť-

ročnicu v rezorte nazvali, budeme venovať maximálnu pozornosť riešeniu všetkých otvorených otázok, ktoré sa na tomto úseku nahromadili. Sme si pritom vedomí, že úlohy sú náročné, ale splniteľné. Úspešný výsledok bude najviac záležať od dobrej spolupráce s ostatnými zainteresovanými rezortmi. V tomto smere vyvinieme maximálne úsilie, aby sme našli spoločný kľúč na ich riešenie. Konkrétne kroky, ktoré sme už urobili, nás stavajú do pozície optimistov a dodávajú nádej, že pomenovanie 8. päťročnice "päťročnicou evidencie nehnuteľností" bolo správne.

Ing. Matej Bada

Slovenský úrad geodézie a kartografie

Údaje EN pre plánovanie a riadenie hospodárstva

V úvodnom ustanovení zákona č. 22/64 Zb. o EN sa hovorí, že potreby národného hospodárstva vyžadujú aby boli evidované údaje o nehnuteľnostiach potrebné pre plánovanie a riadenie hospodárstva, najmä poľnohospodárskej výroby, pre ochranu socialistického spoločenského vlastníctva a osobného vlastníctva občanov, pre riadnu správu národného majetku a pre ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu a lesného fondu. Z uvedenej širokej škály potrieb národného hospodárstva voči evidencii nehnuteľností sú na prvom mieste požiadavky poľnohospodárskej výroby. Nie je snáď potrebné túto skutočnosť zvlášť zdôvodňovať, vieme, že EN vznikla práve z hľadiska týchto potrieb plánovania socializovanej poľnohospodárskej veľkovýroby, zabezpečujúcej obživu národa.

Priorita a dôležitosť poľnohospodárskej výroby je zvýraznená v EN špecifickým obsahom údajov o pozemkoch poľnohospodárskej pôdy od jej členenia na druhy pozemkov (kultúry), skupiny poľnohospodárskych závodov - sektory a výrobné podoblasti. Ďalej sledovanie dočasných zmien vo využívaní pozemkov poľnohospodárskej pôdy ako aj pozemkov určených na vykonanie náhradnej rekultivácie za účelom ich poľnohospodárskeho využitia. Údaje EN o poľnohospodárskej pôde poskytujeme najčastejšie ako sumárne so stavom k 31.12. bežného roka vo forme sektorových prehľadov o plochách kultúr ako aj k 15.5. bežného roka ako podklady pre súpisy plôch osevov.

V rozpracovaní záverov XVII. zjazdu KSČ v podmienkach rezortu sme si stanovili úlohu skvalitniť vedenie EN a poskytovanie údajov EN národnému hospodárstvu, vychádzame pritom najmä z požiadaviek poľnohospodárskej výroby z poznania súčasného stavu využívania údajov EN ich odberateľmi, teda orgánmi riadenia rezortu poľnohospodárstva a výživy. Systém plánovania poľnohospodárskej výroby je ako viete z hľadiska nepredvídaných prírodných vplyvov veľmi zložitý. Pokúsím sa

stručne a veľmi schématicky naznačiť zostavovanie plánu poľnohospodárskej výroby, aby bolo možné posúdiť funkciu údajov EN v tomto systéme.

Rozpis plánu z podkladov federálnych orgánov zabezpečuje MPVŽ SSR, podľa sektorov ústredne plánovaných, ďalej cez krajsky plánované, ktoré krajské orgány rozpisujú na okresy a tieto na poľnohospodárske organizácie. Základným ukazovateľom v rozpise plánu, podľa ktorého sú hodnotené všetky poľnohospodárske organizácie zabezpečujúce poľnohospodársku výrobu je nákup obilia a nákup jatočných hospodárskych zvierat. I keď poľnohospodárska pôda je základným výrobným prostriedkom iste uznáte, že na splnenie týchto ukazovateľov majú podstatný vplyv mnohé ďalšie faktory prírodné, ekonomické, organizačné a pod.

Chcel som tým naznačiť, že väčšina zmien vo výmere poľnohospodárskej pôdy nie je dôvodom na zmeny v rozpise plánu. Navyiac návrh plánu pre nasledujúci rok sa na úrovni MPVŽ pripravuje v auguste bežného roka, pričom väčšina zmien ako vieme sa uskutočňuje ku koncu roka, teda všetky zmeny sa v pláne nemôžu zohľadniť. Pokiaľ ide o výmeru ornej pôdy vychádza sa zo zásady, že jej úbytky musia byť nahradené (uzn. vlády SSR 109/82), výmera je teda stabilná.

I z tohoto schématu možno usúdiť, že údaje EN o výmere poľnohospodárskej a ornej pôdy nie sú rozhodujúcim faktorom pri zostavovaní plánu. Nedostáva sa im pozornosti a vážnosti akú im v rezorte pripisujeme a z našej strany venujeme.

Tento systém plánu sa pochopiteľne odrazí aj v prístupe jednotlivých poľnohospodárskych organizácií, ktoré riešenie zmien v pôdnom fonde alebo jeho využívanie v súlade s údajmi EN, zaujíma len z vlastného pohľadu, motivovaného ukazovateľmi v pláne.

Plánovacie orgány nemôžu pozmeniť tento systém zostavovania plánu okrem iného aj z dôvodu, že údaje o poľnohospodárskej pôde zatiaľ postrádajú jej kvalitatívne rozlíšenie - bonitu pozemkov, ale aj ďalšie informácie, najmä negatívne pôsobiace skutočnosti napr. údaje o pozemkoch postihnutých exhalátmi. Ak si teda postavíme otázku ako zabezpečiť dôslednejšie využívanie údajov EN v plánovaní poľnohospodárskej

výroby, vidíme, že úloha je náročná a vyžaduje užšiu spoluprácu plánovacích orgánov s rezortom geodézie a kartografie.

Na zvýšenie záujmu poľnohospodárskych organizácií o vedenie PEP, ohlasovanie a usporiadavanie zmien v pôdnom fonde a tým aj lepšiu spoluprácu s pracoviskami EN v okresoch sú možné dve alternatívy riešenia. Prvá alternatíva vyžaduje pozmeniť systém plánovania poľnohospodárskej výroby, tento stavať na vedeckom základe, do ktorého pojať údaje EN, ktoré by v plnej miere charakterizovali pôdu ako výrobný prostriedok nie len po stránke výmery a polohy, ale aj čo do kvality - bonity. Táto alternatíva vyžaduje dopracovať pripravovaný bonitačný systém MPVŽ SSR ale aj doplniť údaje o pôde a pozemkoch o nevyhnutné informácie.

Druhá alternatíva sa realizuje pri doterajšom systéme plánovania, pričom plánovacie orgány uplatňujú ekonomický tlak na poľnohospodárske organizácie, ktoré sú postupne donútené (napr. pre nedostatok krmív) využívať aj menej výnosnú poľnohospodársku pôdu pre zabezpečenie stanovenej výroby, predpoklad je dospieť k takému stavu, že poľnohospodárske organizácie budú donútené maximálne využívať pôdny fond v súlade s údajmi EN. Presadenie tejto alternatívy v praxi je pomalšie, pôsobí nerovnomerne a neobjektívne, nakoľko vo výhode zostávajú tie organizácie, ktoré v rozpore s platnými predpismi zatiaľ neodhalili svoje rezervy.

V súčasnom období napomáhame realizácii druhej alternatívy, hľadáme spoločne s MPVŽ a MLVH SSR nové formy o správnosti, ktorých svedčia prijaté uznesenia vlády SSR napr. na stanovenie trvalých hraníc medzi poľnohospodárskym a lesným pôdnym fondom, stanovenie trvalých hraníc zastavaných území obcí, súčasné vykonávanie FIP a previerok súladu EN so skutočným stavom v teréne a ďalšie.

Celkove vyššej účinnosti pri realizácii tejto alternatívy vidíme z našej strany v pôsobení kontroly najmä poľnohospodárskych orgánov, výborov ľudovej kontroly ale aj orgánov štatistiky. Štatistiku uvádzam preto, že dôležitú funkciu pri kontrole využívania pozemkov poľnohospodárskej pôdy by mohol plniť súpis plôch osevov, ktorý každoročne zostavuje štatistika z podkladov EN a hlásení poľnohospodárskych

orgánov doložených hláseniami z jednotlivých poľnohospodárskych organizácií. V týchto výkazoch napriek tomu, že uvedenie nepravdivých údajov je trestné sa takéto údaje vyskytujú, to potvrdzujú naše zistenia v teréne pri previerkach súladu EN so skutočným stavom, ktoré predkladáme spoločne s inými porušeniami zásad ochrany a využívania pôdneho fondu ako nepovolené zmeny orgánom ochrany na doriešenie. Kontrola údajov v súpise plôch osevov v teréne by bola istotne prínosom v objektivizácii pohľadu na dosahované výsledky v mnohých poľnohospodárskych organizáciách. Kontrolu údajov však nie je možné vykonať, pokiaľ tieto výkazy budú zostavované len za sektory a obce ako najnižšie jednotky. Riešením by boli výkazy za poľnohospodársku organizáciu, ktoré následne by bolo možné sumarizovať podľa požiadaviek štatistiky. Podobný záujem presvedčiť sa o pravdivosti údajov zatiaľ však neprejavili ani poľnohospodárske orgány, ani orgány štatistiky. Predpokladám, že veci by pre začiatok pomohlo angažovanie výboru ľudovej kontroly.

V rezorte sme však pripravení realizovať aj prvú alternatívu riešenia - doplnením údajov EN o bonitné triedy pozemkov. Ešte raz zdôrazním takých údajov, ktoré budú oporou zostavenia plánu poľnohospodárskej výroby. Iné, formálne riešenie v tomto smere si nemôžeme dovoliť a to si uvedomujú aj orgány riadenia poľnohospodárstva, keď trpezlivo a náročne posudzujú výsledky výskumu na tomto úseku.

Viacšej pozornosti som zámerne venoval využívaniu údajov EN pre plánovanie a riadenie poľnohospodárskej výroby, pozornosť však zasluhuje ich využívanie aj v plánovaní a riadení odvetví národného hospodárstva napr. v lesnom a vodnom hospodárstve.

Využívanie údajov EN pre plánovanie a riadenie v tomto odvetví národného hospodárstva nie je tak akútnym problémom ako v odvetví poľnohospodárstva, najmä z dôvodu, že pôda ako výrobný prostriedok prináša produkciu nie v ročných ale niekoľko desiatročných intervaloch, podľa rubnej zrelosti porastov. Navyše v rezorte MLVH SSR sa stabilizoval 10 ročný cyklus zostavovania lesných hospodárskych plánov, podľa údajov vlastnej evidencie o skutočnej výmere lesných pozemkov,

získanej vlastným mapovaním fotogrametrickými metódami. Údaje tejto evidencie sa každoročne porovnávajú s údajmi EN.

Lesná pôda charakterizovaná ustanovením prílohy k vyhláske č. 23/64 Zb. sa v plnej miere nestotožňuje s pojmom lesné pozemky, ktorými podľa ustanovenia lesného zákona č. 61/77 rozumieme všetky pozemky lesného pôdneho fondu. Odlišnosť sa týka pozemkov nad hornou hranicou porastovej vegetácie, ktoré ako súčasť lesného pôdneho fondu je potrebné tiež evidovať v kultúre lesná pôda. Túto úpravu dočasne riešil SÚGK pokynom pre svoje organizácie. Ďalšie požiadavky na doplnenie údajov EN alebo úpravu ich členenia sa zatiaľ nepožadujú.

Pre uľahčenie porovnania údajov vlastnej evidencie lesohospodárskych organizácií s EN vyriešime v najbližšom období v spolupráci s MLVH SSR, po ukončení stabilizácie hraníc medzi PIF a LPF, otázku preberania vnútorného členenia lesných pozemkov do EN, tak aby tieto tvorili ucelené parcely podľa kritérií EN. Stanovené kódové členenie poznámkami ku druhom pozemkov rezort MLVH SSR nepožaduje a využitie týchto kódov sa bude po donode redukovať.

Zatiaľ čo v odvetví poľnohospodárstva a čiastočne aj v odvetví lesného a vodného hospodárstva sa údaje EN využívajú priamo v plánovaní a riadení, v ostatných odvetviach národného hospodárstva sa tieto využívajú nepriamo, z väčšej časti tvoria informatívne podklady pri riadení príslušného odvetvia najmä z hľadiska správy nehnuteľného národného majetku. I na tomto úseku by využívanie údajov EN zasluhovalo väčšiu pozornosť akej sa im dostáva. Očakávať zlepšenie možno realizáciou spoločných opatrení prijatých MS SSR, MF SSR a SÚGK k uzneseniu vlády SSR č. 265/85 vo veci usporiadania právnych vzťahov k pozemkom. Založenie a evidenciu právnych vzťahov budeme zabezpečovať v spolupráci zainteresovaných orgánov vyšetrovaním v obciach do roku 1994, kedy bude úloha ukončená. Usporiadanie právnych vzťahov a ich vyznačenie v EN zvýši autoritu údajov EN aj u správcov nehnuteľného národného majetku a pozitívne tak ovplyvní ich prístup k využívaniu údajov EN na ochranu nehnuteľného národného majetku proti nedovoleným zásahom a pri riadení vlastnej činnosti

vyplývajúcej z požiadaviek národného hospodárstva.

Ak hovorím o využívaní údajov EN v plánovaní a riadení je potrebné zdôrazniť, že ide o skutočne objektívne údaje, ktoré reprezentujú legálny stav užívania nehnuteľností. Zabezpečenie takýchto údajov nám stanovuje zákon o EN a súvisiace právne normy. Spôsoby a postupy zabezpečenia takýchto údajov zase stanovujú platné technické predpisy na tomto úseku evidenčnej a meračskej problematiky.

Pokiaľ ide o evidenčné hľadiská, za nevyhnutné považujeme dodržiavanie evidenčného stavu, napr. druhov pozemkov podľa údajov EN najmä pri obnove operátu EN mapovaním, kde často sa stretávame so svojvoľným porušovaním tejto zásady bez príslušného konania orgánov ochrany, čím dochádza k porušovaniu predpisov z našej strany. Podobný postup neprispieje k objektivite našich údajov a stratená autorita sa len ťažko získava.

Pokiaľ ide o technickú meračskú stránku, je potrebné si uvedomiť, že stále viacej budeme pracovať na pozemkovej mape vyhotovenej novým mapovaním, teda v náročnejších podmienkach na presnosť merania a spracovania výsledkov prác. Čiastočne bude možné využiť meračskú techniku, ktorá uvoľnením tempa mapovania, bude viac prístupná aj oddielom EN pri zameriavaní zmien a výpočtovú techniku, ktorá sa postupne dostáva na okresné pracoviská EN. Z uvedeného možno usúdiť, že v rezorte máme predpoklady na zabezpečenie objektívnych údajov EN v požadovanej kvalite.

Požiadavky na kvalitu a operatívnosť poskytovania údajov EN budú postupne narastať s ich stále širším využívaním v národnom hospodárstve. Nové možnosti v poskytovaní údajov EN vznikajú rozvojom automatizácie vedenia operátov evidencie nehnuteľností. Nie len vyhotovovanie sumárnych údajov v súčasnej podobe ale vyhotovovanie špecializovaných sumárnych zostáv v požadovaných termínoch, možno očakávať už v najbližšej budúcnosti. Vyhovieť týmto požiadavkám znamená predovšetkým disciplinované v zmysle predpisov a v stanovených termínoch zabezpečiť aktualizáciu operátu EN, aby sme v ľubovoľnom termíne poznali stav údajov na pamäťových médiách, podľa harmonogramom stanoveného postupu pre jednotli-

vé pracoviská EN v okresoch.

Údaje EN v plánovaní a riadení národného hospodárstva budú plniť s rozvojom spoločnosti stále dôležitejšie funkcie. Naplnenie týchto funkcií sme povinní zo zákona o EN zabezpečiť v plnom rozsahu. Naše vlastné rezortné problémy a prekážky, s ktorými sa stretávame, bez ohľadu či tieto vznikajú v hospodárskej, alebo rozpočtovej skupine organizácií alebo v ich vzájomných vzťahoch je potrebné otvorene nastoliť a bezodkladne riešiť. Ako vieme zo skúseností každé otálanie, či vyčkávanie s riešením sa v EN vypomstí. Je v prvom rade na nás, na všetkých, ale aj na užívateľoch a vlastníkoch nehnuteľností, ako sa zhostíme úloh EN vytýčených v 8. 5.RP s cieľom skvalitniť jej obsah, vedenie a využívanie v plánovaní a riadení národného hospodárstva.

Ing. Jaroslav Šůra

Ministerstvo lesního a vodního hospodářství ČSR

Význam a způsob evidence lesního půdního fondu

Lesní půda je nezbytnou podmínkou reprodukčního procesu lesní výroby. Její úbytek, ke kterému dochází v důsledku těžby nerostů, výstavby průmyslových objektů, komunikací, rekreačních objektů apod., nebo v důsledku tzv. dočasného odnímání půdy, představuje zúžení produkční základny dřeva a ostatních užitečných funkcí lesa. Je proto ekonomicky velmi nežádoucí. S přechodem na intenzivní rozvoj lesního hospodářství racionální hospodaření půdou nabývá stále většího významu.

Jedním z nástrojů, které mohou podstatně ovlivnit racionální využívání lesního půdního fondu, je řádně vedená evidence nemovitostí, podniková evidence pozemků a evidence rozhodnutí národních výborů a pohybu lesního půdního fondu. Všechny tyto evidence by měly být totožné.

Lesní půdní fond tvoří pozemky, které jsou trvale určeny k plnění funkcí lesa. Patří sem i parcely, které sice bezprostředně neslouží lesní výrobě, ale jsou pro ni nepostradatelné.

Lesy jsou jedním z největších bohatství naší vlasti, proto je nezbytné chránit lesní půdní fond, zabezpečit jeho stabilizaci a jeho zachování pro lesní výrobu.

Podle zákona č. 61/1977 Sb. o lesích jsou povinni uživatelé lesních pozemků chránit lesní pozemky a racionálně je využívat pro plnění funkcí lesů. K vynětí pozemků z lesního půdního fondu nebo k omezení jejich využívání může dojít jen v nevyhnutelných a odůvodněných případech, zejména jde-li o případy plnění jiných důležitých zájmů společnosti. Vždy je však třeba dbát, aby použití pozemků k jiným účelům co nejméně narušovalo zájmy lesního hospodářství a bylo v souladu se schváleným územním plánem.

Socialistické organizace, které jsou uživateli lesních pozemků, jsou povinny ve spolupráci s orgány geodzie a kartografie vést evidenci těchto pozemků.

Ministerstvo lesního a vodního hospodářství po dohodě s příslušnými ústředními orgány, zejména s Českým úřadem geodetickým a kartografickým stanoví obecně závazným právním předpisem podrobnosti o zakládání a vedení evidence lesních pozemků na lesních závodech. V něm stanoví i podrobnosti o tom,

kteřé pozemky náležejí do lesního půdního fondu.

Odpovědři za ochranu lesního půdního fondu jsou vedoucí pracovníci socialistických organizací. U podniků Státních lesů jsou to ředitelé lesních závodů, kteří pověřují vedením evidence nemovitostí pracovníky svých závodů.

Význam podnikové evidence pozemků je v tom, že podává ucelený obraz o vývoji lesního půdního fondu a o jeho využívání. Poskytuje údaje pro plánování a řízení výroby, pro výkaznictví a statistiku o lesním fondu. Obecně je známo, že pečlivá a soustavně vedená pozemková evidence je jedním z předpokladů řádného hospodaření v lesích. Proto pozemkovou evidenci vyžaduje nejen zákon o lesích, ale i vyhláška č. 104/1966 Sb. o správě národního majetku.

V současné době podniková evidence pozemků u podniků Státních lesů je vedena podle metodických pokynů pro pozemkovou evidenci na lesních závodech, které ministerstvo lesního a vodního hospodářství ČSR vydalo v roce 1971.

Pokyny ministerstva lesního a vodního hospodářství ČSR a Českého úřadu geodetického a kartografického pro pozemkovou evidenci na lesních závodech byly vydány jako metodický návod pro vedení, popřípadě založení pozemkové evidence. Po získaných zkušenostech měly být upřesněny a vydány jako obecně závazný předpis (směrnice). Návrh směrnic pro pozemkovou evidenci na lesních závodech byl také v roce 1973 vypracován a rozeslán k připomínkovému řízení. Dosud však nebyl jako směrnice vydán. Evidence pozemků na lesních závodech se proto vede podle Pokynů z roku 1971.

Podle těchto metodických pokynů součástí pozemkové evidence jsou měřický operát, písemný operát, sbírka listin a sumarizační výkazy.

K měřickému operátu patří mapa pozemkové evidence, v níž jsou vyznačeny pozemky v užívání a pozemky v odborné správě. Součástí měřického operátu jsou dále organizační mapa lesního hospodářského celku, lesnická hospodářská mapa a ostatní mapy používané pro pozemkovou evidenci. Mapy musí být v souladu s pozemkovou mapou evidence nemovitostí vedenou střediskem geodézie. Pravidelná aktualizace map pozemkové evidence se provádí na lesních závodech a polesích každým rokem ve 2. čtvrtletí. Podkladem jsou mapy evidence nemovitostí vedené střediskem geodézie.

Písemný operát tvoří soubor čtyř sestav, v nichž jsou vedeny podle obcí (katastrálních území) a okresů všechny pozemky v užívání lesního závodu (Sestava I), pozemky, které lesní závod vlastní, ale neužívá (Sestava II), cizí pozemky v užívání lesního závodu (Sestava III) a soupis pozemků, které má

lesní závod v odborné správě (Sestava IV).

Ve sbírce listin se ukládají odděleně podle obcí doklady o státním socialistickém vlastnictví pozemků, které lesní závod spravuje, doklady o převzetí pozemků do užívání, popřípadě o přenechání pozemků jiným uživatelům a další doklady týkající se právních vztahů k nemovitostem. Ve sbírce listin se zakládají i geometrické plány, rozhodnutí o vynětí z lesního fondu apod. Sbírkou listin je trvalou archiválií, nepodléhá skartaci a je podkladem pro účetní operace.

Součástí pozemkové evidence jsou sumarizační výkazy. Lesní závod vždy k 1. lednu každého roku vypracovává organizační přehled lesního závodu podle lesních hospodářských celků v členění na pozemky v užívání a v odborné správě. Součástí organizačního přehledu lesního závodu je organizační mapa lesního hospodářského celku. Druhým sumarizačním výkazem je úhrn pozemků v užívání za celý závod, členěný podle okresů. Sumarizační výkazy lesní závod zasílá podniku, pobočce Lesprojektu a KNV do konce ledna. Pobočka Lesprojektu provede sumarizaci za obvod podniku a úhrnná data zasílá podniku a ústředí Lesprojektu do konce února.

Správné vedení pozemkové evidence předpokládá sledování všech změn v terénu, aby bylo dosaženo souladu mezi stavem skutečným a evidenčním.

Základním zdrojem informací o změnách je ohlašování změn. Každou změnu je nutno oznámit středisku geodézie do 30 dnů. Středisko geodézie provede všechny změny, které byly oznámeny nejpozději do 30. listopadu.

V současné době je vypracován nový návrh Instrukce pro založení a vedení podnikové evidence pozemků. Tato instrukce je základem pro vypracování projektu automatizovaného způsobu vedení podnikové evidence pozemků.

Navrhovanou Instrukcí se upravuje evidence pozemků na lesních závodech.

Pozemky, které jsou předmětem podnikové evidence pozemků, se člení na:

- lesní pozemky, které má podnik Státních lesů ve správě, v užívání a v odborné správě,

- jiné pozemky, které má podnik Státních lesů ve správě a v užívání.

Podle navrhované instrukce zakládání podnikové evidence pozemků předpokládá integraci (slučování) pozemkových parcel. Vychází se přitom ze zásady, že se slučují celé parcely a respektují se hranice katastrálních území, obvodů lesních hospodářských celků, oddělení lesního hospodářského plánu, druhy kultur, užívací vztahy a vlastnické vztahy, pokud nejde o pozemky ve vlastnictví občanů užívaných socialistickou organizací.

Návrh na integraci parcel předkládá podnik Státních lesů středisku geodézie ve spolupráci s Lesprojektem. Integrace má být provedena postupně

v návaznosti na vypracování lesních hospodářských plánů v období 1986 až 1995. K jejímu provedení budou vydány podrobnější pracovní postupy na základě zkušeností ze závodů, kde je integrace pozemkových parcel ověřována.

Součástí připravovaného návrhu vedení podnikové evidence pozemků je podobně jako v dosud platné podnikové evidenci pozemků vedené podle metodických pokynů z roku 1971 mapový operát, písemný operát, sbírka listin, sumarizační výkazy a pomocná evidence.

Písemný operát podle navrhované instrukce pro založení a vedení podnikové evidence pozemků tvoří soubor šesti sestav. Poskytuje přehled o katastrálních územích, ve kterých se nacházejí jednotlivé parcely, o druhu, charakteristice, výměře a vlastnictví.

Údaje písemného operátu zabezpečuje provázání podnikové evidence pozemků na údaje lesních hospodářských plánů i na okruh mzdové a účetní evidence.

Sumarizační výkazy na rozdíl od současného stavu se podle navrhované instrukce nebudou na lesních závodech vyhotovovat. Bude je zpracovávat Lesprojekt, a to v úhrnu za lesní závod, podnik, za všechny podniky Státních lesů a za lesy ČSR.

Veškeré změny probíhající v právních vztazích k pozemkům a stavbám na nich jsou předmětem pomocné evidence. Podává přehled o pozemcích dočasně vyňatých z lesního půdního fondu, o zemědělských pozemcích dočasně využívaných jinými subjekty, o rekreačních chatách a rekreačních objektech na lesní půdě, o pozemcích s omezeným využitím pro plnění funkcí lesů a o využívání lesních pozemků k účelům obrany státu.

Výsledky prověrek využívání lesního půdního fondu potvrzují, že je nutno zpřísnit jeho ochranu především v oblastech s malou lesnatostí.

Do budoucna bude potřebné k dosažení řádné ochrany lesního půdního fondu, aby byl zajištěn soulad mezi evidencí nemovitostí, podnikovou pozemkovou evidencí a skutečným stavem v terénu. Toho je možné dosáhnout především delimitací půdního fondu provedenou přímo v terénu a stabilizací hranic půdního fondu.

Nezbytná je přitom úzká spolupráce podniku Státních lesů a lesních závodů s organizacemi geodézie a kartografie, zejména při komplexním zakládání evidence nemovitostí, při obnově map evidence nemovitostí, při odsouhlasení užívacích a vlastnických vztahů k nemovitostem apod. Soustavnou pozornost je třeba věnovat změnám, které se v přírodě realizují.

Automatizované vedení podnikové evidence pozemků znamená další krok

ke zvýšení úrovně informační soustavy o lesním půdním fondu a umožní racionalizaci administrativních prací na tomto úseku.

Ing. Juraj K a d l i c, CSc.,

Výskumný ústav geodézie a kartografie v Bratislave

AUTOMATIZOVANÉ SPRACOVANIE ÚDAJOV EN A SUMARIZAČNÉ PRÁČE

Československo je jedným zo štátov s nízkou výmerou ornej pôdy pripadajúcou na 1 obyvateľa. Neustály úbytok poľnohospodárskej pôdy je alarmujúci a vyvolal zvýšenú pozornosť najvyšších straníckych i štátnych orgánov. Z jednoznačnej úlohy, dosiahnuť sebestačnosť vo výrobe potravín vplynulo zvýraznenie dôležitosti starostlivosti o pôdny fond. Dôsledná a aktuálna evidencia pôdneho fondu je nevyhnutnou podmienkou jeho ochrany a zveľaďovania.

Údaje EN sú záväzné pre plánovanie a riadenie poľnohospodárskej a lesnej výroby, pre výkazníctvo a štatistiku, pre prehľady o nehnuteľnostiach vedených socialistickými organizáciami a sú zároveň i podkladom pre spisovanie zmlúv a iných listín o nehnuteľnostiach. Z uvedeného vyplýva aktuálnosť a dôležitosť pôsobnosti rezortu v danej oblasti jeho činnosti. Písomný operát EN obsahuje z hľadiska rezortu všetky údaje potrebné pre riadenie a plánovanie poľnohospodárskej výroby, hospodárenie s pozemkami, vlastnícke a užívacie vzťahy a pod.. Stále intenzívnejšie zavádzanie automatizácie do spracovania a vedenia EN sa ukazuje ako významný prvok operatívnej a najmä kvality tohoto procesu. Údaje na magnetických médiách počítača sú všestranne a pohotovo využiteľné nielen pri plnení vlastnej informačnej funkcie rezortných orgánov, ale i pre mimorezortné automatizované informačné systémy teritoriálne orientované. Automatizácia umožňuje bohatší a flexibilnejší sortiment služieb rezortu, v súlade so stúpajúcimi celospoločenskými požiadavkami. Okrem znižovania pracovnosti a sledovania ekonomických hľadísk je dôraz kladený na kvalitu poskytovaných informácií.

Inštalácia rezortného výpočtového systému 3. generácie začiatkom päťročnice vytvorila základné hardwareové predpo-

klady pre komplexné riešenie uceleného okruhu problémov v podmienkach rezortu. Proces implementácie systému spracovania údajov EN na výpočtovom systéme EC 1033 bol rozdelený na päť základných častí:

- prevod uložených údajov na pamäťové média rezortného výpočtového systému,
- založenie bázy údajov subsystému EN (SEN),
- údržba kmeňových údajov SEN,
- rozvoj aplikačných funkcií vrátane sumarizácie údajov EI,
- optimalizácia pracovných postupov rozhodujúcich technologických procesov.

V rámci prevodu údajov boli vyriešené otázky:

- fyzického prevodu uložených údajov z počítača T 200 na JSEP,
- kontroly uložených údajov
 - formálnej - odstránenie duplicitných objektov evidencie, existencia požadovaných údajov, existencia zodpovedajúcich prírastkových a úbytkových parciel,
 - obsahovej - povolený rozsah jednotlivých údajov a pod.,
- odstránenie evidencie prírastkových parciel,
- oddelenie evidencie užívateľských a vlastníckych vzťahov,
- zavedenie KÚ ako základnej evidenčnej jednotky uložených údajov - počítačové rozdelenie EL a LV z obcí do KÚ,
- vytvorenie jednotného číselného radu v číslovaní EL - počítačove prečíslovanie úbytkových EL,
- zavedenie jednotného číslovania územných jednotiek v súlade s číselníkom FŠÚ,
- reštrukturalizácia údajov do tvaru logických viet na JSEP,
- vytvorenie fyzickej štruktúry údajov na JSEP.

Založenie bázy údajov SEN ako výsledok prevodu údajov z T 200 na EC 1033 predpokladalo v koncepcii uloženie písomného operátu EN na magnetických diskoch (MD). Výsledky prevodu údajov ukázali na veľký nesúlad medzi počtom a maximálnym číslom EL a LV v jednotlivých okresoch, čím vznikli enormné požiadavky na pamäťové médiá s priamym prístupom. Poruchovosť hardware a konkrétne prevádzkove podmienky re-

zorného výpočtového systému prispeli k rozhodnutiu aby sa základným pamäťovým médiom stali magnetické pásky (MGP) s kmeňovými údajmi uloženými po okresoch prípadne ich ucelených častiach. Fyzická štruktúra bázy údajov SEN je takto využívaná iba v rámci zmenového chodu údržby písomného operátu EN.

Proces údržby kmeňových údajov SEN na počítači možno rozdeliť na tieto základné časti:

- kontrolné chody zmenových viet,
- organizačné zabezpečenie aktualizácie,
- vlastný zmenový chod kmeňových súborov písomného operátu EN,
- vytvorenie zabezpečovacích kópií kmeňových súborov.

Základnou jednotkou spracovania aktualizácie na počítači je riadok VZ. Skupina riadkov tvorí položku VZ, skupina položiek predstavuje zmenové vety KÚ. Najvyššou spracovávanou jednotkou je okres, v rámci ktorého sa samostatne spracovávajú ucelené údaje jednotlivých KÚ.

V časti rozvoj aplikačných funkcií SEN boli navrhnuté a realizované procedúry základných a aplikačných výstupov zo systému. Samostatnou časťou riešenia bola problematika postupnej automatizácie pri spracovaní podkladov pre sumarizáciu údajov EN. Súčasťou riešenia boli i otázky počítačového spracovania písomnej časti podnikovej evidencie pôdy.

Optimalizácia pracovných postupov rozhodujúcich technologických procesov bola pri riešení chápaná ako súhrn úprav softwareového aparátu, vyplývajúci z analýzy organizačného riešenia problému, matematického modelovania príslušného výpočtového procesu a praktických skúseností užívateľov systému, pričom základom je tá skutočnosť, že s ohľadom na množstvo spracovávaných údajov môže i zdanlivo drobná úprava výpočtového procesu (zmena alebo úprava algoritmu) priniesť značné ekonomické prínosy. Optimalizácia sa dotýkala prakticky všetkých častí programového i organizačného zabezpečenia automatizovaného spracovania písomného operátu EN.

Koncepcia inovácie programového systému automatizovanej EN podľa Inštrukcie na vedenie EN z roku 1983 vychádzala zo základnej myšlienky zabezpečiť výskumné riešenie problematiky

s minimálnymi zásahmi do technológie spracovania na okresných meračských pracoviskách, krajských automatizačných strediskách i v prevádzke výpočtového strediska. Súčasťou riešenia boli i otázky plynulého prechodu prevádzky na inovovaný programový systém. Zavedenie novej podrobnej klasifikácie nehnuteľností (poznámka ku druhu pozemku) vo vete o parcele a zmeny v používaní poznámok k sektoru vo vete o užívateľovi si vyžiadali úpravy do kontrolného a výstupného modulu systému automatizovaného spracovania písomného operátu EN.

Z technického hľadiska predstavuje zmena v používaní poznámky k sektoru zväčšenie rozsahu intervalu dovolených hodnôt. Prechod na nové poznámky k druhu pozemku predstavuje prechod od maticového určovania existencie poznámky k podrobnému trasovaniu existencie poznámky vo väzbe k základnému kódu druhu pozemku parcely. V oblasti výstupného modulu nemá zmena v používaní poznámky k sektoru vplyv. Prechod na novú podrobnú klasifikáciu nehnuteľností si vyžiadal úpravu všetkých procedúr, v ktorých sa vyskytuje tlač (výstup) informácií o parcele.

Súčasťou podkladov pre miestne vyšetrovanie a obnovu operátov evidencie nehnuteľností (EN) sú aj tlačové zostavy súpisu nehnuteľností a doručných listov. Príslušné zostavy sa automatizovane vyhotovujú ako výstupy aktualizovaného registra EN, čo predstavuje kvalitatívne vyššiu úroveň spracovania oproti doterajšiemu ručnému postupu podľa súpisu parciel.

Základom automatizovaného spracovania sumarizácie sú aktualizované kmeňové údaje užívateľov a parciel a aktualizovaný register územných jednotiek. Proces počítačového spracovania možno rozdeliť do troch základných etáp. V prvej etape sa zosumarizujú údaje po poslednej automatizovanej údržbe PO EN, vytvorí sa základný sumarizačný súbor U. V druhej etape (zmenový chod sumarizácie) sa súbor U doplní zmenami po poslednom spracovaní VZ príslušného roku. Súčasťou zmenového chodu sumarizácie sú i opravy vyplývajúce z neprijatých riadkov VZ a opravy z havárnych situácií kmeňových súborov, prípadné úpravy vykazovaných údajov vyplývajúcich z nového mapovania. V tretej etape sa zosumarizujú údaje aktualizovaných súborov U a vyhotovia sa

sumarizačné výstupy. Na uvedené 3 základné etapy môže podľa potreby nadväzovať spracovanie účelových podkladov.

Použitie počítačov umožňuje riešiť otázky zaokrúhľovania (z m² na ha) vykazovaných hodnôt zásadne z najvyššej úrovne územno-správneho členenia na najnižšiu. Uvedený postup napomáha stabilizácii zaokrúhlených hodnôt ÚHDP i hospodárskych plôch v ha ako celku.

Počítačová sumarizácia údajov je logickým zavŕšením procesu automatizovaného spracovania PO EN. Jej komplexné ekonomické zhodnotenie vyžaduje dôkladnú znalosť vzájomných väzieb celého procesu automatizovaného spracovania PO EN. Vzhľadom na to, že koncepcia počítačovej sumarizácie vychádza z dôslednej vzájomnej väzby kmeňových údajov EN a sumarizácie, možno ako základné vplyvy na ekonomickú a spoločenskú efektívnosť úlohy uviesť:

- a) správnosť kmeňových údajov užívateľov a parciel,
- b) chybovosť údržby PO EN,
- c) kvalitu a množstvo zmenových viet sumarizácie,
- d) organizáciu spracovania údržby PO EN a sumarizácie,
- e) použitý softwareový aparát,
- f) použité (dostupné) automatizačné prostriedky (zariadenia na prípravu údajov, počítač).

Všetky uvedené vplyvy môžu výrazne ovplyvniť celkové náklady na spracovanie.

Správnosť kmeňových údajov užívateľov a parciel môže v rozhodujúcej miere ovplyvniť množstvo zmenových viet sumarizácie. Ide najmä o správne hodnoty údajov "sídlo podniku", "sektor", "poznámka k sektoru" vo vete užívateľov a "druh pozemku", "výmera", "číslo EL" vo vete parciel.

Chybovosť údržby EN - neprijaté riadky VZ týkajúce sa užívateľov, alebo parciel - podobne ako správnosť kmeňových údajov má vplyv na množstvo a rozsah spracovania zmenových chodov sumarizácie.

Kvalita a množstvo zmenových viet sumarizácie majú vplyv na cenu počítačového spracovania. Počet kontrolných chodov je priamo závislý na kvalite spracovávaných podkladov. Množstvo

zmenových viet závisí na vplyvoch uvedených ad a), b), d) a organizačnom zabezpečení spolupráce poľnohospodárskych podnikov a príslušného rezortného okresného pracoviska (dosiahnutie prevažné ohlasovanie zmien v prvej polovici roka).

Organizácia spracovania údržby PO EN a sumarizácie môže mať rozhodujúci vplyv na množstvo zmenových viet sumarizácie. Organizačný model spracovania rozpracovaný do podrobného harmonogramu počítačovej údržby až na úroveň jednotlivých okresov zahrňujúci všetky kapacitné a technické možnosti zúčastnených organizácií (n.p. Geodézia v krajoch SSR a Geodetický ústav, n.p., Bratislava) musí byť zostavený tak, aby minimalizoval potrebu množstva zmenových viet sumarizácie po poslednej počítačovej údržbe príslušného roku na úrovni SSR ako celku.

Minimálna poruchovosť použitého softwareového aparátu a dostupnej výpočtovej techniky sú nevyhnutnými predpokladmi ekonomickej a spoločenskej efektívnosti automatizovaného spracovania. Rezervy možno vidieť predovšetkým v účelnom spojení spracovania jednotlivých sumarizačných výstupov, využití optického snímania dokladov a organizácií prác na počítači vo výpočtovom stredisku.

L I T E R A T Ú R A :

- /1/ KADLIC, J. a kol.: Pracovné postupy automatizovaného spracovania sumarizácie údajov EN na počítači EC 1033. /Záverečná výskumná správa č. 123/1983./ Bratislava, VÚGK 1983.
- /2/ KADLIC, J. a kol.: Inovácia programového systému automatizovaného spracovania písomného operátu evidencie nehnutelnosti podľa Inštrukcie na vedenie EN z roku 1983. /Výskumná správa č. 144/1985./ Bratislava, VÚGK 1985.

Ing. Zbyněk Souček
VÚGTK Zlaby

Inovace automatizovaného zpracování EN v ČSR

Údaje písemného operátu evidence nemovitostí (EN) kromě údajů listů vlastnictví byly v ČSR převedeny na paměťová media počítačů 2. generace v letech 1973 až 1977 podle společného projektu s SSR. Ihned po vytvoření Registru evidence nemovitostí (REN) došlo ke sjednocení používané výpočetní techniky v jednotlivých krajských závodech Podniku výpočetní techniky a od roku 1977 do současné doby je REN veden na počítačích EC 1030. Programový systém pro tento počítač byl navržen ve VÚGTK Praha roku 1976.

Jednotný typ počítačů ve všech krajích umožnil automatizovanou sumarizaci údajů EN (vyhotovení sektorových přehledů o plochách kultur a úhrnných hodnot druhů pozemků), která je takto realizována v celé ČSR od 1.1.1978. Tato sumarizace se plně ukázala jako největší přínos automatizace v oblasti vedení EN. Významnou změnu též prodělal písemný operát EN, který je od roku 1979 vyhotovován z REN místo tiskem na papír na filmové medium - mikrofiše s faktorem zmenšení 1:24 (63 tiskových stran formátu A3 na 1 mikrofiši formátu A6). Malé náklady na pořízení duplikátů mikrofiši umožňují pracovat v okrese se dvěma i třemi soubory mikrofiši s písemným operátem EN. Pro podávání hromadných informací z EN se pořizují zpětné zvětšeniny. Mikrofiše se obnovují každým rokem.

Velmi náročnou částí každého automatizovaného systému je pořizování dat pro jeho aktualizaci. Tato náročnost u REN ještě stoupá, protože v poslední době se ročně mění cca 20% všech vět, což představuje 3 mil. změnových vět. Z počátku automatizace EN byla data všech změn pořizována v PVT, ale od roku 1975 postupně pořizování dat zajišťova-

li pracovníci Geodézií. Pro snížení potřeby lidské práce byl realizován jediný způsob pořizování dat, který kromě zápisu změny do výkazu změn nevyžaduje žádného dalšího pracovníka. Je to přímé optické snímání speciálních výkazů změn, do nichž jsou číselné údaje změn zapisovány číslicemi v předepsaném tvaru a umístění. Protože optimální optické snímače pro tento způsob (SCAN DATA nebo IBM) nejsou k dispozici ve všech krajích, je optické snímání ručního písma použito plně u Geodézie Praha a Plzeň a částečně v dalších dvou krajích. V roce 1985 bylo takto pořizováno asi 30% všech změn.

Významnou inovací ve vedení REN, zahájenou v roce 1981, je využití počítačů SM-4/20, kterými jsou vybaveny všechny krajské podniky Geodézie, k přípravě změnového souboru Z pro aktualizaci údajů REN. Pro tento minipočítač byl vypracován programový systém GEOREN, který má tři větve:

- pro přípravu změnového souboru Z,
- pro aktualizaci sumarizačního souboru U,
- pro konverzi tiskových magnetických pásek z počítače EC 1030 na tiskárnu počítače SM-4.

První programová větev umožňuje:

- uložit do datové základny změnové věty pořizené buď na terminálu počítače, nebo na zařízení CONSUL 271 do pružných disků nebo přepisem písmem OCR-B na psacím stroji nebo optickým čtením výkazů změn s ručním písmem,
- logické kontroly vět Z v datové základně,
- opravy údajů v datové základně,
- účelové výstupy z datové základny (protokoly),
- výstup změn z datové základny na magnetickou pásku pro aktualizaci na počítači EC 1030.

Při této přípravě změnového souboru je největším přínosem organizace datové základny na disku počítače SM-4, kde jednotlivé změny jsou přímo přístupné, což velmi usnadňuje jejich opravy v dialogovém režimu na terminálu. Každá dávka změnových vět se uloží na disk a po odstranění všech chyb zjištěných při logických kontrolách se vyhotoví magne-

tická páska pro aktualizaci souborů uživatelů a vlastníků parcel. V roce 1985 bylo na počítači SM-4/20 připraveno 40% všech změn, z toho 22% bylo pořízeno v dialogovém režimu.

Podobný způsob bude letos realizován i při aktualizaci sumarizačního souboru U při sumarizaci k 1.1.1987. Soubory U se vyhotoví na počítačích EC 1030 v PVT v krajích, uloží se na disk počítače SM-4 v Geodézii, kde se aktualizují posledními změnami a teprve potom se předají do GKP Praha k vyhotovení všech sumarizačních výkazů na počítači EC 1045.

Z písemného operátu EN se dosud ručně vedou listy vlastnictví. Výzkum automatizace vedení vlastnických vztahů k nemovitostem probíhal v letech 1978-9 a jeho výsledky byly ověřeny v sedmi okresech v následujících dvou letech. Realizace byla zahájena v roce 1984. Podmínkou pro automatizované vyhotovení listů vlastnictví je doplnění REN o nový subregistr D - doplňkových údajů o vlastnictví. Věty tohoto subregistru obsahují údaje z listů vlastnictví (LV), které dosud nebyly automatizovány. Jsou to zejména všechny zápisy v částech C a D-LV, které po unifikaci byly označeny kódy, pomocí kterých jsou vytvořeny věty D. Dále jsou věty D zakládány pro vyznačení nabývacích titulů ať už celého vlastnictví nebo pouze jednotlivých parcel z částí B-LV. Kromě toho byly v souvislosti s automatizací LV doplněny do subregistru B dva nové údaje: rozlišení jednotlivých občanů a manželů v podílovém či bezpodílovém spoluvlastnictví (uloženo v poznámce k sektoru) a spoluvlastnický podíl (uložen v sídle uživatele - pouze u vět vlastníků). Automatizovaný LV je doplněn o další údaje tak, aby zároveň plnil funkci výpisu z EN. Z takového LV na mikrofiši pak lze snadno vyhotovit výpis jako zpětnou zvětšeninu.

REN obsahuje bohatý zdroj informací o nemovitostech. Proto od jeho vytvoření je věnována pozornost účelovým výstupům z REN. Jako první byly zpracovány tiskové sestavy Podnikové evidence půdy, využívané zejména země-

členskými organizacemi. Jejich vyhotovení bylo podmíněno uložením nového údaje do REN: identifikačního čísla organizace, které bylo doplněno do subregistru B na základě opatření ČÚGK z roku 1977. Výběr parcel zadané organizace uložený na magnetické pásce se na základě dohod předává resortům dopravy, lesního hospodářství a národní obrany pro automatizované vedení jejich podnikových evidencí půdy.

Od roku 1980 je možno údaje REN využívat k automatizovanému vyhotovení soupisů nemovitostí pro jednotlivé náčrty místního šetření při obnově mapy EN.

Pro různé účely použití je možno z REN požadovat tyto výběry údajů:

- výběr parcel podle zadaného parametru (druh pozemku, ochrana nemovitosti, využití nemovitosti, vlastnický vztah, díly),
- výběr organizací v alternativách: všechny, jen uživatelé, uživatelé bez sektoru 21, uživatelé bez sektorů 15 a 21 a nebo pouze ze zadaného sektoru; všechny výběry je možno vytisknout v uspořádání buď podle katastrálního území a čísel evidenčních listů nebo alfabetycky nebo podle sektorů a čísel organizací,
- výběr parcel se zvoleným druhem pozemku, ale s vynecháním těch parcel, které jsou v užívání zadaného sektoru (používá se pro výběr lesů v odborné péči, tj. mimo sektor 8).

Všechny uvedené možnosti využití REN k automatizovanému zpracování různých podkladů jsou zakotveny i v předpisech (Metodický návod pro zadávání výstupních sestav z REN, Instrukce pro místní šetření a obnovu operátů EN).

Současný programový systém REN je realizován na počítačích EC 1030, jejichž životnost již končí. Přejechod na vyšší typ počítače řady JSEP-2 byl dlouhodobě připravován. Některé změny ve struktuře a obsahu REN byly experimentálně ověřeny již v letech 1980-81. Zpracování REN na počítačích JSEP-2 je připravováno v rámci Automatizovaného informačního systému geodézie a kartogra-

tie (AISGK). Jeho řešení vychází z jednotného řízení všech dílčích informačních souborů databázovým systémem IDMS. Zpracování REN na počítačích JSRP-2 v ČSR bude mít tyto nové prvky:

- údaje REN budou řízeny IDMS, což urychlí přístup k jednotlivým větám při aktualizaci nebo při zpracování výstupů,
- údaje subregistru A budou rozděleny do třech souborů, OKRES, OBEC a KATUZ, jejichž identifikátory budou závazná čísla podle číselníků FSÚ,
- samostatné číselné řady pro uživatele a pro vlastníky budou v rámci katastrálního území sloučeny do jediné řady vycházející z dosavadních čísel LV,
- údaje o organizacích budou vyčleněny do samostatného souboru, aby tak odpadlo opakované ukládání shodných údajů o téže organizaci (zejména názvů) v různých katastrálních územích,
- údaj spoluvlastnický podíl bude doplněn i u těch vlastníků, kteří jsou současně uživateli.

Všechny změny ve struktuře či obsahu REN budou provedeny automatizovaně, tedy s co nejmenšími nároky na lidskou práci. Schéma báze dat evidence nemovitostí (BDEN) bylo připravováno společně s SSR v letech 1982-3, ale vlivem různých podmínek pro realizaci se jeho skutečná podoba bude v obou republikách částečně odlišovat.

Hlavní rozdíly ve zpracování EN v ČSR a SSR v současné době jsou:

- pro vnitřní identifikaci obcí a katastrálních území jsou v ČSR používána dosud čísla podle územního členění státu, kdežto v SSR se přešlo na identifikační čísla podle číselníku FSÚ,
- pro vyznačení charakteristiky ochrany a využití nemovitosti jsou v ČSR i SSR zavedeny různé tabulky kódů,
- uživatelé a vlastníci nemovitostí budou v ČSR číslovány ve společné číselné řadě, kdežto v SSR jsou důsledně odděleny do samostatných souborů,
- subregistr D obsahuje v ČSR doplňkové informace o vlast-

nictví, ale v SSR jsou to údaje o vlastnících, vyčle-
něné ze subregistru B.

Cílem společného řešení výzkumu v ČSR i SSR v nejlí-
ších letech bude najít cesty k sjednocení automatizované
EN v celé ČSSR.

JUDr. Karel Šindler
Geodézie, n.p., Brno

Zakládání evidence právních vztahů k nemovitostem v ČSR

Evidence nemovitostí má v našich zemích dlouholetou tradici, jejíž počátky sahají hluboko do středověku. Evidence nemovitostí byla vedena ve veřejných knihách (zemských deskách, knihách pozemkových, železničních a horních) a v pozemkovém katastru.

Veřejné knihy prošly svým historickým vývojem od druhé poloviny 13. století přes zemské desky, gruntovní vesnické knihy a urbáře až k moderním pozemkovým knihám 19. a 20. století. Základ moderního knihovního práva byl v historických zemích položen vydáním obecného zákona knihovního pod č. 95/1871 ř.z., na Slovensku pak knihovním řádem čis. 222/1855 ř.z. V pozemkových knihách byly prováděny zápisy vlastnických a dalších významných právních vztahů k nemovitostem a jejich základním úkolem byla ochrana soukromého vlastnictví. Pozemkové knihy byly založeny na tzv. principu intabulačním (konstitutivním), podle něhož vlastnických a jiných práv k nemovitostem se nabývalo až zápisem do pozemkové knihy. Tímto principem byl zajištěn maximální soulad mezi skutečným a knihovním stavem při změnách vlastnických práv k nemovitostem.

Pozemkový katastr svojí evidencí vytvářel základ pro vyměřování daní, poplatků a dávek, sloužil tedy především fiskálním zájmům státu, plnil však také účel statistický. Jeho historický vývoj se datuje zhruba od poloviny 17. století. Završen byl vydáním zák.č. 177/1927 Sb., tzv. katastrálního zákona, jímž došlo ke sjednocení předpisů o vedení katastru na území celé republiky.

Obě tyto evidence na sebe vzájemně navazovaly. Důsledně byl mezi nimi zajišťován vzájemný soulad, který byl jejich největší předností. Postupně, vlivem revolučních změn

v pozemkové držbě po druhé světové válce však došlo k nesoouladu mezi těmito evidencemi navzájem a skutečným stavem. Tento nesooulad nastal zejména v obcích osídlovaných, dále provedením revize první pozemkové reformy, novou pozemkovou reformou a hospodářskotechnickými úpravami pozemků pro jednotná zemědělská družstva a státní statky. Tato opatření, která vyvolala rozsáhlé změny ve vlastnických a užívacích vztazích k pozemkům a změnila jejich hranice, nebyla v převážné části ani v pozemkových knihách ani v pozemkovém katastru provedena. Ke vzniku nesoouladu podstatnou měrou přispěla i skutečnost, že občanský zákoník z roku 1950 opustil intabulační princip a přijal princip konsensuální. Knihovní zápisy o nemovitostech měly nadále již jen deklaratorní význam.

Všechny uvedené skutečnosti byly důvodem k tomu, že bylo zastaveno udržování souladu pozemkového katastru se skutečností a s pozemkovou knihou a že se v roce 1956 přistoupilo k vyhotovení nového technického díla, tzv. jednotné evidence půdy (JEP), která evidovala údaje o pozemcích podle jejich faktického užívání, bez ohledu na vlastnické vztahy a poskytovala pohotově údaje potřebné zvláště pro plánování a řízení zemědělské výroby.

Praxe následného období však ukázala, že bez evidence právních vztahů k nemovitostem a jejich změn se nelze obejít. Významnou úlohu zde sehrála především potřeba zvýšit ochranu socialistického a osobního vlastnictví k nemovitostem a tak dochází v souvislosti s kodifikací nového občanského zákoníku (zák.č. 40/1964 Sb.) s účinností od 1.4. 1964 k vydání zák.č. 22/1964 Sb. o evidenci nemovitostí a prováděcí vyhlášky býv. Ústřední správy geodézie a kartografie č. 23/1964 Sb. Nová evidence nemovitostí se svým obsahem a cílem od dosavadní evidence diametrálně liší. Jde tu o průběžné zachycování a evidenci údajů o nemovitostech, které jsou nutné pro plánování a řízení národního hospodářství, dále o ochranu zemědělského půdního fondu a lesního fondu a ochranu socialistického společenského vlastnictví a osobního vlastnictví občanů.

Pro potřeby této přednášky by nebylo účelné zabývat se podrobnostmi současné platné právní úpravy evidence právních vztahů k nemovitostem, která je obecně známa. Jde především o to zhodnotit z hlediska více jak dvacetileté činnosti orgánů geodézie při zakládání a vedení evidence právních vztahů k nemovitostem výsledky dosavadní práce, zejména jak se platná právní úprava osvědčila a zda jí byl dán reálný základ pro vybudování kvalitní, moderní a na úrovni potřeb společnosti vedené evidence. Při tomto hodnocení je především nutné vrátit se k záměrům zákonodárce a předpokladům, z nichž se při kodifikaci zák.č. 22/1964 Sb. o evidenci nemovitostí vycházelo. Nejlépe k tomu poslouží důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o evidenci nemovitostí. Jak vyplývá z textu této důvodové zprávy, předpokládalo se, že evidence nemovitostí bude vycházet z dosavadních údajů jednotné evidence půdy, ve které byly na mapách zobrazeny veškeré nemovitosti (pozemky, budovy, stavby, komunikace, vodní toky apod.) a v písemných operátech byly všechny tyto nemovitosti sepsány s uvedením výměr jednotlivých parcel, jejich druhů (kultur) a způsobu užívání a že tato dosavadní evidence bude jen doplněna údaji právních vztahů o nemovitostech na listech vlastnictví. Tento poněkud zjednodušený pohled na věc vedl poté k závěru vyjádřenému rovněž v citované důvodové zprávě, že v rámci tzv. druhé etapy zakládání evidence právních vztahů k nemovitostem, budou ve všech obcích na území ČSSR zapsány všechny právní vztahy v evidenci nemovitostí dosud nevyznačené asi do konce roku 1970. Jak ukázala praxe při provádění tzv. komplexního zakládání evidence právních vztahů k nemovitostem, tento předpoklad se nesplnil a to z celé řady příčin, které lze shrnout do těchto základních bodů:

1. Především se ukázalo, že nesoulad mezi skutečným stavem a evidencí právních vztahů k nemovitostem v pozemkových knihách byl mnohem většího rozsahu. Po opuštění tzv. intabulačního principu docházelo k zápisům změn vlastnických vztahů k nemovitostem v pozemkových knihách jen v ojedinělých případech.

2. V pozemkové držbě došlo k posunům hranic pozemků

a vzniklé rozdíly nebyly právně ani evidenčně řešeny.

3. Zůstalo zachováno soukromé vlastnictví k pozemkům v obhospodařování socialistických organizací, zejména k pozemkům sdruženým ke společnému obhospodařování v jednotných zemědělských družstvech a ačkoli vyhl.č. 23/1964 Sb. vydaná k provedení zákona o evidenci nemovitostí nepočítala s jejich zobrazováním v mapách a evidencí podle parcelních čísel (viz § 7 odst.3 cit.vyhlášky), bylo třeba založit tuto evidenci formou tzv.závorkových parcel, jako nezbytný podklad pro sepisování smluv a jiných listin o nemovitostech.

Uvedené skutečnosti vedly k tomu, že po reálném zhodnocení stavu tzv. komplexního zakládání evidence nemovitostí byl v českých zemích stanoven termín pro jeho dokončení do konce roku 1987.

Zákon č. 22/1964 Sb. o evidenci nemovitostí a vyhláška býv. ÚSGK č. 23/1964 Sb. vydaná k jeho provedení, poskytly nezbytný základ pro budování nové evidence právních vztahů k nemovitostem. Praxe při zakládání a vedení nové evidence však současně ukázala, že platná právní úprava evidence právních vztahů k nemovitostem vykazuje určité nedostatky, které jsou překážkou úplného a kvalitního založení evidence právních vztahů ke všem nemovitostem a jejího udržování v souladu se skutečným stavem. Těmito otázkami se zabývala již společná zpráva ministra spravedlnosti ČSR č. 961/70-L/C a předsedy ČÚGK č. 5550/1970-20 o stavu evidence nemovitostí, podávaná vládě ČSR na podkladě usnesení vlády ze dne 25.7.1968 čís. 257. Z těchto nedostatků, na jejichž podrobný výčet uvedený v citované zprávě poukazují, je třeba se zmínit především o následujících, které mají trvalou platnost:

1. Zápisy právních vztahů k nemovitostem mají jen ryze evidenční charakter. Při sepisování smluv a jiných listin o nemovitostech nelze se proto spokojit jen s výpisem z evidence nemovitostí a vlastnické právo k nemovitostem musí být prokazováno listinami.

2. Platná právní úprava neumožňuje řešit otázku tzv. nedoložených právních vztahů k nemovitostem, což ve svých důsledcích znamená nemožnost provedení zápisu právního vztahu k nemovitostem v evidenci nemovitostí.

3. Nedostatek účinné sankce na neplnění zákonné ohlašovací povinnosti uživatelů a vlastníků nemovitostí a předložení listin prokazujících vlastnictví anebo správu nemovitého národního majetku vede ve svých důsledcích k nesoouladu evidovaného stavu se skutečností.

Zmíněné základní nedostatky platné právní úpravy evidence právních vztahů k nemovitostem brání splnění základního požadavku zák.č. 22/1964 Sb. o evidenci nemovitostí, t.j. vedení evidence právních vztahů k nemovitostem v souladu se skutečným stavem, tak jak je vyjádřen v ustanovení § 3 citovaného předpisu. Odstranění těchto nedostatků je možné jedině cestou novelizace zák.č. 22/1964 Sb. o evidenci nemovitostí a prováděcí vyhl. č. 23/1964 Sb. Základem novelizace se musí stát důkladná a do všech podrobností jdoucí analýza platné právní úpravy. Nepochybné však je, že pozornost musí být soustředěna především na odstranění shora zmíněných nedostatků.

Zabezpečení souladu evidence právních vztahů k nemovitostem je prvořadým úkolem, neboť jen v tomto případě může evidence sloužit plně svému účelu. V této souvislosti by se mělo znovu uvážit, zda v podmínkách naší společnosti a s přihlédnutím k prvořadému úkolu ochrany majetku v socialistickém společenském vlastnictví a vlastnictví osobním, by nebylo možné vrátit se k tzv. principu intabulačnímu, který by nejlépe zabezpečoval soulad evidence právních vztahů k nemovitostem se skutečností. V každém případě je však třeba účinnou sankcí zabezpečit, aby střediskům geodézie byly včas předkládány všechny listiny, které zakládají anebo mění právní vztahy k nemovitostem.

Úplnost evidence právních vztahů k nemovitostem pak vyžaduje, aby vhodnou právní úpravou bylo umožněno řešení tzv. nedoložených právních vztahů k nemovitostem.

Posléze bude třeba věnovat pozornost i technické stránce vedení evidence právních vztahů k nemovitostem. Má-li evidence právních vztahů k nemovitostem plně sloužit potřebám společnosti, je nutné, aby žádané údaje byly formou výpisů poskytovány urychleně a vyčerpávajícím způsobem. To vyžaduje, aby všechny údaje byly evidovány na vlastnických listech.

Účelem této práce nebylo podat vyčerpávající rozbor účinnosti platné právní úpravy evidence právních vztahů k nemovitostem, nýbrž toliko dát podnět k úvahám a diskusi o tom, jak zlepšit naši práci. XVII. sjezd KSČ vytýčil pro celou naši společnost na všech úsecích její činnosti závažné úkoly, jejichž splnění je předpokladem dalšího sociálního a ekonomického rozvoje naší společnosti. Domnívám se, že zdokonalení evidence právních vztahů k nemovitostem je jednou z možností jak na tomto úseku činnosti resortu geodézie a kartografie lze přispět k naplnění a realizaci závěrů sjezdu.

JUDr. Juraj M a c k o, Slovenský úrad geodézie a kartografie,
Bratislava

Neusporiadané právne vzťahy k nehnuteľnostiam a ich dopad na
zakladanie právnych vzťahov-----

Zakladanie evidencie právnych vzťahov k nehnuteľnostiam vyšetrowaním v obci sa vykonáva na základe ustanovenia § 10 ods. 1 zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností a podporne na základe ustanovenia § 4 ods. 1 písm. b/ vyhlášky č. 23/1964 Zb.

Zakladanie evidencie právnych vzťahov k nehnuteľnostiam vyšetrowaním v obci tvorí v súčasnej dobe jednu z prioritných úloh rezortu Slovenského úradu geodézie a kartografie a to na základe rozhodnutia predsedu Slovenského úradu geodézie a kartografie zo septembra 1983 a následne na základe uznesenia vlády Slovenskej socialistickej republiky z 15. novembra 1985 č. 285. Oba tieto dokumenty ukladajú ukončiť zakladanie evidencie právnych vzťahov k nehnuteľnostiam vyšetrowaním v obci, prioritne v ich intravilánoch a iných osídleniach, najneskôr do konca roku 1994.

V záujme ukončenia úlohy v stanovenom termíne jednotlivé krajské správy geodézie a kartografie v úzkej súčinnosti s príslušnými n.p. Geodézia vypracovali harmonogram postupu prác.

Pri zakladaní evidencie právnych vzťahov k nehnuteľnostiam vyšetrowaním v obci sa však naráža na viacero problémov, ktoré bránia zapísať právny vzťah na list vlastníctva v evidencii nehnuteľností.

Tieto problémy možno rozčleniť do týchto základných okrahov:

1. Nedostatky, ktoré vznikli nedôsledným, resp.chybným úradným postupom, alebo tento bol prerušený, ktoré nedostatky sa týkajú celého katastrálneho územia alebo jeho časti.

2. Nedostatky, ktoré vznikli nedôsledným, resp.chybným úradným postupom, alebo tento bol prerušený, ktoré nedostatky sa týkajú len jednotlivých parciel,

3. Nedostatky, ktoré vznikli konaním občanov, ktoré vyžadujú právne riešenie alebo právne riešenie súčasne s riešením technickým.

Dovoľte sa mi zmieniť sa konkrétne o týchto jednotlivých okrehoch.

K okruhu prvému :

Neusporiadané komasácie - komasačný operát bol vypracovaný, bol autentifikovaný príslušným súdom, dotknutí občania vstúpili do držby a pozemky užívajú v súlade s pokomasačným stavom. Nedostatok bol však v tom, že tento autentifikovaný komasačný operát nebol prevedený v pozemkovej knihe. Podľa nášho názoru tento operát mohol považovať za platný a východzí stav pre zakladanie evidencie právnych vzťahov vyšetrovaním v obci a dotknutým občanom priznať vlastnícke právo k týmto pozemkom.

Vyskytujú sa i prípady, že komasačný operát autentifikovaný nebol a aj napriek tomu občania vstúpili do držby a ako taký ho i užívajú. Vzhľadom na dobu užívania sa domievame, že by sa občanom mohlo priznať vydržanie podľa ustanovení "stredného Občianskeho zákonníka alebo v krajnom prípade by sa mohlo pristúpiť k aplikácii § 135a Občianskeho zákonníka.

Nezjednotené operáty - sú to operáty, kedy podkladom pre založenie pozemnoknižných vložiek nebol operát bývalého pozemkového katastra. V takýchto lokalitách je mimoriadne sťažená identifikácia parciel. Tu je potrebné identifikácie parciel vykonávať na mieste samom a to v úzkej súčinnosti s vlastníckmi nehnuteľnosťmi, prípadne s vlastníckmi susedných nehnuteľností; možno využiť i doklady o držiteľoch podľa pozemkového katastra. Takto zidentifikovaná parcela /v prípadoch nespornosti/ by mohla byť predmetom zápisu v evidencii nehnuteľností.

Nie je k dispozícii pozemnoknižný operát - v dôsledku vojnových alebo iných udalostí. V takýchto prípadoch dokladom na zápis vlastníctva je pozemnoknižný výpis, ak ich občania majú k dispozícii alebo iné právne listiny svedčiace o vlastníckom práve. Preukázanie vlastníckeho práva môže nastať aj súdnym konaním a to žalobou o určenie vlastníckeho práva podľa skôr platných predpisov.

Osadnícke právne pomery - sú to špecifické právne pomery Stredoslovenského kraja. Vzniknutý stav mal byť premietnutý

v pozemkovej knihe a to väčšine prípadoch nie z dôvodu občanov, ale z dôvodu zanedbania určitej úradnej povinnosti. Jedná sa cca o 13 katastrálnych území Stredoslovenského kraja.

Túto problematiku je podľa nášho názoru možné riešiť dvoma spôsobmi a to:

- a/ Vzhľadom na skutočnosť, ako som uviedol vyššie, tento stav bol vo väčšine prípadov zapríčinený zanedbaním určitej úradnej povinnosti, navrhujeme po vykonaní identifikácie na stav evidencie nehnuteľností tieto nehnuteľnosti previesť do vlastníctva občanov, príp. ich právnych nástupcov,
- b/ riešenie by bolo možné i cestou žaloby - vydržania podľa skorších predpisov.

Riešenie osadníckych právnych pomerov neodporúčame riešiť aplikáciou § 135a Občianskeho zákonníka, pretože sa nám to javí spoločensky neodôvodnené.

K okruhu druhému:

V tomto okruhu sa najvypuklejšie prejavujú nedostatky v konaní o dedičstve. Tieto nedostatky možno rozčleniť na tri základné:

1. Predmetom dedičského konania neboli všetky nehnuteľnosti,
2. Dedičské rozhodnutie bolo vyhotovené len na stav právny, identifikácia parciel nebola z rôznych dôvodov vyhotovená
3. V rámci dedičského konania došlo k chybnéj identifikácii parciel.

K bodu 1: navrhujeme nasledovné riešenie: orgán geodézie a kartografie pri zakladaní evidencie právnych vzťahov, zistiac túto skutočnosť, vyhotoví úradný záznam, ktorý spoločne s dokladmi /výpis z pozemkovej knihy, právna listina a pod./ zašle príslušnému štátnemu notárstvu, ktoré na základe tohoto obnoví konanie z dôvodu novoobjaveného majetku.

K bodu 2: identifikáciu parciel nebolo možné vykonať, pretože nastali také zmeny, pre ktoré nie je možné obnoviť pôvodný právny stav. V takýchto prípadoch je možné len jediné riešenie a to upozornenie občana na tento stav s tým, aby si objednal vyhotovenie geometrického plánu, na základe ktorého si môže následne majetkoprávne usporiadať pozemok, ktorý užíva. Situácia je však taká, že nejestvuje žiaden dencucovací

prostriedok a je len na voľnej úvahe občana, či si pozemok majetkoprávne usporiada alebo nie.

K bodu 3: na základe chybnjej identifikácie bolo vyhotovené dedičské rozhodnutie a opravu identifikácie parciel nie je možné dodatočne vykonať. Spôsob riešenia by mohol spočívať v tom, že orgán geodézie a kartografie spíše záznam o chybnne vyhotovenej identifikácii, ktorý spolu s dedičským rozhodnutím zašle príslušnému štátnemu notárstvu. Štátne notárstvo by prípadne vykonalo opravu tohoto rozhodnutia alebo by vyhotovilo dodatok k pôvodnému rozhodnutiu. Otvorená tu však ostáva otázka lehôt.

V tejto súvislosti, keď už hovorím o dedičskom rozhodnutí ako o právnej listine, považujem za potrebné sa zmieniť aj tom, že aj na základe iných právnych listín môže nastať prípad, že sa nesprávne založí list vlastníctva. Pokiaľ zápis na liste vlastníctva nebol vykonaný v súlade s právnou listinou **a medzičasom tento nesprávne založený list vlastníctva nebol dotknutý zmenou na základe iného právneho úkonu**, tento je možné opraviť s poukazom na ustanovenie § 5 ods. 2 zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností. V prípade, že nadväzoval iný právny úkon, takúto opravu už vykonať nemožno. Vieme však všetci, že takéto prípady nastávajú a považujeme za potrebné ich tiež riešiť. Najschodnejšia by bola asi taká cesta, že by štátne notárstvo mohlo vykonať opravu právnej listiny po predchádzajúcom kladnom vyjadrení zainteresovaných strán, resp. účastníkov právneho úkonu. Inak, domievame sa, že opravu možno vykonať len na základe rozsudku o určení vlastníckeho práva k k predmetnému pozemku.

K okruhu tretiemu:

Nedostatky, ktoré vznikli konaním alebo opomenutím občanov, možno rozčleniť do troch základných kategórií a to:

1. Nedostatky, ktoré vyžadujú právne riešenie,
2. Nedostatky, ktoré vyžadujú právne riešenie súčasne s riešením technickým,
3. Nedostatky, ktoré sa vyskytujú v drobných zmenách v hraniciach pozemkov.

K prvej kategórii: identifikáciou parciel je preukázaná identita pozemnoknižnej nehnuteľnosti s nehnuteľnosťou vedenou

v evidencii nehnuteľností, čo sa týka jej tvaru, polohy, výmery a spôsobu užívania. K zápisu na list vlastníctva v evidencii nehnuteľností nemôže však dôjsť, pretože občan nie je spôsobilý preukázať vlastnícke právo k nehnuteľnosti.

K druhej kategórii: do tejto kategórie zaraďujeme tie pozemky, ktoré sú dotknuté takou technickou zmenou, kde nie je možné obnoviť pôvodný právny stav. Tu je potrebné vyhovieť geometrický plán, v ktorom budú znázornené a vyčíslené rozdiely oproti pozemnoknižnej parcely. Na základe tohoto znázornenia a vyčíslenia k majetkoprávnemu usporiadaniu predmetného pozemku a to na základe následných právnych úkonov.

K tretej kategórii: pri mapovacích prácach v teréme sú zisťované prípady, že vlastníci nehnuteľností vykonali drobné zmeny a to hlavne v priebehu hraníc pozemkov, najmä z dôvodu vyrovnania priebehu hraníc. Poznajúc túto problematiku, natíska sa otázka, či je toto konanie /súhlasné - nesporové/ v súlade s platným právnym poriadkom a to najmä v tom, či by toto vyrovnanie a následne výmena častí nehnuteľností nemalo byť vykonané zmluvne na štátnom notárstve na základe geometrického plánu.

Osobitná kapitola je správa nehnuteľného národného majetku. Socialistické organizácie vo väčšine prípadov neprejavujú záujem o majetkoprávne usporiadanie nehnuteľného národného majetku a to i napriek tomu, že im to ukladajú právne predpisy z oblasti správy národného majetku a najnovšie i uznesenie vlády SSR z 15. novembra 1985 č. 285.

Problematika o ktorej som sa zmienil vo svojom referáte je zložitá. Vyžaduje riešenie v úzkej súčinnosti so zainteresovanými ústrednými orgánmi štátnej správy v SSR, najmä s Ministerstvom spravodlivosti SSR, Ministerstvom financií SSR, Generálnou prakoratórou SSR a Najvyšším súdom SSR.

V súčasnej dobe prebieha intenzívne rokovanie medzi zástupcami SÚGK a MS SSR, ktorého predmetom je vytýčenie smerov ďalšieho postupu pri riešení problematiky, ktorú som spomínal v mojej prednáške.

Ing. Marcel Š m o l í k
Geodézie n.p., Plzeň

Automatizované zpracování evidence právních vztahů

Úvod

Evidence nemovitostí (dále jen EN) byla založena na podkladě zákona č.22/1964 Sb doplněním jednotné evidence půdy o vlastnické vztahy. V r.1972 byl v ČSR zahájen převod EN na samočinné počítače 2.generace tří typů (Tesla200, ZPA 600 a Minsk 32) v kooperaci s Podnikem výpočetní techniky (PVT). Již během převodu byly na počítači uložené údaje průběžně využívány pro automatizované vyhotovení některých sestav písemného operátu EN. Převod byl dokončen v r. 1977. V následujícím roce byly závody PVT v celé ČSR vybaveny jednotným typem počítače řady JSEP (EC 1030) a údaje EN byly na tento počítač převedeny. To umožnilo na př.automatizované zpracování sumarizace sektorových přehledů pro celou ČSR.

Registr evidence nemovitostí

Údaje o EN jsou uloženy na paměťových mediích počítače v t.zv.registru evidence nemovitostí (dále jen REN). REN se skládá ze tří subregistrů:

- subregistr A (informace o obcích a katastrálních územích)
- subregistr B (informace o uživatelích a vlastnících)
- subregistr C (informace o parcelách)

REN je pravidelně aktualizován a je využíván na př. k automatizovanému vyhotovení písemného operátu EN (1 x ročně na mikrofíše), ke zpracování sumarizace, k tisku podnikových evidencí půdy pro organizace a k vyhotovování různých účelových sestav.

Převedení EN na paměťová media počítače představovalo jednu z nejvýznamnějších racionalizačních akcí v našem resortu. K úplné automatizaci písemného operátu EN však chybí

sestava listy vlastnictví (LV), která je na střediscích geodézie stále vedena ručně.

Logicky tedy vyplynul požadavek na automatizované vyhotovení sestavy LV a tím na dokončení úplné automatizace výstupních sestav EN. Podmínkou pro automatizované vyhotovení LV je ovšem uložení nezbytných informací na počítač. Nejprve tedy musela být vyřešena automatizace vlastnických vztahů. Návrh zásad automatizace vedení vlastnických vztahů k nemovitostem zpracoval VÚGTK Zdičky v r.1978 (viz /1/).

Subregistr doplňkových informací o vlastnictví

K automatizaci LV bylo nutno do REN doplnit tyto informace:

subregistr B

- spuluvlastnický podíl (pouze u spuluvlastníků a vlastníků bez užívání)
- rozlišení typu uživatele - vlastníka (občan, manželé v bezpodílovém nebo podílovém spuluvlastnictví)

subregistr C

byl rozšířen počet kódů u údaje vlastnický vztah takto:

- 5 - stavba na cizím pozemku
- 7 - správa nebo vlastnictví části pozemku socialistickou organizací
- 8 - práve trvalého užívání části pozemku pro nestátní socialistickou organizaci

Těmito doplňky se do REN dostaly všechny sbývající informace z částí A a B desavadního LV (až na odkaz na položku výkazu změn). List vlastnictví však obsahuje ještě části C a D, ve kterých se uvádí zápisy, omezující vlastnické práve k nemovitostem, nabývací tituly, odkazy na položku výkazu změn a zápisy poznámek. Tyto informace dosud v REN obsaženy nebyly. Preto bylo nutno navrhnout založení dalšího subregistru - subregistru doplňkových informací o vlastnictví (D).

Struktura subregistru D:

úplné číslo katastrálního území	9 znaků
číslo LV	5 "
pořadové číslo věty v rámci LV	3 "

kód informace	3 znaky
doplňkový údaj	11 " (včetně příp.znam.)
kód druhu listiny	2 "
čísle listiny s dvojčís.roku	7 "
<u>položka výkazu změn</u>	6 "
celkem	46 znaků

Údaje souboru D jsou na paměťovém médiu počítače uloženy ve zhuštěném tvaru, takže délka věty je zkrácena na 31 bytes.

Soubor se zakládá pro jednotlivá katastrální území (KÚ) obdobně jako subregistry B a C. Identifikátorem subregistru D v rámci KÚ je číslo LV a pořadové číslo věty v rámci LV. Další údaje souboru D:

kód informace - povinný údaj. Celkem existuje 65 kódů, rozdělených do pěti skupin takto:

1. nabývací titul - část A-LV	1 kód
2. upřesnění zápisu v části B-LV	7 kódů
3. služebnosti, jiná omezení, půjčky, pohledávky (C-LV)	28 "
4. poznámky a odkazy (D-LV)	26 "
<u>5. pomocné kódy</u>	<u>3 kódy</u>
celkem	65 kódů

doplňkový údaj - uvádí se jen u některých informačních kódů takto:

číslo parcely	kódy 1-11, 41-50, 67-73
rodné číslo občana	kódy 21-24
částka Kčs	kódy 25-26, 30-39
číslo LV	kód 82
číslo pol.záznamu změn	kód 83

druh a číslo listiny - uvádí se tehdy, je-li součástí zápisu odkaz na listinu, podle níž byl zápis proveden. Existuje celkem 29 kódů listin (1-7 pro listiny registrované státním notářstvím, 10-18, 25-26, 30-39, 49).

Číslo listiny se skládá z vlastního čísla listiny (maximálně pěticiferný údaj) a z dvojčíslí roku vzniku listiny. Zakládání a údržba subregistru D se provádá podle metodického návodu /2/.

Vytvoření báze dat evidence nemovitostí

V příštím roce dojde k závažným změnám ve zpracování EN na počítači. Během prvního pololetí dojde k převodu REN na počítač řady JSEP-2, při čemž bude realizována řada inovací, dlouhodobě připravovaných a ověřovaných. Údaje REN budou převedeny do báze dat evidence nemovitostí (BDEN), která bude řízena databázovým systémem IDMS.

Některé z připravovaných inovací se promítnou i do sestavy LV. Jsou to zejména tyto změny:

- sloučení číselných řad pro uživatele a vlastníky v subregistru B
- zavedení kódu charakteristika uživatele-vlastníka
- začlenění subregistru D jako rovnocenného souboru do REN. Tomu bude přizpůsoben i výkaz změn tak, aby byla umožněna aktualizace souboru D spolu s ostatními soubory.

Bližší podrobnosti o převodu REN na JSEP-2 jsou v /3/.

Automatizované zpracování listů vlastnictví

Sestavy písemného operátu EN tvoří základní výstupní sestavy BDEN. Sestavy se ukládají na tiskovou magnetickou pásku a lze je buď vytisknout na tiskárně počítače nebo dále zpracovat na zařízení COM na mikrofiše.

Sestava list vlastnictví (EN-6) obsahuje údaje ze všech souborů BDEN a je nejsložitější ze všech standardních výstupních sestav. LV bude rozšířen o některé údaje, takže jej bude možno použít jako výpisu z EN. Je rozdělen do 4 částí:

1. část A-LV obsahuje tyto údaje o vlastníkovi (event. i o spoluvlastnících):
 - jméno a adresa
 - rodné číslo nebo číslo organizace
 - spoluvlastnický podíl
 - odkaz na listinu (nabývací titul)
 - odkaz na položku výkazu změn
2. část B-LV obsahuje údaje o parcelách:
 - číslo parcely
 - výměra
 - druh pozemku

- číslo popisné nebo evidenční číslo stavby
 - číslo uživatele
 - odkaz na listinu (nabývací titul)
 - odkaz na položku výkazu změn
3. část C-LV tato část je rezervována pro spojení listu vlastnictví s evidenčním listem a bude obsahovat parcely, které vlastník jen užívá.
4. část D-LV zde se tisknou údaje omezující vlastnictví a poznámky:
- pořadové číslo informace
 - slovní vyjádření kódu informace včetně případného doplňkového údaje
 - odkaz na listinu
 - odkaz na položku výkazu změn

Ukázka automatizovaně vyhotoveného LV (ještě před převodem REN na JSEP-2) je v příloze 1.

Novou pomocnou sestavou písemného operátu bude i seučpis doplňkových informací o vlastnictví (EN-18). Je to spis seuberu D, setříděný v rámci KÚ podle čísla LV. Obsahuje tyto informace:

- číslo LV (po vytvoření EDEN číslo uživatele-vlastníka-CUV)
- pořadí v rámci LV
- kód informace
- doplňkový údaj
- druh a číslo listiny
- odkaz na položku výkazu změn

Tato sestava by měla sloužit zejména ke kontrole aktualizace seuberu D.

Ukázka této sestavy je v příloze 2.

Využití automatizovaně vyhotovených LV na SG

Automatizace vlastnických vztahů byla edzkoušena v jednom vybraném okresu každého kraje v ČSR. V rozsahu cca 30 KÚ byl v každém z těchto okresů založen subregistr D a ověřováno automatizované vyhotovení LV i přestavba subregistru B. Po vyhodnocení experimentu stanovil ČÚGK cenu pro zakládání subregistru D. Po vydání metodického návodu /2/ mohla být zaháje-

na realizace. V r.1984 se začal zakládat subregistr D na celém území okresů Písek a Mělník.

Automatizace vyhotovení LV by měla pro SG přinést řadu výhod. Ruční výpisy z EN by měly být postupně nahrazeny kopií LV z mikrofiší (s případným doplněním změn běžného roku). Odpadne ruční zakládání nových LV, které budou vznikat jako výstupy z BDEN.

Na druhé straně si automatizované vedení LV zřejmě vyžádá určité změny v organizaci práce na SG. Odpadne poslední ručně vedená sestava písemného operátu. Proto bude nutno při aktualizaci REN zajistit důslednou kontrolou správnost promítnutých změn do všech souborů BDEN.

Závěr

Automatizované vedení evidence právních vztahů s následným vyhotovením LV logicky završuje úplnou automatizaci písemného operátu EN. Je význačnou inovací v oblasti evidence nemovitostí, která by měla zkvalitnit obsah REN. Při dobré organizaci práce by měla usnadnit i vedení EN a poskytování informací veřejnosti na střediscích geodézie.

Literatura:

- /1/ Kotel a kolektiv: Návrh zásad automatizace vedení vlastnických vztahů k nemovitostem
(VÚGTK Zdíby.výzk.zpráva č.648/78)
- /2/ Metodický návod pro založení a vedení subregistru doplňkových inf.o vlastnictví
(ČÚGK,1983,984410 MN-2/83)
- /3/ Souček,Z. : Programový systém REN na počítači
JSEP-2 - ideový projekt
(VÚGTK Zdíby,1985,VÚ č.2-03-10)
- Souček,Z. : Automatizace vedení vlastnických vztahů k nemovitostem
(Geodetický a kartografický obzer 11/84)

příloha č. 1

- 51 -

LIST VLASTNICTVÍ

KU 340800901 HLOHOVICE

DATUM 25/02/86

STR. 59/ 59

A Jméno, jméno a příjmení držitele vlastnického podílu, držitelů a spoludržitelů, C. ROČNÍ PRŮVĚRA VÝTAH K NEM. PODÍL ČÍSLO LISTINY POLVZ

245 LIST VLASTNICTVÍ ČÍSLO 245
 VOHEL FRANTIŠEK PMA, TROJA LUBLINSKA 574 950109/1255 UZIV+VLAST JINA 408/82 683

ČÍSLO PARCELY VYHRAZENÁ KUL. CP-E BON. M. VYUŽITÍ NEBO PŮDA NEBO PŮDA ČÍSLO LISTINY POLVZ
 KNEH POD. D. VLAST VL-UZ NEBO PŮDA NEBO PŮDA

D NEBO PŮDA NEBO PŮDA VE VLASTNICTVÍ							UZIVATEL			
39	1		2133	13	4		OBJ. BYDLENÍ	104		984
39	2		128	13	71		OBJ. BYDLENÍ	104		984
9			1478	5			ZAHRAHA	104		17372
10			40	5			ZAHRAHA	104		17372

D POH. OMEZENÍ VLASTNICKÝCH PRÁV A POZNAMKY							ČÍSLO LISTINY		POLVZ	
1	POZEMKY V UŽIVÁNÍ SOC. ORGAN						PK VLOZ	4	17372	
2	POZEMKY V UŽIVÁNÍ SOC. ORGAN						PK VLOZ	171	17372	
3	POZEMKY V UŽIVÁNÍ SOC. ORGAN						PK VLOZ	172	17372	
4	NABÝVACÍ TITUL						RI	418/82	683	

JUDr. Vladimír Kúth
Krajský súd Banská Bystrica

**Možnosti riešenia neuporiadanych právnych vzťahov
k nehnuteľnostiam**

Pod právnymi vzťahmi chápeme predovšetkým vzťahy vyplývajúce z vlastníctva, užívania, správy a obmedzenia práv k nehnuteľnostiam. Ich presná a úplná evidencia je zverená do právomoci orgánom geodézie. Nedoceňovanie významu EN je nedoceňovaním významu vlastníctva, ktoré tvorí základnú zložku vlastníckych vzťahov, predstavuje spoločenskú základňu a určuje charakter spoločnosti. Potreba zvyšovania úrovne EN vyplýva z obsahu vlastníckeho práva, t. j. z oprávnenia vec držať, užívať a disponovať, je podmienkou istoty v občiansko-právnych vzťahoch. V súčasnosti skvalitňovanie EN vyplýva aj z požiadaviek socialistickej zákonnosti a disciplíny (ochrana, boj proti špekuláciám, ľahostajnosti, nevyužívaniu). I keď sa docielili viaceré úspechy, stav EN čo do času zakladania, rozsahu a kvality nie je na úrovni potrieb a požiadaviek. Stav EN nebude nikdy dokonalý, nemôže k určitému časovému bodu evidovať všetky právne vzťahy, nakoľko sa neustále menia a vyvíjajú, nie sú statické, ale dynamické.

Uskutočňovanie opatrení z uznesenia vlády SSR číslo 285 z 15.11. 1985 možno očakávať obrat v úrovni zakladania a evidencie právnych vzťahov. V tomto smere treba poukázať predovšetkým na tieto princípy uznesenia :

- plnenie úloh treba chápať ako závažnú právno-politickú, celospoločenskú požiadavku, nie len ako plnenie rezortnej úlohy,
- je potrebné rozvíjať a využívať existujúce právne prostriedky a inštitúty na zdokonalenie stavu EN,
- prijaté nové opatrenia majú rezortný alebo medzirezortný, ale tiež komplexný charakter.

V ďalšom považujem za potrebné poukázať na niektoré

konkrétne možnosti uskutočňovania týchto zámerov.

Ministerstvo spravodlivosti SSR pripravilo návrh nového, účinnejšieho právneho prostriedku, ktorý bude dovolivať v širšej miere nápravu zapísaných vzťahov v EN oproti doterajším možnostiam a prostriedkom (§ 62, 93 navrhovaného Spravovacieho poriadku pre štátne notárstva, v súvislosti s § 164 O.s.p.). Prax súdov a štátnych notárstiev pri rozhodovaní o dedičstve a podielovom spoluvlastníctve bude potrebné dôsledne zamerať proti ďalšiemu drobeniu vlastníctva nehnuteľností. Súdny budú povinné signalizovať finančným odborom ONV prípady, kedy boli zistené podmienky pro vydržanie čel.štátom.

I orgány geodézie plnia rad jednorázových i trvalých úloh. Je vhodné pripomenúť, že predovšetkým vo vlastných rezortných predpisoch by mali riešiť závažné právne a technické postupy, ako napríklad oprava stavu EN v dôsledku zmeny po TIM alebo mapovom stave, alebo otázku obligatórnosti zápisu LV, bez návrhu.

Spolupráca oboch rezortov, sa bude prehĺbovať na všetkých úrovniach. Súčinnosť medzi súdmi, štátnymi notárstvami, strediskami a oddielmi geodézie sa musí prejavovať predovšetkým vo včasnosti, kultúre, kvalite a obsahovej správnosti zasielaných listín a identifikácií. Riadiaca a organizačná práca nepochybne musí zlepšiť výsledky na oboch úsekoch.

V niektorých závažných smeroch však bráni realizácii evidencie právnych vzťahov absencia záväzného právneho výkladu, ktoré môžu dať len právomocné najvyššie justičné orgány. Ide najmä o možnosť aplikácie § 135 ods. 2 písm. a/ O.z., zákona číslo 150/1983 Zb. a vyhlášky číslo 26/84 Zb. na prípady vydržania občanom pred 1. aprílom 1964. Takéto pochybnosti vznikajú aj u možnosti evidencie v prípadoch straty pozemkovej knihy a použitia § 63 Not. por. Taktiež vznikajú nejasnosti pri posudzovaní charakteru pozemku pri porovnaní kultúry EN a podľa predpisov o ochrane pôdneho fondu, cenových a stavebných.

Riešenie evidencie právnych vzťahov v niektorých prípadoch

doch pravdopodobne môže doznať zmenu aj prijatím novej Ústavy ČSSR. Ide napríklad o právne postavenie tzv. holého vlastníctva k nehnuteľnosti podľa zákonov č. 122/75 Zb., č. 123/75 Zb. a v správe štátnych lesov.

Spoločná praktická činnosť orgánov geodézie a justičných orgánov pri priebežnom zakladaní právnych vzťahov (tzv. prvá etapa) sa v podstate ustálila a jej ďalšie zdokonaľovanie je možné dosiahnuť bežnými prostriedkami riadenia a spolupráce. Zakladanie právnych vzťahov na základe miestneho vyšetrovania v obci však naráža na značné najmä objektívne ťažkosti a aby bola aj táto úloha dobre splnená, treba uvažovať predovšetkým nad týmito problémami:

1/ Evidencia právnych vzťahov u urbárskeho majetku, komposesorátov a podobných útvarov. Ide o anachronické inštitúty, ktoré nemajú ekvivalent v ČSR. Bývajú zásadne v extraviláne, ale niekedy aj v intraviláne. Zisťovanie subjektu je právne zložité a skutkovo náročné a bude vyžadovať zaujatie stanoviska vyšších justičných orgánov. Vzhľadom na špecifitu SSR by bolo vhodné evidovanie len v pomocnej evidencii EN.

2/ Oсадничье pozemky ako osobitnosť cca 13 kat. území SSR sú zásadne riešiteľné buď zmenou stanoviska orgánov Ministerstva financií SSR alebo založením LV v prospech čl. štátu. Na doporučeníach bude pracovať koordinačná komisia.

3/ Problematika komasácií je čiastočne známa aj na území ČSR, kde údajne v prípade pochybností vychádzajú z právneho stavu nedokončeného komasačného operátu. Kde komasačný stav bol zapísaný do vložiek, niet problémov. Ak však komasačné konanie bolo ukončené - autentifikované rozsudkom súdu, ale nezapísané do vložiek, LV by sa mal založiť. Napokon ak skutočný vlastnícky stav je odlišný od platného komasačného stavu, ide o problematiku neusporiadaného vlastníctva.

4/ Pripady neusporiadaných, nedoložených vlastníckych vzťahov. Ide v podstate o dve skupiny prípadov. V prvej skupine ide o prípady, kde vlastnícke alebo iné právo ei

uplatňuje osoba odlišná od osoby podľa listiny alebo pozemkovej knihy na základe vydržania do roku 1964 alebo ide o skutkový dôvod dohody o delbe a výmene taktiež bez potrebných listín. V druhej skupine ide o neevidované prípady vlastníckeho práva, ktoré získal čsl. štát ex lege podľa § 135 písm. a/ ods. 2 O.z.

Prípady prvej skupiny sa riešia zásadne občianskoprávnymi rozsudkami podľa § 80 písm. c/ O.s.p. Tento spôsob je zdĺhavý, nákladný, náročný a prakticky nemôže viesť v žiadúcom rozsahu k náprave stavu EN, už len pre procesnú dispozitívnosť a nevynutiteľnosť podania žaloby. Ďalej sa riešia náhradnými zaluvami, uzavretie ktorých je ešte obtiažnejšie (u neznámych a neprítomných spoluvlastníkov). Preto by prichádzalo do úvahy analogické použitie § 135 písm. a/ ods. 2 O.z. s konaním o osvedčenie vlastníckeho práva aj na prípady vydržania občanom pred 1. 4. 1964 podľa Inštrukcie MS SSR o osvedčovaní. Proti takémuto výkladu sú však závažné námietky a problém by mali vyriešiť vyššie justičné orgány.

Pokiaľ ide o druhú skupinu, v praxi nedochádza k evidencii vlastníckeho práva v prospech čsl. štátu na prípady vydržania po 1. apríli 1963. Účinným prostriedkom bude v tomto smere signalizačná povinnosť občianskoprávných súdov na zvýšenie ochrany záujmov čsl. štátu.

Dôsledné realizovanie úloh pri prehľbovaní EN zrejme prinesie rad ďalších právnych problémov. Ich úspešné riešenie bude vyžadovať dôkladnú znalosť skutkovej i právnej problematiky, právnu i spoločenskú analýzu, lebo len tak zabezpečíme prijatie riešenia, upevňujúce socialistické právne vzťahy a právne vedomie.

Próm. práv. Ivo Janoušek
Geodézie, n.p. Praha

Právní normy dotýkající se evidence nemovitosti

Tento článek se bude zabývat jen základními právními normami, které mají vztah k evidenci nemovitosti /dále jen EN/, které se týkají vlastnictví, správy a užívání nemovitosti popřípadě souvisejí s vedením EN.

Tyto základní právní normy jsou všeobecně závazné právní předpisy, t.j. předpisy, které jsou uvedeny v plném znění ve Sbírce zákonů ČSSR, ČSR a SSR /zákony, nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy/ nebo registrované ve Sbírce zákonů /směrnice a výnosy ústředních orgánů státní správy/.

1/ Zák.č. 22/1958 Sb. o kulturních památkách a vyhl. č. 118/1959 Ú.l. o památkových ochranných pásmech a zák. č. 40/1956 Sb. o státní ochraně přírody, vyhl.č. 116/1959 Ú:l. o evidenci kulturních památek, vyhl.č. 181/1959 Ú.l. o památkových rezervacích a vyhl.č. 228/1959 Ú.l. o evidenci chráněných částí přírody stanoví vymezení památkově chráněných nemovitostí, chráněných částí přírody a jejich ochranných pásem a jejich evidenci. Podrobnosti zápisu do EN se řídí mezinárodní instrukcí ČÚGK pro evidování památkově chráněných nemovitostí, chráněných částí přírody a jejich ochranných pásem v ENa čj. 878/1984-21

2/ Zák.č. 95/1963Sb. ve znění zák.č.29/1978Sb. a 134/1982Sb. /notářský řád/ stanoví povinnost zasílat veškeré listiny na změny vlastnických vztahů k nemovitostem příslušnému SČ k provedení zápisu do EN.

3/ Podle občanského zákoníku jsou nemovitostmi pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem. Za nemovitosti nemohou být považovány třeba dřevěné stavby nebo plechové garáže bez podezdívky.

4/ Základními právními normami EN jsou zák.č. 22/1964 Sb. o EN ve znění zákona č.159/1983Sb. /150/1983Sb./ a vyhl. č.23/1964Sb. ve znění vyhl.č. 133/1965Sb. a vyhl.č.19/1984 Sb. /26/1984Sb./ . V nich je stanoveno, že do EN se zapisují

právní vztahy k nemovitostem podle příslušných listin a že EN se udržuje v souladu se skutečným stavem na základě ohlášených změn, místního šetření nebo měření a za součinnosti orgánů, organizací a občanů, jichž se týká. Ohlášení změn musí být vždy provedeno listinou. Jestliže byl proveden zápis do EN v rozporu s listinou, je SG povinno takový zápis opravit. Dojde-li však k jiným nesprávnostem, lze tak učinit pouze na základě pravomocného rozhodnutí nebo opatření orgánů a organizací, v jejichž pravomoci je rozhodovat o právních vztazích k nemovitostem, t.j. soudů, nár. výborů, státních notářství. Tato zásada vychází ze zásady, že zápisy do EN mají pouze charakter deklaratorní a nikoliv konstitutivní. Vlastníci, uživatelé a správci národního majetku jsou povinni nahlásit MNV a MNV na SG každou změnu údajů vedených v EN a to ve stanovených lhůtách.

5/ Zák.č. 20/1966Sb. o péči o zdraví lidu a vyhl.č. 26/1972Sb. o ochraně a rozvoji přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů definuje lázeňské území a stanoví, že u každého léčivého zdroje musí být zřízeno ochranné pásmo. Mezi léčivé zdroje se zahrnují ložiska slatin a rašelin, minerální, termální a proplyněné vody a plyny. Podrobnosti zápisu do EN se řídí mezirezortní instrukcí ČÚGK pro evidování lázeňských území a ochranných pásem přírodních léčivých zdrojů v EN čj. 299/1984-21.

6/ Zák.č. 52/1966Sb. o osobním vlastnictví k bytům ve znění zák.č. 30/1978Sb. stanoví základní postup pro získání bytů do osobního vlastnictví jeho oznámení SG. Podrobnosti zápisu jsou stanoveny ve směrnici ČÚGK č. 1300/1985-21 o způsobu zápisu osobního vlastnictví k bytu, spoluvlastnictví společných částí domu, spoluvlastnictví k pozemku nebo práva společného užívání pozemku do EN.

7/ Zák.č. 53/1966Sb. o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění zák.č. 75/1976Sb., úplné znění zák.č. 124/1976Sb. a prováděcí vyhláška č. 142/1976Sb. je rovněž stanovena povinnost hlásit nejen změny kultur uvnitř zemědělského půdního fondu, ten se v EN neeviduje, ale trvalé odnětí zemědělské půdy zemědělské výrobě a dočasné odnětí

zemědělské půdy vést ve zvláštní evidenci. Stanovuje se i povinnost spolupráce při vedení podnikové evidence půdy.

8/ Zák. ČNR č. 36/1973Sb. a zák. SNR č.39/1973Sb. o územních orgánech geodézie a kartografie stanoví, že ústřední orgán geodézie a kartografie /ČÚGK a SUGK/ metodicky řídí zakládání a vedení EN a vyhotovování a ověřování geometrických plánů. Krajské správy geodézie a kartografie zakládají, vedou a udržují EN v souladu se skutečným stavem. Tyto krajské správy neprovádějí práce související s EN vlastními pracovníky, ale zadávají je v rámci dodavatelsko-odběratelských vztahů n.p. Geodézie v krajích a tyto práce přímo provádějí SG v okresech.

9/ Vyhl. ČÚGK č. 59/1973Sb. a SUGK č. 81/1973Sb. o provádění geodetických a kartografických prací a o kartografických dílech stanoví, že na základě pověření ústředního orgánu geodézie a kartografie mohou vyhotovovat geometrické plány i jiné organizace pokud k tomu mají kvalifikované pracovníky.

10/ Vyhl. ČÚGK č. 60/1973Sb. a SUGK č. 82/1973Sb. o ověřování geometrických plánů a jiných výsledků geodetických prací určují geometrický plán jako grafické znázornění nemovitosti vzniklé reálným rozdělením jedné nebo více nemovitostí, zejména stavem nemovitostí před změnou apó změně s uvedením dosavadních i nových parcelních čísel a výměr, jakož i s uvedením dalších údajů . Po potvrzení souladu s očíslováním parcel s údaji EN je součástí listin o právních vztazích k rozdělovaným nemovitostem podle předpisů o EN. Vystavení oprávnění k ověřování geometrických plánů je v kompetenci ústředních orgánů geodézie a kartografie.

11/ Podle zák.č. 122/1975Sb. o zemědělském družstevnictví a zák.č. 123/1975Sb. o užívání půdy a jiného zemědělského majetku k zajištění výroby je možno přenechat zemědělskou půdu do dočasného užívání jiným organizacím nebo občanům a i v tomto případě mají zemědělské organizace povinnost zasílat příslušné listiny SG k provedení zápisu do EN. Zák.č. 123/1975 Sb. stanovuje povinnost evidovat právo užívání v EN. Zák.č. 122/1975Sb. povinnost evidovat právo družstevního užívání

nezavedl, ale řeší se problematika sdružených a nesdružených pozemků, což má příčný dopad na vedení EN.

12/ Směrnice ČÚSK č. 4000/1975-22 pro vyhotovování geometrických plánů a vytyčování hranic pozemků vymezuje povinnosti organizací oprávněných vyhotovovat geometrické plány a další podrobnosti technického rázu týkající se vyhotovování geometrických plánů.

13/ Ve vyhl. FMTIR č. 85/1976 je stanoveno, že k návrhu katastrálního řízení u občanů i u organizací je nutno předložit geometrický plán nebo alespoň jeho objednávku k provedení zápisu do EN. Geometrický plán se též předkládá, navrhuje-li se vyvlastnit jen část pozemku. Stavební úřady mají povinnost předkládat vybrané listiny z územního a stavebního řízení na S6.

14/ Vyhl. Státní arbitráže ČSSR č. 27/1977Sb. , kterou se vydávají základní podmínky dodávek geodetických a kartografických prací upravuje vztah mezi dodavatelem a odběratelem, kterým může být orgán, organizace nebo občan. Je v ní určeno v jakých lhůtách dochází ke smluvním závazkům. Tyto lhůty jsou rozdílné, když se jedná o rozsáhlejší práce nebo jednoduché dodávky, kterými jsou geometrické plány, drobné vytyčovací práce nebo kopie, výpisy a opisy z EN.

15/ Zák.č. 61/1977Sb. o lesích má obdobná ustanovení jako zák.č. 142/1976Sb.. Rozhodnutí o vynětí pozemku ze zemědělského nebo lesního fondu provádějí ONV, KNV nebo příslušná ministerstva podle výměry pozemků. Rovněž zde je stanovena povinnost spolupráce při vedení podnikové evidence půdy.

16/ Směrnice ČÚSK č. 2600/1981-22 pro tvorbu základní mapy ČSSR velkého měřítka stanoví, že základní mapa je podkladem EN, plní funkci měřického operátu EN. Je tvořena na podkladě dosavadního písemného a měřického operátu EN a v případě přímého měření i na základě nového místního šetření.

17/ Vyhl. FNF č. 90/1984Sb. o správě národního majetku ukládá povinnost všem státním organizacím nahlásit záhny ve vlastnictví, správě, výkonu správy organizační jednotkou nebo užívání nemovitosti příslušnému S6 a dodat mu podklady k provedení zápisu do EN. Za porušení ustanovení této vyhlášky jsou stanoveny pokuty od 500 do 500000 Kčs.

U národního majetku se zapisuje v EN jako vlastník Čs. stát s uvedením organizace, která ho spravuje na list vlastnictví a výkon správy organizačními jednotkami na evidenční list.

Podrobnosti vedení EN stanoví soubor technických předpisů jednotného systému ČÚGK a SUGK. Tyto předpisy jsou vydávány v českém i slovenském jazyce. Platí zásadně v působnosti obou rezortů geodézie a kartografie. Řad z nich je vydávána se zainteresovanými ústředními orgány buď v dohodě nebo jako společný předpis.

Tvorba tohoto systému je koordinována s československými státními normami, zejména:

ČSN 01 3410 Mapy velkých měřitek. Základní ustanovení.

01 3411 Mapy velkých měřitek. Kreslení a značky.

01 1300 Zákonné měrové jednotky.

72 2518 Kamenné měřické značky.

73 0401 Názosloví geodetických základů.

73 0402 Názosloví mapování

73 0403 Názosloví evidence nemovitostí.

73 0415 Geodetické body.

73 0416 Měřické značky stabilizovaných bodů v geodézii.

Ing. Boris Beško
Stredisko geodézie Liptovský Mikuláš

Vedenie EN v operátoch prevzatých po novom mapovaní.

Dňom 1. apríla 1964 vstúpil v platnosť zákon o evidencii nehnuteľností č. 22/1964 Zb. podľa ktorého sa vyznačujú v evidencii nehnuteľnosti všetky nehnuteľnosti s uvedením druhov pozemkov / kultúr /, výmer, užívacích i vlastníckych vzťahov, správcu národného majetku, právom trvalého užívania národného majetku, právom osobného užívania pozemkov, obmedzením vlastníckych práv, vlastníctvom k bytom, pôžičky, chránené územia a iné skutočnosti týkajúce sa EN.

Súčasný stav zavedenia týchto údajov do EN pri tak rozsiahlych informáciách je možný len vďaka tej skutočnosti, že vedenie údajov EN je vykonávané automatizovaným spôsobom. Tomuto trendu je prispôsobený nielen písomný obsah operátov, ale i tvorba výstupných mapových fondov.

Nové pohľady k pôde, ako výrobnému prostriedku zakotvené v socialistickej ústave, ktoré spájajú záujmy spoločnosti za účelom ochrany vlastníctva štátneho, družstevného, spoločenských organizácií a vlastníctva osobného, vyžadovali vybudovať novú evidenciu, ktorá by poskytovala všetky údaje pre plánovanie a riadenie poľnohospodárskej veľkovýroby. Táto úloha bola zverená orgánom geodézie na úrovni okresov.

Výsledky inventarizácie mapového fondu z roku 1970 rozdelili mapové podklady pre účely EN na vyhovujúci a nevyhovujúci mapový fond. Z hľadiska geografického najkvalitnejší mapový fond pokrýval územie západného Slovenska. Podstatne menej sa ho nachádzalo na strednom a východnom Slovensku. V týchto oblastiach prevládala menej vhodný mapový fond, ktorý nemohol trvale zabezpečiť požadovanú kvalitu na vedenie evidencie nehnuteľností.

Uznesenie vlády uložilo rezortu geodézie a kartografie obnoviť a dobudovať mapový fond tak, aby tento vyhovoval požiadavkám na vedenie EN. SÚGK vypracoval projekt budovania a

obnovy mapového fondu / BOMF / do roku 1985.

Tak sa začala nová fáza budovania mapového fondu prevádzaním technicko-hospodárskeho mapovania /THM/. Takto vybudovaný mapový fond označujeme ako nové mapovanie, ktoré znáša najprísnejšie kritéria presnosti. Samozrejme, že najviac nového mapovania zaznamenávame práve v tých krajoch republiky, kde prevládal nevyhovujúci mapový operát.

Projekt budovania a obnovy mapového fondu znamenal zmapovať za 15 rokov 13.800 km² z čoho na Stredoslovenský kraj pripadlo 52 %. Pre porovnanie, od roku 1954 do roku 1970 sa v Stredoslovenskom kraji zmapovalo 500 km². Výsledky obnovy mapového fondu takto jednoznačne predstavujú rozsah nezrovnateľný s minulosťou.

Využitelnosť nového mapovania však prináša so sebou aj problémy vedenia a využívania doterajších údajov EN. Už tá skutočnosť, že zakladanie právnych vzťahov sa vykonáva na podkladoch EN, ktorej podstatnú náplň tvoria užívacie vzťahy, situáciu v skutočnosti veľmi komplikuje.

Vedenie právnych vzťahov na výsledkoch novomeračského mapovania predpokladá nespornosť vlastníckych hraníc a súlad skutočného stavu s právnymi dokladmi. Takýto stav po období v ktorom nebolo nutné vyznačovať právne vzťahy v pozemkových knihách a navyše, prevody sa uskutočňovali ideálnymi vlastníckymi podielmi bez reálneho vydelenia, sa vyskytuje veľmi málo.

Keď k tomu pripočítame tú skutočnosť, že došlo, ale i dochádza k zníženiu právneho vedomia užívateľov a vlastníkov vo vzťahu k pôde tým, že trvalé hranice sa neudržiavajú v súlade s právnymi dokladmi, dochádza k podstatnému narušeniu identity. A práve táto skutočnosť bráni tomu, aby sme v plnom rozsahu mohli nahradiť doterajší mapový fond novým. I naďalej preto v sporných otázkach je nutné sledovať i predošlé výsledky EN na podkladoch skorších mapových diel.

Navyše, počet zapísaných vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam po prevedení nového mapovania úmerne narušeným stavom klesá. Vzniká to tým, že mnohé zápisy založené v EN pred THM nezodpovedajú skutočnosti, hovoríme, že nie sú identické, pre-

to sa do obnoveného operátu nepreberajú. Tým právne vzťahy v obnovenom operáte prestávajú byť evidované a hoci majú deklaratórny význam, ani právna listina nedáva záruku reálneho vyčlenenia nehnuteľnosti - zvlášť ak bola vyhotovená na podklade identifikácie, bez geometrického plánu. Pôvodina môže slúžiť len ako dokladový materiál k súdnemu jednaniu pri obnove vlastníctva konaní. Mám na mysli menej kvalitné podklady, kde bolo vlastníctvo založené na podklade identifikácie. Obnova takého stavu nedáva záruku právnej istoty.

Porušovanie právnych vzťahov, ale i svojvoľné menenie užívateľských hraníc a druhov pozemkov poľnohospodárskymi podnikmi narúša súlad EN so skutočnosťou. Potvrďuje to i tá skutočnosť, že zoznamy nesúladow a hlásenia porušovania právnych vzťahov početne z roka na rok viac narastajú, ako sa stačia riešiť. Pre štatistiku uvediem, že nepovolené zmeny kultúr v Stredo-slovenskom kraji roku 1981 predstavovali 1616 prípadov o výmere 373 ha poľnohospodárskej plochy. V roku 1985 narástol počet prípadov o vyše 33 tisíc a rozsah poľnohospodárskej pôdy o vyše 10 tisíc ha.

Na otázku, do akej miery sú orgány geodézie zodpovedné za vedenie EN so skutočným stavom keď porušovanie právnych a užívateľských vzťahov sa koná bez ich vplyvu, musíme hľadať odpoveď v plnení si zákonných opatrení držiteľov nehnuteľností i orgánov ochrany poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Podľa § 5 vyhlášky 23/1964 orgány geodézie každoročne vyšetrujú a podľa potreby zameriávajú ohlásené, alebo inak zistené zmeny. A vždy v priebehu 5 rokov preskúmajú súlad EN so skutočným stavom na území celej obce.

Ak budeme vychádzať zo zákona 22/1964 § 3 kde orgány geodézie vedú a udržiavajú EN v súlade so skutočným stavom, mala by by táto skutočnosť platiť i pre už založené vlastnícke vzťahy k nehnuteľnostiam. Vychádzam z hlavného zámeru smerníc, že obnova sa koná na podklade údajov EN. Inštrukcia na miestne vyšetrenie a obnovu operátov EN č. 984 450 I/83 v § 31 bodu 6a vyžaduje obnoviť pôvodnú vlastnícku hranicu pozemkov zapísaných na listoch vlastníctva. V § 13 tých istých smerníc bodu 4

sa pokračuje, že ak vlastník v stanovenej lehote po vyzvaní nesplní povinnosť označenia hranice pozemkov trvalým spôsobom vykoná vyznačenie organizácia vykonávajúca miestne vyšetrovanie na náklad vlastníkov.

Zo štatistiky, ktorú som pre tento účel spracoval, vychádza, že v dôsledku nového mapovania preberajú sa listy vlastníctva v 80-tich %. Jednou z hlavných úloh rezortu je i v čo najväčšom počte zabezpečiť založenie právnych vzťahov k nehnuteľnostiam..

V tomto smere je zamerané aj celé úsilie rezortu. Čo je však platné toto snaženie, keď ani novozamerané a v teréne stabilizované hranice nie sú udržiavané. A za udržiavanie vlastníckych hraníc pozemkov je zodpovedný sám vlastník.

Je však jasné, že porušovanie právnych stavov si skoro výlučne zapríčiňujú vlastníci sami.

Porušovanie právnych vzťahov vzniká vo väčšine prípadov tým, že stavebník nedodrží rozmery stavebného pozemku. Mnohokrát sa potom stáva, že je stavba osadená na cudzom pozemku. Rozhodne tejto skutočnosti by sa predišlo, keby národné výbory pri osadzovaní stavby požadovali vytýčiť stavebný pozemok geodéziou, pokiaľ sa nezachovali stabilizačné znaky.

Máme v kraji také okresy, kde táto prax je zaužívaná a snahou KSGK je, aby táto skutočnosť sa zaviedla a dodržiavala vo všetkých okresoch.

Osobitné stavy sa vytvárajú pri stavebných pozemkoch schválených pre výstavbu v rozsahu vymedzenej výmery, ak stavebník stavá na pozemku, ktorý má vo vlastníctve, ale výmerou je väčší ako stanovuje územné rozhodnutie. Geometrickým plánom sa mu odčlení len stavebný pozemok. Je naprosto logické, že tento splynie s celým pozemkom, lebo na vlastnom pozemku si nikto neudržiava hranicu ktorou bol vyčlenený stavebný pozemok. Potom pri následnom mapovaní treba tento stavebný pozemok neustále obnovovať ak chceme zabezpečiť súlad s EN. Podobne je to u pozemkov v OSU, ak ostáva nevyužitá zbytková parcela.

Obnova pozemkov, na ktoré boli založené LV je pri novom mapovaní veľmi častá. Jej presnosť je úmerná kvalite pôvodných podkladov. Určiť mieru tolerancie nie je jednoduché, zvlášť tam

kde právne vzťahy boli založené na podklade identifikácie - bez doloženia grafického podkladu. Z uvedeného by bolo účelnejšie, aby z nevyhovujúcich mapových podkladov sa obmedzoval počet identifikácií a vyžadoval sa geometrický plán, lebo tolerancia z merania sa dá určiť, ale z identifikácie nie. To by aj podstatne prispelo ku kvalitnejšiemu preberaniu THM do EN. Pokiaľ by sa jednalo o obnovu právneho stavu, treba mať na zreteli obnovu vlastníckych hraníc. V tom prípade parcela zobrazená / prevzatá / v THM nie je perfektný technický právny doklad. Dokazovanie by si vyžadovalo vychádzať z geometrického plánu na podklade ktorého bolo vlastníctvo založené.

Celkom podobná situácia je i v udržiavaní užívacích hraníc druhov pozemkov u poľnohospodárskych podnikov. Časté menenie tvarov honov, budovanie ciest, samonáletom rozširovanie lesných plôch, nedodržiavanie hraníc druhov pozemkov i hromadenie nepovolených zmien kultúr nepriaznivo vplyva na zosúladenie EN so skutočnosťou. Pre poľnohospodárske podniky nie sú prekážkou v tomto smere ani vysoké finančné poplatky zo strany ONV - odboru PLVH.

Aby evidencia nehnuteľností podala verný obraz skutočnosti, rozšírila sa o pomocnú evidenciu, ktorá konfrontuje trvalé zmeny s dočasnými zmenami. Podáva údaje o dočasne odňatej pôde, dočasne neobhospodarovanej pôde, rozorávkach, rekultiváciach i nepovolených zmenách a ešte o mnohých ďalších, ktoré odzrkadľujú realitu v pôdnom fonde.

Osobitnú zmienku si zasluhuje kategória nepovolených zmien kultúr. Neriešenie týchto zmien zo strany ONV a nerešpektovanie rozhodnutí ONV poľnohospodárskymi podnikmi, aby pozemky boli vrátené do pôvodných kultúr, podpcrujú nesúlad EN so skutočným stavom a znemožňujú nám plniť zákonné povinnosti. Veľmi prijateľným riešením nepovolených zmien kultúr stalo sa opatrenie Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR a SÚGK, ktoré diferencuje nepovolené zmeny kultúr na drobné zmeny a estatné zmeny. Týmto opatrením sa podstatne znížil počet prípadov a legalizovali sa drobné zmeny bez rozsiahlych administratívnych opatrení.

V poslednom období sa prišlo k stabilizácii hraníc poľnohospodárskeho a lesného fondu. Táto skutočnosť by pre EN znamenala veľký prínos hlavne v tom, že by sa definitívne odstránili pochybnosti v určovaní hraníc lesov.

Nepovolené zmeny, porušovania právnych vzťahov i nehlásené zmeny hraníc druhov pozemkov podstatne nepriaznivo vplývajú na tvorbu mapových podkladov nového mapovania. Nedodržiavanie hraníc kultúr a užívacích stavov komplikuje preberanie výsledkov EN do nového mapovania.

Vedenie EN na podklade nového mapovania s využitím automatizovaného spracovania a podávania informácií, dáva široké možnosti uplatnenia výsledkov evidencie nehnuteľnosti v rôznych odvetviach národného hospodárstva. Je zároveň zárukou vysokej presnosti a pohotovosti vydávaných údajov. Aby problémy, ktoré ešte v súčasnosti prináša neboli brzdou rozvoja, vyžaduje si plnenie opatrení vyplývajúcich zo zákona 22/1964 Zb. nielen rezortom geodézie, ale predovšetkým užívateľmi a vlastníkami pôdy s dohľadom orgánov ochrany poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Doterajšie informácie, ktoré predkladám nezlepšujú situáciu, ale snáď pomôžu nazrieť do problematiky a možno i pomôžu nájsť riešenia, ktoré bude možné realizovať v praxi.

Rozsiahlym mapovaním, ktoré v minulosti nemá obdobu, sme za minulé roky pri plnení úloh budovania a obnovy mapového fondu získali množstvo skúseností a nových pohľadov. Bude prirodzené, že tieto poznatky využijeme pri tvorbe základnej mapy veľkých mierok, čo vyústí v ešte kvalitnejšie a spoľahlivejšie výsledky evidencie nehnuteľnosti.

Ing. František Dohnal
Geodézie, n. p. České Budějovice

Číselné vedení měřických operátů EN v závislosti na kategorizaci sídel

1. Úvod

Technologie číselného zaměřování změn v evidenci nemovitostí (EN), zaváděná do praxe středisek geodézie po roce 1971 představuje jednak změnu kvality měřených změn a jednak změnu v jejich využitelnosti, zejména při obnově pozemkových map EN novým mapováním. Podstatným přínosem zavedené technologie je zvýšení míry uplatnění automatizace výpočetních a zobrazovacích prací při zaměřování změn v EN a vyhotovování geometrických plánů a jejich následné využití při tvorbě základních a účelových map velkých měřítek. Tento příspěvek si klade za cíl podat informaci o aplikaci technologie číselných metod a dosavadních zkušenostech v podmínkách Jihočeského kraje.

2. Historie číselného zaměřování změn v EN

Přestože historie číselného zaměřování změn v EN je starším pracovníkům středisek geodézie dostatečně známa, pro úplnost uvádím přehled o dosavadním vývoji této technologie. Především se budu zabývat vývojem z hlediska předpisového zajištění a stanoveného rozsahu číselného zaměřování změn.

První zásady pro číselné zaměřování změn v EN zpracoval Dr. Válka v Příručce praktické geodézie pro zaměřování změn (edice VÚGTK 1970) a Ing. Souček zpracoval příručku Jednoduché měřické sítě při zaměřování změn (edice VÚGTK 1970). Vlastní technické předpisy byly vydány ve formě návodu "Zaměřování změn pro mapy velkých měřítek, ÚSGK čj. 5300/1968-6 a technologického postupu se shodným názvem vydaným pod čj. ÚSGK 1030/1969-6.

Rozsah číselného zaměřování změn byl stanoven s ohledem na druh pozemkové mapy EN a velikost změny, tzn., že číselně se zaměřovaly všechny změny v prostorech s pozemkovými mapami, které byly vyhotoveny číselně (mapy vyhotovené podle Instrukce A a Směrnice THM) a v prostorech s pozemkovými mapami souvislého zobrazení všechny změny s větším počtem podrobných bodů než 100 nebo liniové stavby s délkou větší než 300 metrů. V roce 1972 byla vydána nová Směrnice pro zaměřování změn v mapách EN, ČÚGK řj. 5467/1972-4. Rozsah číselného zaměřování změn byl rozšířen o prostory obcí obvodního významu a vybraných střediskových obcích místního významu.

V roce 1983 byl rozsah číselného zaměřování změn redukován v souvislosti s vydáním nových technických předpisů pro mapování a vedení EN na prostory s pozemkovými mapami obnovenými číselnými metodami v S-JTSK odpovídajícími kritériím 3. a 4. třídy přesnosti mapování podle ČSN 01 3410 (Mapy velkých měřítek).

V roce 1985 došlo k poslední změně v souvislosti s vydáním Opatření ČÚGK řj. 1730/1985-21 k jednotnému postupu územních orgánů geodézie a kartografie při tvorbě a vedení měřického operátu EN. Toto opatření jednak stanoví mimo jiné rozsah číselného měření v závislosti na kategorizaci sídel a druhu pozemkové mapy z hlediska jejího vzniku (IA, THM, ZMVM) se stanovením příslušných tříd přesnosti mapování, jednak povinnost vedení přehledu čísel bodů ve stanovených prostorech jako součást měřického operátu EN. Stanovenými prostory se rozumí význačné intravilány v obcích, jader aglomerací a přidružených center osídlení v sídelních regionálních aglomeracích, jader regionů a přidružených center osídlení v městských regionech a význačné intravilány středisek osídlení obvodního významu.

Toto poslední opatření vyvolalo opět zvýšenou pozornost o oblast číselného zaměřování změn v EN a mělo by přispět k sjednocení rozsahu a technologie prací ve všech krajích ČSR.

3. Číselné zaměřování změn v Jihočeském kraji

S realizací koncepce číselného zaměřování změn v Jihočeském kraji bylo započato v roce 1971. Vlastnímu provádění prací předcházelo jmenování odpovědných pracovníků za realizaci nových zásad zaměřování změn v jednotlivých okresech a proškolení výkonných pracovníků. Současně byl doplněn měřický operát EN o nové součásti předepsané technologickým postupem pro zaměřování změn a stanoveny prostory pro číselné měření. Dodržování předpisů pro číselné zaměřování změn bylo zpočátku sledováno ČÚGK jak co do dodržování technologie, tak i co do rozsahu. Ročním rozpisem ČÚGK byl stanovován závazný počet podrobných bodů vzniklých při číselném zaměřování změn, které byly zpracovány centrálně na počítači ODRA 1003 a automatickém koordinátografu CORAGRAF, v pozdější době na počítačích a automatickém koordinátografu v PVT Č. Budějovice.

Pro rok 1972 bylo pro Jihočeský kraj stanoveno číselné zaměření 82,5 tis. bodů a pro rok 1974 110 tis. bodů. Rozsah číselného měření v počtu podrobných bodů se v následujícím období ustálil přibližně na stejné úrovni. Tomuto počtu bodů v současné době odpovídá 277 kat. území nebo jejich částí, v nichž je KGKS předepsáno číselné zaměřování změn.

Po celé uplynulé období uplatňování číselných metod zaměřování změn bylo v Jihočeském kraji dbáno na dodržování technologie i stanoveného rozsahu i přes negativní důsledky na dosahovanou produktivitu na výkonech vyhotovování geometrických plánů a zaměřování změn v EN v rámci jeho vedení.

4. Číselné vedení měřických operátů EN v současných podmínkách

V dubnu 1985 vyšlo opatření ČÚGK čj. 1730/1985-21 k jednotnému postupu územních orgánů geodézie a kartografie při tvorbě a vedení měřického operátu EN. Toto opatření má za úkol sjednotit postup při tvorbě a vedení měřického operátu ve všech krajích ČSR v duchu směrnice pro

tvorbu Základní mapy ČSSR velkého měřítka (984 210 S/81) a instrukce pro vedení EN (984 400 I/82). Realizace tohoto opatření vyžaduje novelizaci seznamu lokalit číselného zaměřování změn s uvedením způsobu vedení číselných částí měřického operátu a stanovených tříd přesnosti, doplnění měřického operátu o přehledy čísel bodů ve stanovených prostorech a postupné doplnění podrobného bodového pole body 1. třídy přesnosti a reambulaci bodů 2. - 3. třídy přesnosti ve stanovených prostorech.

Z hlediska aplikace opatření v Jihočeském kraji nemění se zásadně rozsah číselného zaměřování změn, ale zásadní změnou je založení a vedení přehledů čísel bodů ve stanovených prostorech. Je třeba si uvědomit, že ve svém důsledku představuje přehled čísel bodů další "mapu evidence nemovitostí", která se musí udržovat v souladu se skutečností nejen co do vlastního očíslování bodů, ale musí se udržovat i polohopisný obsah. Má-li pak kopie přehledu čísel bodů sloužit též jako pracovní mapa, představuje to značné zvýšení pracnosti při provádění změn v měřických operátech EN. Zvýšená pracnost je soustředěna do největších intravilánů obcí, v nichž se realizuje většina měřických změn v okrese. Naskýtá se otázka, zda zvolená technologie založení a vedení přehledu čísel bodů je dostatečně racionální a zda danému účelu by nevyhovovaly např. pouze příložné průsvitky očíslování bodů k pozemkovým mapám EN. Snížila by se tím pracnost údržby přehledu čísel bodů při splnění všech požadavků, které jsou na přehledy čísel bodů kladeny. Současně by to znamenalo nezanedbatelnou úsporu nedostatkových PET folií, vyplývající z nižšího počtu přehledů čísel bodů vyhotovovaných jako zvětšeniny pozemkových map EN v měřítku 1:1 000, respektive 1:500.

V současné době náš podnik zajišťuje realizaci opatření ČÚGK tak, aby bylo splněno věcně i ve stanovených termínech.

5. Závěr

Technologie říselného zaměřování změn v EN ve smyslu opatření ČOGK by měla vytvořit jednotné podmínky pro všechny podniky v krajích a současně prohloubit možnosti racionalizace prací zvýšeným využitím výpočetní a zobrazovací techniky.

Ing. Adolf Vjačka

Geodézie, n.p., Opava

Využívání nové měřické a výpočetní techniky na úseku EN

Z objektivních důvodů již téměř 10 let roste v ČSR produktivita práce rychleji při vedení písemného operátu EN než při vedení operátu měřického. Je to dáno přístupností techniky a vhodností daného problému pro automatizaci.

Vedení písemného operátu EN má do značné míry povahu hromadného zpracování dat, vhodného pro počítače o jejichž kapacitu není nouze.

Práce s měřickým operátem EN vyžaduje především speciální měřickou a zobrazovací techniku, která je v moderní elektronizované podobě stále ještě obtížně dostupná. Celý technologický proces je náročný na organizaci práce. Měření se provádí v často nepříznivých terénních a povětrnostních podmínkách. Jsou zde typické značné rozdíly v dosažené produktivitě práce jednotlivými středisky geodézie v závislosti na iniciativě konkrétních pracovníků, na jejich přístupu k nové technice, k novým technologiím a na jejich organizačních schopnostech. Na nejlepších pracovištích již nová měřická výpočetní technika efektivně pronikla do všech tří základních etap technologického procesu vedení měřického operátu evidence nemovitostí, tj. do přípravy měření změn, do vlastního měření i do zpracování jeho výsledků.

Nová technika při přípravě měření změn:

Pro racionalizaci přípravy měřických náčrtů, tj. pro zhotovování zvětšenin pozemkové mapy je po řadu let využívána především mikrografická, reprografická a fotografická technika. Jsou používány různé varianty mikrosnímků pozemkových map. Měřický náčrt se připravuje ručním ob-

kreslováním na stínítku mikrofilmové čtečky nebo elektrograficky zpětně reprodukcujícím přístrojem. Používány jsou i postupy přímého zvětšování a ručního obkreslování z pozemkových map pomocí epidiaskopu a jsou-li pozemkové mapy na PET foliích i pomocí upravených fotografických zvětšovacích přístrojů. Ideálním řešením by zde byl elektrografický kopírovací přístroj s možností zvětšování s plynule měnitelným faktorem zvětšení od hodnoty 1 po hodnotu 3.

Automatická výpočetní a zobrazovací technika se v této oblasti zatím používá ojediněle. Např. na SG ve Vsetíně připravují měřické náčrty digitalizací pozemkové mapy digitalizátorem Kartometr KAR-A2 a následným poloautomatickým bodovým zobrazením pomocí téhož přístroje. Podstatnou úlohu zde má mikropočítač PMD-85 řídící činnost Kartometru a programové vybavení umožňující vytvářet a využívat seznam souřadnic. Na ostatních SG v Severomoravském kraji se tento způsob zatím nepoužívá, i když jsou všechna soupravou PMD-85 + KAR-A2 vybavena. Připravuje se adaptace Kartometru KAR-A2 na automatický bodový zobrazovač. Po této úpravě bude využití soupravy PMD-85 + KAR-A2 pro přípravu měřických náčrtů natolik efektivní, že se jistě prosadí na všech SG.

Číselnou formu pozemkových map /ZMVM, THM se souřadnicemi podrobných bodů/ zatím nedokážeme pro racionalizaci přípravy měřických náčrtů na SG využít. Chybí pro to na SG vhodná technika, zejména mini nebo mikropočítač s vnější pamětí s přímým přístupem a současně s automatickým zobrazovačem.

Nová technika pro měření v terénu

Přesto, že všechna SG jsou v Severomoravském kraji vybavena moderní měřickou technikou přibližně stejně, přetrvávají v používané technologii značné rozdíly. Odráží se to i v dosahované produktivitě práce, která mezi SG u geom. plánů pro soc. org. kolísá od 64 po 98 Kčs a u geom. plánů pro obyvatelstvo od 23 po 41 Kčs/hod. Všechna SG mají k dispozici dostatek dvojobrazových a diagramových tachymetrů a vždy jeden elektronický tachymetr EOT 2000 nebo AGA 110.

Na SG v Opavě se jako standardní technologie podrobného měření změn používá polární metoda z volného stanoviska pomocí dvojobrazového nebo elektronického tachymetru. Při dobré organizaci práce je velmi rychlá. Odpůrci této metody poukazují na problémy při vytyčování parcel polární metodou podle územních rozhodnutí. V návaznosti na mikropočítačovou techniku pro zpracování záznamů podrobného měření změn se zde prosadil ten způsob, že složitější případy vytyčování a oddělování parcel se řeší nadvakrát. Při prvním měření se určí lomové body stávajícího stavu, v kanceláři se připraví vytyčovací prvky nového stavu, které se používají při druhém měření. Při dobré organizaci práce spotřebovává tento postup znatelně méně času THP + D než klasický způsob s uplatněním metody pravoúhlých souřadnic.

Přesto jsou ještě SG, která v převážné většině metodu pravoúhlých souřadnic používají. Zpravidla to souvisí s úrovní organizace práce a s úrovní péče o odborný růst měřičů. Měřič musí dostat ke své práci vše co potřebuje, tj. techniku /automobil, měřické přístroje/ a kvalifikované členy měřické čety. Na druhé straně musí garantovat plné a efektivní využití pracovní směny. To pro 3 člennou měřickou četu představuje zaměření 15 rodinných domků nebo 6 případů stavebních míst. Měřič každý případ dovede do úrovně záznamu podrobného měření změn. Jejich zpracování a vyhotovení geom. plánů zajišťuje jiná specializovaná skupina pracovníků. Produktivita práce je při tomto způsobu až o 40 % vyšší než při tradiční technologii a organizaci práce.

Nejllepším měřicím přístrojem pro měření změn je bezesporu elektronický tachymetr. Typy, které jsou zatím k dispozici /EOT 2000, AGA 12 apod./ mají nedostatky především ve vysoké hmotnosti, v nutnosti používat externí zdroje el. energie a v tom, že naměřené šikmé délky je nutné ručně redukovat na vodorovné. Přesto se rychle vžily a přinesly podstatný růst produktivity práce. Je škoda, že doplňování a obnova těchto přístrojů postupuje velmi pomalu.

Zatím jsou pro využívání změn málo využívané diagra-

mové tachymetry. Zkoušky provedené na několika pracovištích jednoznačně prokázaly, že tyto přístroje plně vyhoví pro měření ve 4. třídě přesnosti a že jsou proti dvojobrazovým tachymetrům asi o 30 % rychlejší. V Sm. kraji se začínají prosazovat v podhorských obtížných terénech pro zaměřování chat apod. Měřická souprava je lehká, nenáročná na údržbu. V řadě případů lze vystačit s 2 metrovými latěmi.

Použitím polární metody výrazně vzroste kvalita měření. Bez obtíží lze měřené změny připojit na více pevných bodů a zejména v obtížném terénu je přesnost měření mnohem vyšší.

První zkušenosti byly zaznamenány i s polními registrátory. Na SG V Opavě byl úspěšně vyzkoušen elektronický registrační tachymetr RECOTA. I přes řadu nedostatků zde použitého způsobu automatické registrace, která např. neumožňuje v provedeném záznamu "listovat", zkoušky ukázaly, že ve větších případech měření ušetří automatická registrace 1 členu měřické čety.

Při vyjmenování moderních technologií zaměřování změn nelze vynechat universální fotogrammetrickou metodu. Tato se s úspěchem využívá při přezkoumání souladu EN se skutečností. Osvědčila se zejména v podhorských oblastech /okresy Bruntál, Šumperk, Vsetín/. Jednorázově byly vyhodnoceny všechny rozdíly skutečnosti proti pozemkové mapě. Následuje postupné využívání tohoto vyhodnocení pro případy, které mají všechny náležitosti pro zápis do EN.

Nová technika při zpracování výsledků měření změn

Mezi vymoženosti techniky, které se na tomto úseku výrazně uplatnily patří zejména plnicí rýsovací pera, kalkulačky vědeckého typu, programovatelné kalkulačky, samočinné počítače a automatické kreslicí stoly. V poslední době pak minipočítače SMEP a nejnověji mikropočítače a jejich periferní zařízení.

Mini a mikropočítače jsou úspěšné především proto, že splňují požadavky, které ostatní prostředky splnit nemohly, tj.:

- bezprostřední přístupnost a operativnost použití chybějící u velkých počítačů,

- tiskový výstup a možnost pracovat s rozsáhlejšími datovými soubory chybějící u programovatelných kalkulaček.

Dalšími důležitými požadavky jsou digitalizátor /současně planimetr/ a automatický zobrazovač. Minipočítače SMEP s programovou knihovnou GE06EP se uplatňují především v těch podnicích, kde bylo možné alespoň částečně tyto požadavky uspokojit. Tak v n.p. Geodézie České Budějovice je SM-4/20 používán pro zpracování záznamů podrobného měření změn právě proto, že vlastní automatický kreslicí stůl Digigraf. V n.p. Geodézie Opava je SM-4/20 pro tento účel využíván mnohem méně, protože automatický kreslicí stůl zde chybí a kooperace s GKP Praha nemohou být dost operativní.

V Opavě se naopak velmi rychle a účinně prosazují sestavy mikropočítačů PMD-85 vybavené tiskárnou a digitalizátorem KAR-A2, který může sloužit i jako poloautomatický bodový zobrazovač. Pro zpracování záznamů podrobného měření změn sestavou PMD-85 je k dispozici knihovna programů PMD-GEP, která obsahuje celkem 30 úloh. Tyto jsou poskládány do 14 problémově orientovaných skupin /bloků/, takže každý uživatel si může pro svůj případ zpracování změny vybrat programový blok, který optimálně splňuje jeho požadavky.

Počet souborů PMD-85 v podnicích resortu rychle roste. Samotných mikropočítačů PMD-85 bude brzy instalováno 100 ks, Kartometrů stejně jako tiskáren asi 30 kusů. V resortu ČÚGK se s mikropočítačem PMD-85 počítá jako s rozhodujícím racionalizačním prostředkem pro SG. V současné době pokračují v rámci resortního výzkumu práce na dobudování programového systému, na úpravách periférií a připravuje se přechod na vyšší typ mikropočítače, již s diskovou vnější pamětí.

Ing. Juliana Laudová, Geodézia n.p. Bratislava

Ing. Alžbeta Málková, Geodetický ústav n.p. Bratislava

Operatívnosť poskytovania informácií z evidencie nehnuteľ- ností s využitím automatizácie

Súčasnú požiadavku na úroveň poskytovania informácií z evidencie nehnuteľností (EN) zodpovedajú dosiahnutému stupňu rozvoja našej socialistickej spoločnosti a vychádzajú z potrieb národného hospodárstva. Z uvedeného dôvodu už druhé desaťročie v rezorte SÚGK evidujeme progresívne zmeny v oblasti písomného operátu EN (PO EN).

Inštaláciou počítača EC 1033 vo výpočtovom stredisku Geodetického ústavu n.p. Bratislava, sme automatizované spracovanie PO EN v rezorte centralizovali. Tento dôležitý faktor umožňuje celý rad racionálnych a kvalitatívnych zmien v PO EN. Vo výpočtovom stredisku sa vytvára, aktualizuje a využíva báza údajov subsystému EN (SEN) celej SSR.

Subsystém EN uložený na pamäťových médiách počítača obsahuje k 1. 1. 1986

- 3 521 informácií o územných jednotkách (súbor A)
- 1 200 000 informácií o užívateľoch (súbor B)
- 4 800 000 informácií o parcelách (súbor C)
- 2 200 000 informácií o vlastníkoch (súbor D).

SEN, ktorý má približne 8,2 mil. objektov a 62 mil. údajov tri až štyrikrát ročne aktualizujeme, dopĺňame a kvalitatívne vylepšujeme. Na základe uvedených čísel môžeme hovoriť o SEN ako o príklade informačného systému na báze výpočtovej techniky. Jeho priama využiteľnosť ale aj prepojenie s inými systémami je závislá od celoštátne záväzných a stálych identifikátorov, ktoré sú alebo budú obsahom systému. V SEN sú to identifikačné čísla katastrálnych území a obcí (subregister A), identifikačné čísla organizácií

a rodné čísla občanov (subregister B a D), čiastočne súpisné a evidenčné čísla domov a evidovaných stavieb (subregister C).

Najvyššou spracovateľskou jednotkou SEN je okres. Je uložený sekvenčne na jedenástich archívnych magnetických páskach (MGP) spolu so zabezpečovacími kópiami, a to podľa súborov parciel, užívateľov, listov vlastníctva, vlastníkov a smien. Aktualizácia SEN prebieha na trojici 29 Mb diskov. Po ukončení aktualizácie v okrese sa výstupné súbory znova uložia na MGP. Slúžia potom na prípravu aplikačných výstupov podľa požiadaviek užívateľov. Výstup je možný na tlačové MGP pre off-line tlač, alebo priamou tlačou.

Výstupné zostavy zo SEN delíme do dvoch skupín :

- štandardné výstupné zostavy
- účelové výstupné zostavy

Š t a n d a r d n é v ý s t u p n é z o s t a v y
(vyhotovujú sa pre katastrálne územie)

- zoznam užívateľov (ZU)
- zoznam vlastníkov (ZV)
- register užívateľov a vlastníkov (RUV)
- súpis parciel (SP)
- evidenčné listy (EL)
- zoznam domov (ZD)

Ú č e l o v é v ý s t u p n é z o s t a v y
(vznikajú priebežne podľa potreby)

- register územných jednotiek
- prehľad úhrnných údajov evidenčných listov (PÚÚEL)
- sumarizačné zostavy (základný sektorový prehľad, úhrnné hodnoty druhov pozemku - ÚHDP, obecný sektorový prehľad)
- vybrané zostavy podnikovej evidencie pôdy - písomná časť (PEP), súpis parciel podniku, zoznam evidenčných listov podniku, zostava podniku podľa katastrálnych území a kultúr
- súpisy nehnuteľností k vyšetrovacím náčrtom a doručné

listy na miestne vyšetovanie základnej mapy veľkej mierky (ZMVM)

- register parciel
- výpisy listov vlastníctva č. 1 a 2 pre finančný odbor národných výborov
- ako zlepšovaci návrh bol vyriešený problém sistovania nehnuteľného majetku na základe zadania názvu užívateľa, prípadne vlastníka v rámci celého okresu. Tieto informácie poskytujú Správy geodézie a kartografie národným výborom - finančným odborom, speriteľniam, súdom, poisťovniam, atď.

Štandardné tlačové výstupy sa vyhotovujú vo všeobecnosti raz ročne, a to spravidla po ukončení poslednej aktualizácie. Tlač celého operátu EN je účelná v prípade, keď vzniknuté zmeny presahujú 40 - 50 % počtu merných jednotiek katastrálneho územia alebo operát je opotrebovaný. V opačnom prípade sa tlačia iba zmenou dotknuté parcely a evidenčné listy, a to formou "dodatkov za rok", ktoré sa prikladajú k pôvodnému operátu. Na požiadanie odberateľa sa vyhotovujú tlačové výstupy aj po prvej alebo druhej aktualizácii v katastrálnych územiach, kde bolo vykonané nové mapovanie.

Účelové výstupy zo SEN sa vyhotovujú počas celého roka podľa požiadaviek rezortných a mimorezortných užívateľov systému. Vo väčšine prípadov sú to rôzne výpisy EL a súpisu parciel pre socialistické organizácie (MSK, ÚHA, SAV, Pôdohospodársky projektový ústav, atď.). Neodmysliteľným odberateľom údajov o pôdnom fonde sú JRD, ŠM, ŠMS, ŠL, Štátne rybárstvo, atď.).

Pri tvorbe a tlači zostáv PEP I-III je v kmeňových súboroch PO EN jednotným identifikátorom poľnohospodárskeho podniku identifikačné číslo organizácie (IČO). Vytvorením redukovaných súborov užívateľov a parciel s požadovaným IČO pripravíme výstupy pre ktoréhokoľvek odberateľa na Slovensku s jedinou podmienkou, že IČO má zavedené v PO EN.

Najvýznamnejšou racionalizáciou na úseku EN bolo zavedenie spracovania sumarizácie údajov pôdneho fondu automatizovaným spôsobom. K 1. 1. 1986 sa sumarizácia spracovala automatizovane na území celej SSR. Organizačné zabezpečenie tejto úlohy sa postupne zdokonaľuje. Optimálne bude úloha doriešená, ak budeme môcť vyhotoviť všetky potrebné sumarizačné zostavy automatizovane a manuálna práca na tejto úlohe bude iba minimálna.

V posledných dvoch rokoch vzrástol záujem o integráciu údajov SEN s informačnými systémami ostatných odvetví národného hospodárstva, predovšetkým poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, Federálneho ministerstva národnej obrany (FMNO) a štatistiky. Úspešná je spolupráca s FMNO, Urbionom, Stredoslovenskými štátnymi lesmi, Výskumným ústavom ekonomiky poľnohospodárstva a výživy a SAV.

Poskytovanie informácií z EN sa zabezpečuje operatívne v termínoch stanovených v hospodárskych zmluvách, prípadne objednávkach. Objednávky realizujeme ihneď s ohľadom na dostupnosť najaktuálnejších informácií. Naša spolupráca s odberateľmi je dobrá.

Záverom je nutné povedať, že v oblasti automatizovaného spracovania PO EN sme urobili veľa. Je nutné ale dodať, že tento systém je živý a ešte nepokrýva celú problematiku EN. Úplná automatizácia a s ňou súvisiaca operatívnosť poskytovania informácií z evidencie nehnuteľností je podmienená celým radom ukazovateľov. Verím, že úzkou spoluprácou zúčastnených orgánov a organizácií vybudujeme kvalitný, technicky dokonalý, presne a rýchle fungujúci informačný systém.

Ing. Juraj VALIŠ, CSc.

Výskumný ústav geodézie a kartografie v Bratislave

BUDOVANIE AUTOMATIZOVANÉHO INFORMAČNÉHO SYSTÉMU GEODÉZIE A KARTOGRAFIE A JEHO ODRAZ NA EVIDENCIU NEHNUTEĽNOSTÍ

V oblasti geodézie a kartografie bola v uplynulom období vybudovaná organizačná základňa, ktorá svojimi funkčnými schopnosťami a územnou rozvetvenosťou patrí k najdokonalejším v ČSSR. Na informačnú činnosť rezortu sú kladené vysoké spoločenské požiadavky a jej kvalita je jedným z činiteľov, ktoré bezprostredne ovplyvňujú úroveň poznania, rozhodovania a riadenia v národnom hospodárstve. V súčasnosti sa väčšina informačných funkcií rezortu vykonáva tradičnými metódami s vysokým podielom profesionálnej živej práce, čo sťažuje uspokojovanie požiadaviek v spoločensky prijateľných termínoch. Preto ťažiskom racionalizácie je prevod informácií z tradičnej písomnej alebo grafickej formy do podoby číslícových záznamov na štandardných počítačových médiách s cieľom urýchliť ich spracovanie a nahradiť živú ľudskú prácu výpočtovou technikou.

Sústavný rast požiadaviek na geodetické a kartografické práce a s ním spojené zvyšovanie objemu výkonov pri trvalom nedostatku odborných i pomocných pracovníkov je jedným zo základných predpokladov nevyhnutnosti využívania automatizačných prostriedkov v procese výroby. Svetový trend v geodézii a kartografii i v iných vedných odboroch a národohospodárskych odvetviach smeruje k širokému uplatňovaniu automatizácie ako účinnému racionalizačnému opatreniu a zdroju rastu produktivity práce. Zavádzanie automatizácie vyžaduje i významné zmeny v organizácii práce, v technologických postupoch a s tým súvisiace zmeny smerníc a prevýchovu pracovníkov na nové odbornosti.

Vzhľadom na veľký rozsah údajov i s ohľadom na frekvenciu využívania, bola oblasť evidencie nehnuteľností (EN) i tvorby a údržby máp veľkých mierok predmetom urýchleného zavá-

dzenia automatizačných prostriedkov do výrobnjej praxe. V súčasnom období sú všetky základné údaje písomného operátu EN s výnimkou časti sémantických informácií vlastníckych vzťahov uložené na pamäťových médiách a spracovávané prostriedkami výpočtovej techniky. Súbežne prebieha pravidelná automatizovaná údržba a prezentácia uložených údajov. V oblasti tvorby a údržby máp veľkých mierok prenikla automatizácia predovšetkým do procesu vyhotovovania originálov máp a do niektorých ďalších prác vykonávaných v kancelárii, napr. výpočtové práce vo fotogrametrii, geodetické výpočty pri spracovaní a vyhodnocovaní meraných údajov. Automatizované procesy pomalšie prenikajú do vlastného zberu údajov v teréne.

S ohľadom na neustále vzrastajúce požiadavky na informácie, najmä na údaje písomného operátu EN a lokalizačné údaje je potrebné skvalitniť a rozšíriť obsah a rozsah poskytovaných informácií s maximálnym využitím možností dostupnej výpočtovej a zobrazovacej techniky.

Koncepciou centralizácie automatizovaného spracovania geodetických a kartografických informácií a údajov EN v rezorte SÚGK sú vytvorené podmienky na tvorbu a realizáciu jednotného automatizovaného informačného systému geodézie a kartografie (AIS GaK), ktorého prevádzkou sa skvalitní finálna informačná oblasť činnosti rezortu. Kvalitatívnou zmenou organizácie spracovania je realizácia centrálne riadenej banky údajov, ktorá ako súčasť AIS GaK umožní poskytovanie komplexných informácií v reálnom čase.

Návrh štruktúry AIS GaK bol ovplyvnený uznesením vlády ČSSR č. 20/1973, ktoré uložilo rezortom geodézie a kartografie vytvoriť AIS GaK ako celoštátny systém, zahrňujúci informácie o nehnuteľnostiach, pôdnom fonde a umožňujúci lokalizovať sociálne, technické a ekonomické javy a procesy. AIS GaK je budovaný ako otvorený systém, ktorý sa rozvíja vo svojich súboroch informačných zložiek a prvkov, zdokonaľuje ich vlastností a vzťahy na základe konkrétnych spoločenských požiadaviek na príslušné informačné výstupy. Je založený na databázovej technológii spracovania údajov a vedený s využitím

štandardného systému riadenia bázy údajov Integrated Database Management System (IDMS). Báza údajov AIS GaK obsahuje údaje predstavujúce súčasný stav územnej reality s časovým oneskorením spôsobeným časom potrebným na zber, spracovanie a vstup údajov do informačných súborov. Bázu údajov AIS GaK tvoria štyri informačné súbory údajov:

- informačný súbor údajov geodetických základov, obsahujúci údaje o trigonometrických bodoch a bodoch 1. triedy presnosti, nivelačných a gravimetrických bodoch z územia SSR,
- informačný súbor údajov pevných bodov polohového poľa,
- informačný súbor údajov písomného operátu EN, obsahujúci údaje EN v zmysle zákona č. 22/1964 Zb. a vyhláške ÚSGK č. 23/1964 Zb. ktorou sa vykonáva zákon č. 22/1964 Zb. v znení vyhlášky č. 133/1965 Zb.,
- informačný súbor údajov meračského operátu EN v digitálnej forme s lokalizačnými informáciami, obsahujúci súradnice lomových bodov parciel, údaje potrebné na automatizované zobrazenie grafickej časti a iné lokalizačné informácie v súlade s uznesením vlády ČSSR č. 20/1973, ktorý je budovaný s ohľadom na kapacitné možnosti rezortu SÚGK a v závislosti na objednávky užívateľských orgánov a organizácií.

Koncentrácia geodetických údajov v AIS GaK a ich využívanie viacerými užívateľmi má vplyv aj na organizačnú stránku jej prevádzky. Komunikácia užívateľov s bazou údajov vedie k problémom s dodržaním logickej a fyzickej konzistentnosti údajov a so zabezpečením vnútorných integračných väzieb. Tieto problémy narastajú najmä zväčšovaním rozsahu bázy údajov, rastom počtu užívateľov a zvyšovaním frekvencie využívania bázy údajov AIS GaK.

Tvorba AIS GaK v oblasti písomného a meračského operátu EN vychádza z filozofie doterajšieho automatizovaného spracovania, pričom je zabezpečené programové prepojenie údajov písomného a meračského operátu EN pomocou komponentov IDMS. V spracovaní je zachovaná požiadavka na zachovanie doterajších kontrolných chodov vstupných údajov a zhodnosť výstupných zostáv so súčasným spracovaním.

Aktualizačný program informačného súboru údajov písomného operátu EN využíva ako zdroj zmenových údajov (vstupný súbor) magnetickú pásku zo súčasného automatizovaného spracovania EN po kontrolných chodoch. V programe sú zohľadnené možnosti dialógového spôsobu spracovania aktualizácie v terminálovej sieti a zabezpečenie autorizácie prístupu k aktualizácii s využitím ochrany heslom používateľa.

Programové zabezpečenie aplikačných výstupov predstavuje súhrn automatizovaných činností, zameraných na výber žiadaných informácií v ľubovoľnom tvare podľa požiadaviek používateľa, štandardné pretvorenie vybraných údajov na odvodené informácie a ich prevod do tvaru prispôbenému ich praktickému využitiu.

Zabezpečenie výstupných informácií je závislé na požiadavkách používateľov, pričom umožňuje zostavovať výsledné informácie z ľubovoľných informačných súborov údajov AIS GaK. Výstupné informácie sú poskytované na ľubovoľných dostupných médiách (tlačové zostavy, vonkajšie pamäte výpočtového systému, diaľkový prenos údajov, mikrofiše, obrazovka terminálu) s využitím jednotného systému výpočtovej techniky, automatických koordinátografov, inteligentných terminálov, systém COM, interaktívnej zobrazovacej techniky a pod.

Pružnosť a flexibilita spracovania údajov EN databázovou technológiou sa potvrdzuje aj v súčasnom období, keď sa v nadväznosti na rozvoj mini a mikropočítačov prejavujú požiadavky predspracovania údajov EN priamo v mieste vzniku informácií (u používateľa). V databázovej technológii spracovania sa táto tendencia realizuje umiestňovaním programovateľných prostriedkov výpočtovej techniky (inteligentné programovateľné terminály, zariadenia SMEP a pod.) u používateľa, t.j. tvorbou detašovaných báz údajov. Detašovaná база údajov, umiestnená na technickom zariadení používateľa, je podmnožinou ("kópiou") centrálné vedenej bázy údajov AIS GaK a zmeny (aktualizácia) sa vykonávajú súbežne prostriedkami výpočtovej techniky bez priameho zásahu používateľa s využitím komponentov IDMS. Prepojenie používateľa s centrálnym výpočtovým systémom je potrebné iba v prípade aktualizácie detašovanej bázy údajov. V prí-

pade poskytovania a využívania údajov z detašovanej bázy je nezávislá na priamom prepojení s centrálnym systémom a je prístupná používateľovi na využitie.

V AIS GaK túto možnosť spracovania zabezpečuje telekomunikačný monitor IDMS-DC, ktorý programovo podporuje prenos údajov medzi dvomi fyzickými zariadeniami výpočtovej techniky s využitím spoja, vhodného na prenos digitálnych informácií. Experimentálne overenie možností telekomunikačného monitora IDMS-DC pri prepojení zariadení JSEP-SMEP v spracovaní údajov EN potvrdilo využiteľnosť v procese realizácie úloh AIS GaK. Je predpoklad, že po vytvorení technických podmienok realizácie plne zabezpečí požiadavky na využitie fondu údajov AIS GaK pre úlohy z oblasti EN na krajských a okresných pracoviskách rezortu SÚGK.

Doterajšie skúsenosti z experimentálnej realizácie databázového spracovania údajov a v tvorbe AIS GaK potvrdili účelnosť a efektívnosť navrhovanej technológie automatizovaného spracovania geodetických údajov. Tvorbu metodiky realizácie je potrebné považovať za dynamický proces, ktorého jednotlivé činnosti, metódy a techniky je potrebné postupne detailne rozpracovať a optimalizovať v závislosti na podmienkach realizácie. Jednotlivé závery a postupy, vyplývajúce z doterajšieho riešenia, je potrebné prispôsobiť konkrétnym požiadavkám na funkciu a poslanie tvoreného AIS GaK s bankou údajov, ako aj konkrétnym možnostiam, potrebám a stavu automatizácie procesov geodetickej výroby.

LITERATÚRA

- /1/ VALIŠ, J.: Možnosti a perspektívy využitia AIS GaK.
In: Mapy veľkých mierok pre nár. hospodárstvo. ČSVTS, Brno, 1986.
- /2/ VALIŠ, J.: Automatizované spracovanie geodetických údajov.
In: Geodézia a kartografia na pomoc rozvoju Hlavného mesta SSR Bratislavy. ČSVTS, Bratislava, 1985

Ing. Ján Hurník

Slovenský úrad geodézie a kartografie

INTEGRÁCIA EVIDENCIE NEHNUTEĽNOSTÍ S INÝMI INFORMAČNÝMI SYSTÉMAMI

Vraciam sa k otázke, ku ktorej som sa vyjadril v mojom príspevku na celoštátnej konferencii o evidencii nehnuteľností v Brne v roku 1983. Ide o integráciu evidencie nehnuteľností s inými informačnými systémami. Podrobný teoretický rozbor problematiky nie je možné v tomto príspevku vykonať, poukážem len na niektoré logické závery takéhoto rozboru.

Celospoločenské a národohospodárske funkcie evidencie nehnuteľností sú všeobecne známe z úvodného ustanovenia zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností (§ 1 zákona). Využívanie údajov EN je tu uvedené, v skutočnosti je však širšie, údaje EN tvoria podklad na stanovenie pozemkovej dane, aktuálna je otázka vzťahu EN a problematiky ochrany životného prostredia. Zatiaľ sú v EN evidované niektoré skutočnosti k tejto problematike ako chránené územia a objekty.

Vonkajšie väzby evidencie nehnuteľností sú takého charakteru, že vzájomná integrácia EN s inými informačnými systémami a najmä priamy tok informácií do evidencie nehnuteľností z iných informačných systémov nie je možný. Informácie EN sú preberateľné do iných systémov, opačne však nie. Prichádza teda do úvahy len jednosmerný tok informácií. Vstupy údajov do evidencie nehnuteľností sú presne vymedzené jednak právnymi normami na úseku EN a jednak i ďalšími právnymi normami na úseku ochrany poľnohospodárskeho pôdneho fondu, ochrany lesného pôdneho fondu, práv. normami o užívaní poľnohospodárskych pozemkov a normami územnoplánovacími. Formy vstupu informácií o zmenách do EN sú presne stanovené a teda nie je možný voľný vstup údajov z iných informačných systémov do EN, najmä pokiaľ ide o základné údaje o nehnuteľnostiach.

Špecifikum EN ako som na túto skutočnosť poukázal vo svojom príspevku v Brne v roku 1983 je, že obsahuje informácie geometrického charakteru o územnom členení ČSSR

jednak na správne jednotky a ďalšie územné jednotky a jednak na základné územné prvky, akými sú pre evidenciu nehnuteľností pozemky-parcely. Geometrické údaje informujú o polohe, tvare a veľkosti vymedzených častí povrchu zemskeho. V právnych normách na úseku EN nie je to podrobnejšie uvedené, skutočnosťou však je, že evidencia nehnuteľností poskytuje tiež záväzné údaje o územných jednotkách najmä pokiaľ ide o ich ohraničenie a polohu jednotlivých hraničných bodov a výmery.

Katastrálne územia (podľa Jednotného číselníka priestorových jednotiek územno technické jednotky ÚTJ) a tým i správne územné jednotky/základné územné jednotky - ZÚJ) boli stanovené už v minulosti a boli do evidencie nehnuteľností prevzaté z bývalého pozemkového katastra. O zmenách základných územných jednotiek rozhodujú príslušné NV, o zmenách územno-technických jednotiek orgány geodézie a kartografie v súčinnosti s orgánmi štatistiky. Pozemky-parcely ako najmenšie územné prvky boli taktiež zriadené v minulosti a prevzaté z operátov býv. pozemkového katastra. Zmeny pozemkov alebo zriaďovanie nových parciel sa vykonáva v súlade s celospoločenskými požiadavkami v súvislosti s rozhodovacou činnosťou orgánov, právnymi úkonmi alebo v rámci vedenia evidencie nehnuteľností.

Za opodstatnené možno považovať tendencie zaoberať sa v rámci vedenia EN hranicami a hraničnými bodmi jednak územia ČSSR ako i hraničnými bodmi územných správnych jednotiek a katastrálnych území s cieľom upresniť geometrické vzťahy medzi týmito údajmi a výmerami týchto územných jednotiek. Dôvody tohoto smeru rozvoja, budovania systému STAVYM sú všeobecne známe. Výmery katastrálnych území a obcí v minulosti stanovené postupne v súlade s priebehom katastrálneho mapovania, resp. mapovania vo veľkých mierkach a výmery za väčšie územné celky neboli osobitne kontrolované. Vo výmerách mnohých katastrálnych územiach boli zistené nepresnosti pretože hraničné body katastrálnych území neboli pri mapovaní vždy dôsledne stotožňované a ich zameraniu nebola venovaná osobitná pozornosť. Cieľom systému STAVYM je dosiahnuť súlad medzi geometrickou definíciou hraničných bodov katastrálnych území

a ich výmerami. Zistené rozdiely vo výmerách bude nutné do-
riešiť i na úrovni parciel, aby súčet výmer parciel za ka-
tastrálne územie sa rovnal novostanovenej výmere určenej zo
súradníc hraničných bodov.

Naopak nemožno považovať z teoretického hľadiska za
správne riešenie, že orgány štatistiky prevzali funkciu ges-
tora územného členenia na ÚTJ a ZÚJ, nakoľko túto funkciu
vykonávajú len v polohe administratívnej, rozhodovacie prá-
vomoci sú dané príslušným stupňom národných výborov a evi-
denčné, najmä geometrické otázky rieši evidencia nehnuteľ-
ností, teda orgány geodézie a kartografie. Dnes s odstupom
niekoľkých rokov možno konštatovať, že vhodnejším riešením
by bolo, keby správcostvo nad registrom územných jednotiek
bolo dané evidencii nehnuteľností, teda orgánom geodézie a
kartografie. V rámci automatizovaného spracovania údajov EN
je register územných jednotiek súčasťou spracovania písomných
operátov EN a každoročných sumarizačných prác. Zložitý sys-
tém hlásení zmien v registri územných jednotiek orgánom šta-
tistiky sa nejaví v praxi ako optimálne riešenie. Bude po-
trebné sa problematikou zaoberať a hľadať jednoduchšie rie-
šenie. V súvislosti s problematikou integrácie EN s inými
informačnými systémami naskytá sa i otázka vzťahu EN k in-
formačnému systému geodézie a kartografie (ISGK) ako rezort-
nému systému ako i vzťah EN k iným častiam informačného sys-
tému geodézie a kartografie. Stretávame sa s tendenciami za-
raďovať EN alebo jej časti (ako písomný alebo meračský operát)
ako súčasť rezortného informačného systému, teda podriaďovať
štátny informačný systém rezortnému. Tento prístup k proble-
matike nie je zdôvodnený a zložité vonkajšie a vnútorné väz-
by EN to ani neumožňujú. Zatiaľ čo rezortné informačné sys-
témy slúžia spravidla potrebám príslušného rezortu, evidencia
nehnuteľností má celoštátny, nadrezortný charakter a orgánom
geodézie a kartografie je uložené viesť a udržiavať v súlade
so skutočným stavom tento informačný systém. Zásady zaklada-
nia a vedenia EN sú stanovené právnymi normami a súčasne nad-
vávajú na celý súbor ďalších právnych noriem.

Informačný systém geodézie a kartografie má rezortný charakter a s výnimkou evidencie nehnuteľností obsahuje údaje, ktoré

- majú úzko rezortný odborný charakter
- využívajú sa pre plnenie úloh rezortu a zčásti pre odborné práce, vykonávané mimorezortnými orgánmi a organizáciami
- nemajú priamu väzbu na činnosť územných a iných orgánov štátnej správy.

Naproti tomu údaje evidencie nehnuteľností sú viacúčelové a slúžia orgánom, organizáciám i občanom

- využívajú sa v súlade s vonkajšími väzbami EM ako údaje pre jednotlivé účely záväzné,
- majú priamu väzbu na právny poriadok štátu.

Ďalej treba poukázať na skutočnosť, že väzby medzi údajmi EM a ďalšími súbormi údajov ISGK nie sú priame a nedochádza k vnútornej integrácii medzi súbormi údajov. Iné registre ISGK, ostatné súbory informácií môžu síce prebrať niektoré údaje EM, EM však nemôže prebrať iné údaje i napriek tomu, že v niektorých prípadoch sa pri vedení EM tieto údaje využívajú.

Teda v ISGK sa spájajú údaje, ktoré svojim charakterom ako i obsahom sú navzájom odlišné a ich spoločným znakom je len skutočnosť, že ich spracovanie je náplňou práce orgánov i organizácií rezortu. Preto považujem za nevyhnutné pristupovať k EM ako k viacúčelovému informačnému systému o nehnuteľnostiach, ktorého vedenie a zariadenie bolo uložené orgánom geodézie a nie ako súčasť vlastného, rezortného informačného systému.

V nadväznosti na vyššie uvedené je na mieste otázka, aké by mali byť vývojové tendencie pri riešení EM pre budúce obdobie. Problematika, ktorá bola rozoberaná už v súvislosti s prípravou nového zákona o evidencii nehnuteľností bola zaieraná najmä na posilnenie viacúčelovosti EM, nie tak rozširovaním počtu údajov, ale skôr zdokonaľovaním vnútorných väzieb, a to úpravami a doplnením údajov v tomto duchu. Vzhľadom na zložité vonkajšie väzby EM je nutné i takéto úpravy a zmeny riešiť i úpravami právnych noriem na

úseku EN.

Pokiaľ ide o vzťah EN k iným informačným systémom, údaje EN, najmä geometrické údaje o územných celkoch a územných prvkoch by mali byť záväzne využívané pre informačné systémy, ktorých údaje sa vzťahujú k vymedzeným častiam povrchu zemskeho a sú v priamom vzťahu k členeniu územia pre účely EN.

Rozšírenie využívania údajov EN však vyžaduje vykonať niektoré úpravy v tom zmysle, aby údaje EN boli pre viacero ďalších údajov využiteľné.

V praxi sa stretávame s požiadavkami na informácie o pozemkoch a iných nehnuteľnostiach v netradičnom územnom členení, sú požiadavky na údaje o pozemkoch vrátane sumárnych údajov za zastavané územie obce, v súvislosti so sčítaním ľudu by sa uplatnili údaje o členení nehnuteľností podľa urbanistických obvodov, pre poľnohospodárske účely by bolo vhodné členenie poľnohospodárskeho pôdneho fondu na bloky, podobné požiadavky sú i pokiaľ ide o lesný pôdny fond a podobne. Samozrejme takéto údaje by našli uplatnenie i v práci orgánov štatistiky a orgánov územného plánovania.

Vlastné spracovanie podobných súborov údajov je umožnené automatizovaným spracovaním údajov EN, rozhodujúcim predpokladom je, aby stav EN bol v súlade so skutočným stavom a najmä aby jednotlivé parcely boli označené jednoúčelným kódom podľa ich príslušnosti k novovytvoreným územným častiam. Miesto doterajších zámerov rozšíriť integráciu EN s inými informačnými systémami, zastávam názor upraviť a doplniť súbory informácií o parceliach o takýto systém kódov. Možnosti poskytovať takýmto spôsobom ďalšie súbory informácií je i viac, súborene by mohli byť vyčleňované informácie o voľných tokoch, komunikáciách, rekreačných oblastiach, záhradkárskych osadách ap.

Z hľadiska evidencie nehnuteľností možno tieto úlohy formulovať ako zavedenie územných celkov v priestore medzi katastrálnym územím a parcelou a priradenie príslušných kódov k jednotlivým parceliam.

Zavedenie kódového systému do EN pre uvedené účely

umožní širšie využívanie údajov EN a prispeje k riešeniu niektorých celospoločenských úloh.

Aktuálnou otázkou ostáva nový zákon o evidencii nehnuteľností, ktorý by okrem uvedených úloh mal vyriešiť otázky súvisiace s mapovaním pre účely EN a preberaním nového operátu do evidencie nehnuteľností.

Vývoj v posledných rokoch ukazuje, že ochrana životného prostredia je celospoločenskou úlohou a i evidencia by mala k riešeniu tejto problematiky prispieť. Pokiaľ ide o ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu, úsilie rezortov by malo smerovať k zjednodušeniu a ku zvýšeniu účinnosti celého systému ochrany poľnohospodárskej pôdy.

Uvedené zámery a úlohy sú dlhodobého charakteru a ich riešenie vyžaduje zakladať koncepcie na podrobnom rozbere problematiky vlastnej ako i problematiky väzieb EN vonkajších a vnútorných.

Ing. Milan Bednařík, Střední dráha

Ing. Slavoj Kádner, CSc., federální ministerstvo dopravy

PODNIKOVÁ EVIDENCE NEMOVITOSTÍ V RESORTU FEDERÁLNÍHO MINISTERSTVA DOPRAVY

S účinností od 1.5.1977 bylo uloženo všem organizacím resortu federálního ministerstva dopravy (FMD), které mají ve své správě nebo užívají nemovitosti, jež jsou předmětem evidence podle zákona č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí, aby založily a vedly podnikovou evidenci nemovitostí (PEN) podle předpisu FMD M 20 - Předpis pro geodézií a kartografii. V té době již v resortu FMD existovaly dvě podnikové evidence, a to nemovitostí, tvořících civilní dopravní letiště spravovaná Správou dopravních letišť (nyní Československé aerolinie), a nemovitostí celostátních drah. Jak civilní letecká doprava, provozující celostátní a zahraniční pravidelnou dopravu, tak železniční doprava celostátní a mezinárodní vyžadovaly, aby k jejich ochraně i k omezení případných negativních vlivů na okolí byla vymezena ochranná pásma a zřízena další práva, a ta bylo nutno navázat na správu pozemků. Civilní letecká doprava se na území dnešní ČSSR konstituovala ve 20. létech našeho století, a tedy i pozemková evidence se mohla opřít o předpisy pozemkového katastru. Celostátní dráhy vznikly spojením státních drah a soukromých (akciových) drah po první světové válce a přinesly si do vlnku dědictví stoletého vývoje i v pozemkové evidenci.

Význam železniční dopravy pro rozvoj státu a jeho obranu vedl od samého počátku ke zřízení některých výhod, které měly napomoci k jejich rozvoji. Tak k výstavbě železnic uděloval stát výhodné koncese a pak i právo vyvlastňovat pro potřeby výstavby drah pozemky. Bouřlivá výstavba drah v druhé polovině minulého století a následující rozmach výstavby místních tratí vedl ke snahám uvést do věci s výstavbou souvi-

sejících řád, a to i v oblasti zeměměřictví. Připomeňme si při této příležitosti "Předpis o stanovení hranice výkupu, o mezníkování, vyznačení a výpočtu pozemkového majetku dráhy" (Praha, září 1907), který je českou podobou předpisu, vydaného v roce 1905 ve Vídni K.k. Österreichische Staatsbahnen.

Po vydání předpisů o pozemkovém katastru, i když byly velmi precizně zpracovány, vedl zvláštní charakter dráhy jako liniové stavby k vydávání speciálních měřických předpisů v působnosti ministerstva dopravy (železnic), např. v roce 1934 "Předpis pro určení předmětu a rozsahu železničních pozemků, jejich ohraničení, zakreslení a vypočtení výměr".

Proč taková péče o správné vymezení hranic pozemků celostátních drah? Hranicemi pozemků, na nichž se rozkládá souvislá železniční síť a které slouží železničnímu provozu, jeho zabezpečení, údržbě a ochraně (železniční pozemek), je vymezen obvod dráhy; ten je předmětem zvláštní ochrany zákona (nyní zákon o drahách č. 51/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Obvod dráhy byl a je i východištěm pro vymezení ochranného pásma dráhy, dříve i požárního pásma a pod.; je také obvodem působnosti příslušného správního orgánu, který mimo jiné vystupuje i ve funkci speciálního stavebního úřadu. Které pozemky tvoří obvod dráhy, bylo možno určit z údajů železniční knihy, do jejíchž vložek jakožto veřejné knihy byl každý budovatel dráhy povinen zapisovat získávané nemovitosti a práva k nim postupně, jak výstavba pokračovala. Byl to dokument velké hodnoty, i když značně nepřehledný. Po uvedení železničních knih do klídu v roce 1964 a jejich uložení do správy státních notářství, se staly těžko přístupnými pro šetření a bylo nutno je nahradit. V evidenci nemovitostí podle zákona č. 22/1964 Sb. nenajdeme podobný institut, a tak po obnovení řídicí funkce ministerstva dopravy v oboru geodézie a kartografie v roce 1965 (tehdy na traťovém hospodářství - nyní hlavní geodet resortu FMD) byl jako první koncepčně pojatý úkol vypracován podklad pro "Vývoj soustavy základní evidence nemovitostí ČSD" a v zadávacím listě ze dne 16. srpna 1966 byly formulovány cíle, funkce

a organizace nové železniční evidence nemovitostí. Úkol zpracovalo Projekčně konstrukční vývojové pracoviště traťového hospodářství, kde bylo zřízeno místo vývojového pracovníka-geodeta. Závěrečná zpráva o řešení byla oponována v roce 1970, k vydání předpisu M 20 "Směrnice pro zakládání a vedení evidence železničních nemovitostí u správ drah" došlo však až v roce 1975.

Zkušenosti dlouhých desetiletí se železniční knihou, pozemkovým katastrem, se zvláštními předpisy v oblasti správy a evidence pozemkového vlastnictví vedly k rozhodnutí založit a vést PEN - podnikovou evidenci nemovitostí u všech organizací resortu FMD, které spravují nebo užívají nemovitosti, jež jsou předmětem EN.

Po stránce formální má PEN v resortu FMD tři části : mapovou, písemnou a sbírku listin, v níž je i doklad o právu spravovat nebo užívat evidovanou nemovitost.

Po stránce obsahové má PEN vykazovat naprostý soulad s EN, dále soulad s právním stavem a soulad se skutečností v přírodě. Problémy a důsledky těchto zásad v obsahu PEN jsme již uvedli na předchozích konferencích.

Železniční evidence nemovitostí (ŽEN) je ze všech PEN nejstarší, nejrozvinutější a stále je tedy pro ostatní vzorem. I přes tuto skutečnost se samozřejmě dále rozvíjí. Uveďme proto stručně etapy rozvoje ŽEN od roku 1975 i současný její stav.

Podle toho, na jakých počítačích byl písemný operát zpracován, lze její rozvoj rozdělit do tří etap.

První etapou, realizovanou pouze u Střední dráhy, bylo poloprovozní prověření hlavních zásad pro zakládání ŽEN, zakotvených v návrhu směrnice, později nazvané "M 20/4 Směrnice pro zakládání a vedení podnikové evidence nemovitostí u drah". Její vydání se očekávalo již v roce 1972, avšak došlo k odkladu, způsobenému jednak prudkým vývojem počítačové techniky, jednak nutností začlenit ŽEN do informačního systé-

mu železniční geodézie a kartografie (dále jen ISŽGK), který se tehdy budoval, a který navazuje na celostátní registr evidencí nemovitostí. Cílem poloprovozu bylo prověření programů pro mechanizované zpracování ŽEN u tehdejší účelové jednotky dráhy Strojně-početní stanice Olomouc, která měla jako jediná v celé síti ČSD zpracovány programy jednotlivých sestav ŽEN, a to nejprve pro děrnoštítkový počítač DP 100, později pro samočinný počítač ZPA 601.

Druhou etapou rozvoje ŽEN lze nazvat období od data účinnosti citované směrnice M 20/4 v roce 1975 až po převedení celého systému na počítač 3,5té generace EC 1033 v roce 1981. V tomto období došlo již k plnohodnotnému zakládání a k počítačovému zpracování ŽEN na počítači ZPA 601, přičemž byly využity zkušenosti z předchozího poloprovozu.

Přetí a zatím poslední etapou rozvoje ŽEN je období, které trvá do dnešních dnů a je charakterizováno strojovým zpracováním na vzpomínaném počítači EC 1033. Tento počítač je na rozdíl od předchozího počítače ZPA 601 kompatibilní s počítačovou řadou JSEP a umožňuje proto také propojení ŽEN se souborem nemovitostí, vedených u n.p. Geodézie v jednotlivých krajích, Převoč kartotéky ŽEN ze ZPA 601 na nový počítač EC 1033 se uskutečnil na podkladě úspěšně vyřešeného podnikového úkolu, který zadala služba traťového hospodářství Střední dráhy u Výpočetního střediska dráhy v Olomouci.

Výsledky tohoto úkolu měly již celosíťový význam a byly charakterizovány především zjednodušením prvotních dokladů pro zakládání a doplňování údajů ŽEN, značným zdokonalením opravných listů pro údržbu a opravy údajů ŽEN a hlavně programem pro automatické srovnání ŽEN s celostátní evidencí nemovitostí.

Úspěšné vyřešení úkolu umožnilo také vydání nové směrnice M 20/4 s účinností od 1.10.1985. Také tato verze směrnice stanoví jako jeden ze základních úkolů, aby již založená a vedená ŽEN byla neustále udržována v souladu s celostátní evidencí nemovitostí.

Proto jsou všechny ohlášené a zjištěné změny zapisovány do tiskopisu "Výkaz změn a soupis listin (hlášení) pro zápis změn v ŽEN", vedený v rámci dráhy pro jednotlivé traťové úseky. Na podkladě zápisů v tomto dokladu vyplňují potom pracovníci středisek železniční geodézie buď nové prvotní doklady (jedná-li se o nové nemovitosti, dosud v ŽEN nevedené), nebo opravné listy, jedná-li se o změnu údajů k nemovitostem, již v ŽEN vedených, nebo o zrušení celého záznamu.

△ tomu jsou k dispozici dva druhy opravných listů :

- opravné listy k opravě jedné nebo více položek v jednom záznamu a to jak numerických (901-9), tak i alfabatických (902-7)
- opravné listy pro opravy hromadné, a to opět pro opravu numerických položek (903-5), pro opravu alfabatických položek (904-3) a pro rozsáhlé opravy, zejména pro opravu identifikačních údajů (905-0).

Pro údržbu a opravy ŽEN a hlavně k dosažení souladu ŽEN s celostátní evidencí nemovitostí slouží také program (350/39-16 - automatické srovnání ŽEN s celostátní EN), který podává přehled o záznamech s rozdílnými srovnávacími položkami, nebo o chybějících záznamech. Pro identifikátory (t.j. pro kódy pro kraj, obec, katastrální území EN, parcelní číslo) se srovnávají údaje : výměra, druh pozemku, poznámka k druhu pozemku, číslo popisné a číslo evidenčního listu. Podle předpisu M 20 pro geodézii a kartografii, článku 113 se toto srovnání provádí v intervalech, které nesmí přesáhnout období 3 roků. Prakticky se srovnání obou evidencí provádí objednávkou výpisu SP 1 z programu JERE-62 u n.p. Geodézie v jednotlivých krajích a to na vlastní magnetickou pásku. Podmínkou úspěšného automatického srovnání je perfektní vyznačení správného identifikačního čísla organizace (IČO) v celostátní evidenci nemovitostí, vedené u středisek geodézie v okresech.

Zakládání a vedení ŽEN umožňuje u drah prověřit stav užívání a správy svěřených nemovitostí a nápravy všech omylů, nedůsledností a nedostatků, které se v této oblasti mohou vyskytnout. Využitelnost ŽEN je u drah velmi rozsáhlá. Vedle středisek železniční geodézie, která ŽEN zakládají a vedou jako dokumentaci, která je součástí ISŽGK, využívají ŽEN hlavní geodeti drah k zajištění správy pozemkového majetku dráhy, traťové distance k dokumentaci obvodu dráhy a spolu s železničními stanicemi jako podkladu pro sepisování dohod o využití drážních pozemků podle platných předpisů ČSD, drahstavy k informacím o pozemcích, na nichž jsou objekty ČSD a konečně federální ministerstvo dopravy k metodickému řízení pozemkové správy a jako podklad pro plánování, statistiku a inventurizaci.

Ing. František Novotný
Geodézie, n.p. Liberec

Výhled vývoje mapového fondu v ČSR do r. 2000.

Zrychlení a zefektivnění tvorby a aktualizace map velkých měřítek, především tvorba základní mapy ČSSR je v současné době jednou z nejdiskutovanějších otázek v obou resortech geodézie a kartografie i v široké geodetické veřejnosti. Základní mapa ČSSR velkého měřítka spolu s předchozími mapami v systému S-JTSK postupně zaplňuje prostory s pozemkovou mapou v sáhovém měřítku a přebírá funkci měřického operátu evidence nemovitostí. Zároveň racionalizuje a z hospodárňuje tvorbu a aktualizaci tematických a účelových map. Náhrada dřívějších katastrálních map mapami v dekadickém měřítku a v jednotném zobrazovacím systému původně probíhala na podkladě katastrálního zákona z r. 1927. Dr. Mašek ve své publikaci uvádí, že do r. 1938 bylo v Čechách a na Moravě nově mapováno 5% území, což jen z poloviny uspokojovalo tehdejší naléhavou potřebu plynoucí z požadavku samotného pozemkového katastru. Od této doby uplynulo téměř dalších pět desetiletí a my konstatujeme, že ke konci 7. pětiletky máme dekadickými mapami velkého měřítka pokryto v ČSR 18% území, ve SSR 37% území.

Většina těchto map je vyjádřena pouze grafickou formou, která nevyhovuje dnešnímu prudkému využívání techniky a počítačové grafiky pro vlastní aktualizaci a zejména pro široké uplatnění v rozhodujících odvětvích národního hospodářství. Pro srovnání tempa tvorby map v dekadickém měřítku si připomeňme, že práce na mapách v sáhovém měřítku tzv. stabilního katastru započaly v roce 1824 a byly na území Čech a Moravy skončeny v roce 1843. Bylo zaměřeno 12 696 katastrálních obcí o výměře 79 328 km², 15,359 513 parcel zobrazených na 49 967 mapových listech.

Dnešní evidence nemovitostí vykazuje v ČSR 78 865 km² a 11,733 095 parcel, ve SSR 49 041 km² a 4,685 025 parcel.

Při zachování dosavadního postupu tvorby a obnovy map evidence nemovitostí dokončení základní mapy velkého měřítka by spadlo až do čtyřicátých let příštího století. Nemusíme připomínat, že tento termín je s ohledem na potřeby rozvoje naší ekonomiky a nastupující vědeckotechnickou revoluci naprosto nepřijatelný. Do řešení urychlené tvorby a obnovy map evidence nemovitostí jsou zapojeny oba výzkumné ústavy, řada geodetů a kartografů v komplexních racionalizačních brigádách a ve vynálezcovském a zlepšovatelském hnutí. Jsou navrhovány technické a organizační inovace, jsou hledány další možnosti účinnějšího využití a rozšíření stávajících kapacit výrobního zařízení a živé práce.

Spotřebu času pro jednotlivé fáze tvorby základní mapy velkého měřítka je možno vyjádřit následovně

1. Místní šetření	17,9%
2. Bodové pole	8,5%
3. Podrobné měření včetně fotogrammetrického vyhodnocení	47,8%
4. Automatické zpracování	16,0%
5. Doplnující konstrukční práce	6,6%
6. Převzetí obnoveného operátu	3,2%
<hr/>	
Celkem	100%

Řešitelé úkolů navrhuji technické i organizační inovace. Pozornost je zaměřena především na časově nejnáročnější výrobní fáze, kde jde o podstatné zvýšení fotogrammetrických metod a jejich vlastní racionalizaci, v důsledné prosazení automatizace v celém výrobním cyklu, při sběru a zpracování dat opírající se o využití elektronických dálkoměrů a registrátorů měřených údajů geodetickými a fotogrammetrickými metodami, o využití racionálních programových výpočetních a zobrazovacích automatických systémů včetně uplatnění interaktivní počítačové grafiky u všech hospodářských organizací.

Intenzivním nasazení moderní techniky a progresivních metod musí odpovídat i účinná řídicí a organizační práce,

dobrá koordinace plynulého výrobního cyklu, optimální spolupráce tvůrců mapy s jejími uživateli - středisky geodézie a s geodetickými složkami ostatních rezortů v zájmu zkrácení výrobního cyklu, plného využití všech vhodných výsledků geodetické činnosti, snížení celkové spotřeby času při dodržení vysoké kvality mapového díla. V ČSR při prosazení navrhovaných základních inovací je reálný předpoklad, že základní mapování bude ukončeno do r. 2010.

Není úkolem tohoto referátu podrobně se zabývat celým komplexem navrhovaných inovací. V popředí zájmu pracovníků středisek geodézie je jejich podíl na tvorbě a obnově mapy evidence nemovitostí a na ní navazující obnovený písemný operát. Je přáním každého pracovníka na středisku geodézie, aby nový operát po předání do užívání bezprostředně a beze zbytku kvalifikovaně plnil svoji funkci a byl racionalizačním vkladem do práce středisek geodézie. Další rozšíření a zdokonalení racionálního systému evidence nemovitostí, zejména rozšíření závaznosti údajů evidence nemovitostí pro lokalizaci sociálně ekonomických jevů v informačních systémech jednotlivých odvětví národního hospodářství, ochrana zemědělského a lesního půdního fondu a další funkce evidence nemovitostí kladou vysoké nároky na aktuálnost nového mapového díla a nového operátu evidence nemovitostí, který při dodržení všech zákonných norem odpovídá reálnému stavu. Všichni známe řadu překážek, které brání docílit tohoto stavu. Zamysleme se však nad tím, co je třeba při tvorbě a obnově operátu evidence nemovitostí udělat, abychom zajistili vysokou kvalitu a využitelnost nákladného mapového díla pro vlastní evidenci nemovitostí i pro další potřeby. Co je nezbytné udělat, aby nový operát evidence nemovitostí vycházel z reálně existujících parcel a jednoznačně určených hranic, aby uživatelé a vlastníci měli vztahy k nemovitostem definovány ke skutečným parcelám, aby kultury zapsané v evidenci nemovitostí nebyly v rozporu se skutečným stavem, abychom nemuseli zobrazovat neexistující pozemky a rozšiřovat údaje evidence nemovitostí o další parcely a díly a tím i omezovat přehlednost mapy velkého měřítka a omezovat i její využitelnost pro tvorbu a aktualizaci ostatních mapových děl.

Zamysleme se v souvislosti s tím nad vlastní produktivitou práce při místním šetření a obnově písemného operátu evidence nemovitostí, jak využít automatizaci a co jí musíme dát, aby nám vrátila nové kvalitní dílo s minimem nákladů na lidskou práci.

Instrukce pro místní šetření a obnovu operátů evidence nemovitostí, zejména její dodatek č. 1/86 obsahuje četná ustanovení k tomu, aby obnovený operát evidence nemovitostí byl v souladu se skutečným stavem. Je zaveden tzv. seznam nesouladů mezi skutečným a evidovaným stavem druhů pozemků (kultur). Technický předpis obsahuje i konkrétní ustanovení v oblasti hranic územních celků, hranic katastrálních území i hranic vlastnických a užívacích. Při obnově operátu evidence nemovitostí nám jde především o likvidaci položek seznamu nesouladu a o vyřešení otázky neznatelných hranic všeho druhu. Zatím se nám nedaří tento záměr plnit. I když máme oporu v řadě legislativních předpisů, v poslední době v nové vyhlášce č. 90/84 Sb. o správě národního majetku nejsme schopni v krátkém časovém úseku výrobního cyklu základní mapy velkého měřítka vše ve spolupráci s vlastníky, správci nemovitostí a správními orgány vyřešit.

Na základě vyřešených tematických úkolů a přijatých zlepšovacích návrhů byly v podniku Geodézie Liberec zpracovány dva podnikové technologické postupy, které se pokoušejí vymezit úkoly v organizaci práce i technologii v oblasti místního šetření a jeho přípravy a v oblasti obnovy písemného operátu. Dodržením těchto postupů se uvolňuje kapacita pracovníků ve vlastní evidenci nemovitostí, snižují se náklady na tvorbu a obnovu operátu evidence nemovitostí a středisko geodézie dostává možno říci "na klíč" obnovený, aktualizovaný operát evidence nemovitostí, který může bezprostředně plnit svou novou kvalitní funkci.

Součástí přípravy tvorby ZMVM a obnovy operátu evidence nemovitostí je přezkoumání údajů EN se skutečným stavem. V praxi to znamená organizačně dát do časového souladu lokality ZMVM s lokalitami pro přezkoumání EN se skutečným stavem a zabezpečit aktualizaci EN na podkladě výsledků z přezkoumání nejméně 12 měsíců před zahájením místního šet-

tření.

V etapě přezkoumání souladu EN se skutečným stavem bychom měli přistoupit k řešení změn hranic územních celků v případech, kdy tyto hranice v přírodě neexistují a pozbyly svého významu.

Jedná se především o obecní a katastrální hranice uvnitř honů zemědělské půdy a v lesních celcích a o hranice probíhající uvnitř stavebních parcel. Vyřešené otázky neznatelných hranic územních celků přinesou úspory času nutné na vyhledávání, zaměřování a přebírání starých hranic a na automatizované zpracování.

Ukazuje se, že pouhé "Sdělení o rozhodnutí provádět práce pro tvorbu ZMVM a obnovu operátů evidence nemovitostí" orgánům a organizacím podle př. 7 instrukce 450/83 nestačí k tomu, aby správci nemovitostí, uživatelé, vlastníci a orgány národních výborů splnili svoje povinnosti. Proto chceme přistoupit k přímému společnému projednání konkrétních úkolů a s rozhodujícími orgány a organizacemi u zúčastněných partnerů zabezpečit splnění úkolů před zahájením místního šetření. K jednání je třeba připravit konkrétní případy nesouladů, které se nepodařilo odstranit při přezkoumání souladu EN se skutečným stavem a dohodnout termíny, kdy budou předány podklady pro zápis do EN. Úloha středisek geodézie je na tomto jednání rozhodující v etapě jeho přípravy, tak i v další spolupráci se správci nemovitostí a národními výbory při likvidaci nesouladů. Toto opatření směřuje k tomu, aby do operátu evidence nemovitostí byly promítnuty všechny zjištěné změny a zajištěn vnější a vnitřní soulad v EN před přípravou místního šetření.

Oznámení o zahájení místního šetření podle přílohy č.8 Instrukce 450/83 je současně prokoukou splnění dohodnuté spolupráce na předchozím jednání. Proto je účelné uzavírat se správci nemovitostí písemné dohody, aby nejpozději 3 měsíce před zahájením místního šetření byly k dispozici všechny podklady a aby grafická a písemná příprava místního šetření mohla vycházet z aktualizovaných operátu EN.

Větší publicitu je nutné věnovat vlastní vyhlášce o konání místního šetření, která se mnohdy ztrácí na vývěsné tabuli na MNV a k občanům se nedostane.

Občané pak nechápou význam místního šetření a svoje povinnosti neplní.

V praxi je většinou úkolů spojených s komplexní přípravou věnována malá pozornost s poukazem, že na to nejsou normy. Víme však, že v průběhu vlastního místního šetření vlivem nedokonalé přípravy a neplnění povinností správci a vlastníky nemovitostí ztrácíme mnohem více času a zejména ztrácíme na kvalitě nové mapy a obnoveného operátu.

Účast středisek geodézie na tvorbě ZMVM a obnově operátů evidence nemovitostí je nezastupitelná, má-li nové dílo dobře sloužit.

Druhou oblastí našeho zájmu, zájmu pracovníků na úseku evidence nemovitostí je spolupráce při vlastním místním šetření za účelem udržení vzájemného souladu dosavadního operátu evidence nemovitostí s výsledky místního šetření a zajištění další průběžné údržby podkladů pro nově vznikající operát evidence nemovitostí a vlastní evidence nemovitostí na střediscích geodézie. V době obnovy dřívějšího pozemkového katastru podle bývalého katastrálního zákona byl organizačně úkol zabezpečen tak, že útvar provádějící místní šetření odpovídal a přímo prováděl i údržbu katastrálního operátu. Katastrální mapy a písemný katastrální operát byl svěřen útvaru tehdejšího "nového měření". My máme tuto náležitost řešit novou tzv. styčným pracovníkem a "stop stavy". Od kvalitního provedení tohoto opatření odvisí nejen kvalita výsledného nového díla, ale i racionální využití automatizace, jak se zmíníme dále.

Podnikový technologický postup rozšiřuje využití automatizace v procesu tvorby ZMVM v oblasti obnovy operátů evidence nemovitostí ve smyslu ustanovení § 28 - § 32 Instrukce pro místní šetření a obnovu operátů evidence nemovitostí (984 450 I/83) a jejího dodatku č. 1/86.

Podle přiloženého vývojového schéma stanoví technologie pro:

- automatizované zpracování srovnávacího sestavení dosavadních a nových parcelních čísel (10,11)
- automatizované porovnání výměr parcel vypočtených podle programu MAPA 401 a výměr parcel dosavadního operátu evidence nemovitostí (10,11)

- obnovu REN - C (16)

Výchozími údaji jsou dva soubory dat vyvedené na paměťová média (magnetické pásky) a to:

- soubor výměr parcel v systému MAPA (ZMVM) (9)

- soubor REN - C (4) (7)

Efektivní práce s oběma soubory vyžaduje zabezpečení totožností čísel obou souborů. Stávající soubor REN - C (1) je nutno aktualizovat o všechny naběhlé změny z místního šetření včetně oprav a doplňků charakteristik nemovitostí a soubor parcelních čísel v předpisu pro kresbu (1) automatizovaně porovnat s aktualizovaným souborem REN - C (4) (7). Vzniklé nesrovnalosti se odstraní opravou předpisu kresby a výpočtu výměr, po případě aktualizacími programy REN.

Výpočetní středisko GKP Praha zpracovává automatizovaně srovnávací sestavení čísel parcel a porovnání výměr parcel (10) v etapě zpracování výpočtu výměr (9) při tvorbě ZMVM, tzn., že obsah výsledných sestav vyjadřuje úroveň tzv. "stop stavu".

Obecné parametrické programy umožňují libovolnou formu a obsah sestav porovnání výměr parcel. Jako vhodná se ukázala sestava podle listů vlastnictví, která ve skutečných rozdílech výměr a v mezním rozdílu za celý list vlastnický usnadňuje převzetí obnoveného operátu EN a řízení o námítkách.

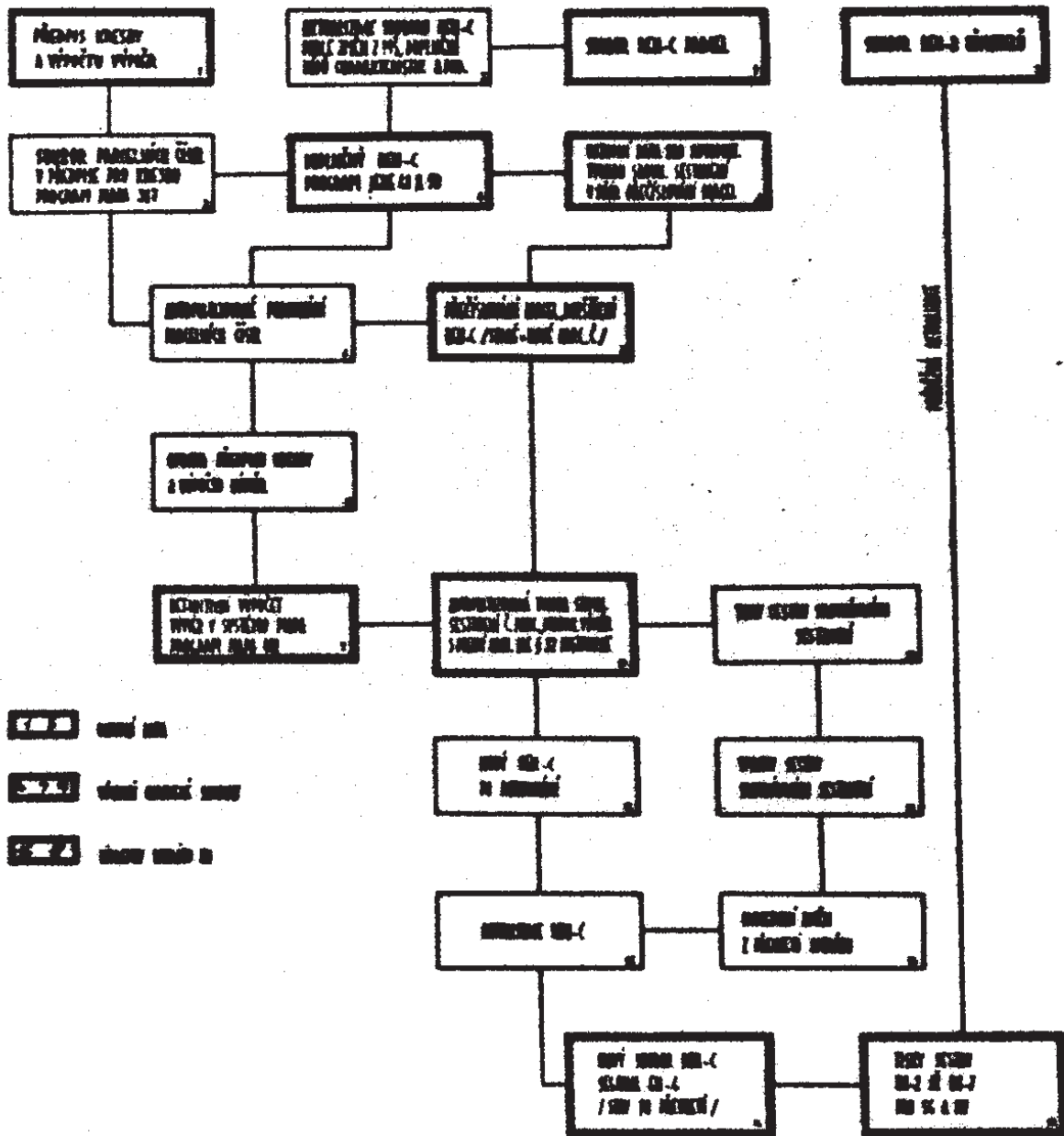
Další výhodou je i ta skutečnost, že středisko geodézie dostává zhruba v osmi měsíčním předstihu opis nového souboru REN - C (12) na podkladě ZMVM, který je možno aktualizovat naběhlými změnami po "stop stavu" na základě průběžného zápisu do výkazu změn.

V roce 1985 bylo v Geodézii n.p. Liberec zpracováno uvedenou technologií 8 lokalit ZMVM o 23 katastrálních území s více než 30 000 parcelami. Provozovaný systém zkvalitňuje a urychluje proces závěrečných prací při tvorbě ZMVM a umožňuje i dostatečný předstih pro zajištění aktualizovaného výsledného obnoveného operátu evidence nemovitostí. Úspora nákladů při zpracování 8mi uvedených lokalit činí 63 tis. Kčs.

Realizace uvedeného postupu je podmíněna přímou a důslednou spoluprací tvůrců mapy a pracovníků středisek geodézie. Uvažuje-li se se spoluúčastí pracovníků středisek geodézie na tvorbě a obnově mapy evidence nemovitostí, pak je-

jich uplatnění v oblasti přípravy místního šetření, ve vlastním výkonu místního šetření a obnově písemného operátu evidence nemovitostí může být významným kvalitativním i kvantitativním přínosem.

OBLOVA OPERÁTU EVIDENCE NEPOVITOSTÍ

Ing. Milouš Kotal

Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický Zdíby

Odraz spolupráce geodetických služeb socialistických států
v evidenci nemovitostí

Současný stav evidence nemovitostí v jednotlivých socialistických zemích je nutně do značné míry ovlivněn informační bází, která v této sféře zůstala po předcházející ekonomické formaci a s tím souvisejícími tradicemi a zkušenostmi. Tento stav se pak nutně odráží v koncepci a organizaci prací spojených s evidováním nemovitostí a v možnostech jak uspokojovat stále narůstající nároky společnosti na poskytování informací. Je nutné respektovat, že evidence nemovitostí není samostatným, nadřazeným systémem, ale že je těsně začleněna jak v soustavě sociálně ekonomických informací tak i v soustavě právních norem. Nelze v ní proto izolovaně provádět podstatné změny, aniž by došlo k porušení řady dlouhodobě zafixovaných a fungujících vazeb na jiné informační soustavy.

Veliký objem datové základny evidence nemovitostí pak znesnadňuje i rychlé přeorientování systému podle nových hledisek, které výstavba a upevňování socialistické společnosti přináší.

Zatím co provádění mapovacích prací má co do používaných technologií nadnárodní charakter a lze tu bez valných problémů aplikovat systém organizace prací, technologické postupy a programové systémy vyvinuté v jedné zemi v podmínkách jiné země, je situace v evidenci nemovitostí zcela odlišná. Je zde možné využívat jenom zásadní principy a koncepční řešení výstavby evidence nemovitostí, jejího zpracování, organizace pracovišť, zabezpečení technologickými dokumenty a další podstatné faktory. S ohledem na vlastní národní specifické podmínky je vždy nutné přejímané poznatky přiměřeně přetvořit tak, aby mohly plně uspokojovat potřeby národního hospodářství té které země.

Z celospolečenského hlediska nabývá v kterékoliv zemi evidence nemovitostí, zejména půdy stále většího významu.

Potvrzuje to i ta skutečnost, že při jednání X. konference geodetických služeb socialistických států v Havaně bylo rozhodnuto, že koordinace prací v této oblasti je velmi závažná a byla přidělena do působnosti 2.komise, která se zabývala do té doby převážně problematikou automatizace mapovacích prací. Současným záměrem v této sféře je dosáhnout maximálního sjednocení technologických postupů a převoditelnosti procesů zpracování z jedné geodetické služby do druhé. S tím pochopitelně souvisí i zabezpečení kompatibility technických zařízení. Vytvářejí se tak předpoklady pro efektivní možnost spolupráce a využívání poznatků rozvoje vědy a techniky při tvorbě map velkých měřítek, které jsou nezbytným podkladem a součástí evidence nemovitostí. Působnost 2.komise se nyní rozšiřuje do celé problematiky zpracování evidence nemovitostí. Cílem je zde výměna zkušeností v zájmu pomoci zejména těm socialistickým zemím, které svou evidenci teprve budují.

Realizaci tohoto záměru však komplikuje ta skutečnost, že ve většině socialistických zemí se úkoly geodetického charakteru zajišťují po jiné linii řízení než úkoly evidence nemovitostí, často v odlišných resortech. Zatím co geodetické práce jsou důsledně koordinovány v rámci prací komisí geodetických služeb socialistických států, obdobný mezinárodní orgán na úrovni RVHP na úseku evidence nemovitostí z hlediska celého komplexu problematiky neexistuje. Prakticky jen ve třech službách a to v Československu, Bulharsku a na Kubě se práce spojené s evidencí nemovitostí zabezpečují v rámci geodetické služby. Jak již bylo uvedeno, je BLR právě v období zakládání jednotného národního katastru a je to též její služba, která v oblasti evidence nemovitostí vyvíjí při práci 2. komise GSSS značnou aktivitu.

Již počáteční jednání v rámci 2.komise geodetických služeb jednoznačně prokázala, že s ohledem na národní zvláštnosti se i odborné názvy a jejich věcná náplň liší a že v zájmu jednoznačného dorozumění při předávání zkušeností v nadnárodním měřítku je prvořadě zapotřebí zabývat se otázkami terminologie. Proto na základě tohoto poznatku byl jako významná pomůcka zpracován péčí geodetické služby ČSSR za výrazné účasti geodetické služby SSSR a ještě letos bude vydán

Terminologický slovník GSSS - pozemkový katastr. Obsahuje asi 150 hesel v jazycích evropských socialistických zemí a ve španělštině. Obsahový výklad každého hesla je uveden v ruštině. Předpokládá se, že tento slovník bude významnou pomůckou zejména při překládání odborných textů v oblasti evidence nemovitostí.

Koncepce celkového obsahu a struktury údajů, které uvádí evidence nemovitostí se z obecného pohledu člení do dvou skupin.

Prvá skupina vychází ze zásady, že evidence nemovitostí má obsahovat pouze takové informace, které jsou potřebné a závažné z celospolečenského hlediska a nikoliv ty, jež jsou žádoucí pouze z pohledu jednotlivých odvětví. Správce systému evidence nemovitostí má personální i technické prostředky pro zajištění soustavné údržby údajů v souladu se skutečností při dodržení zásad maximální hospodárnosti a může zaručit kvalitu a aktuálnost uložených údajů.

Toto pojetí většinou bezprostředně navazuje na tradice vedení evidence nemovitostí (pozemkového katastru) v minulosti a na informační bázi v té době získanou. S ohledem na vývoj materiální základny a s tím nezbytně spojené požadavky národního hospodářství však nutně dochází i ke změnám nároků na obsah evidence nemovitostí. Ta jako taková nutně prochází procesem zdokonalování, ke kterému významně přispívá i vývoj technických prostředků pro hromadné zpracování dat.

Do této skupiny můžeme zařadit evidenci nemovitostí vedenou ve většině zemí socialistického tábora, např. v ČSSR, MLR, NDR a SSSR.

Druhou skupinu obsahového pojetí tvoří směr t. zv. mnohoúčelového nebo též polyvalentního katastru. Jeho snahou je vytráčet s využitím moderní výpočetní techniky takové systémy, které by v sobě zahrnovaly co největší počet informací, které jsou z nejrůznějších hledisek spojeny s nemovitostmi. Tato tendence je motivována záměrem, aby každý, kdo potřebuje jakékoliv informace vztahující se k nemovitostem, ať kvalitativní, kvantitativní či sémantické je získal pohotově na jediném místě. Příkladem takového pojetí je bulharský záměr tvorby Jednotného národního katastru BLR, který by měl kromě

základních informací o nemovitostech obsahovat i údaje geologické, vodohospodářské, ochrany životního prostředí a další.

Koncepce mnohoúčelového katastru je z celkového pohledu pokroková a odpovídá vývojovým tendencím soustřeďování údajů do rozsáhlých informačních systémů obsluhovaných počítači s velkou kapacitou paměti a vysokou vybavovací rychlostí a navazující sítí terminálových stanic pro využívání informací, což má pochopitelně i svou ekonomickou náročnost.

Spolupráce geodetických služeb socialistických států na úseku evidence nemovitostí našla zatím své uplatnění převážně ve formě dvoustranné spolupráce, jak můžeme vidět na konkrétním příkladu Kubánské republiky.

Ta neměla při svém vzniku k dispozici potřebnou informační základnu na úseku evidence půdy. Bylo proto nutné založit vlastní systém, který by poskytoval potřebné informace. Významnou úlohu při jeho zakládání sehrávají českoslovenští experti, kteří vytvořili koncepci prací a účinně se podílejí i na její realizaci. Kromě toho kubánští pracovníci z úseku evidence nemovitostí získávají konkrétní poznatky a zkušenosti v rámci dlouhodobých odborných zácviků v ČSSR. S ohledem na potřebu plánování a řízení národního hospodářství je zakládání kubánského národního katastrů v první fázi orientováno na extravilány, kde je základem nově vytvářená mapa v měřítku 1:10000, k níž se potřebný písemný operát zakládal nejprve pomocí děrnoštítkových strojů. Nyní již probíhá jeho zpracování na počítači podle programů, které byly sestaveny podle československých vzorů. Působení našich odborníků je zjevně patrné z toho, že celá koncepce zpracování, úprava elaborátu a organizace prací je velmi blízká systému, jenž se používá u nás. Markantní odchylku nejen proti stavu v ČSSR, ale i v dalších socialistických státech můžeme vidět v tom, že členění druhů pozemků je v zemědělské půdě orientováno na plodiny, které se na pozemcích pěstují (cukrová třtina, citrusy, tabák a pod.).

Lze očekávat, že další zemí, kde se uplatní pomoc ostatních socialistických zemí v oblasti evidence nemovitostí bude Vietnamská socialistická republika, kde jsou zvláště tíživé podmínky. Po předcházejícím kolonialistickém panství a váleč-

ných taženích zůstalo v zemi jen minimum toho, co lze označit jako evidenci půdy. Současným prvořadým úkolem na tomto úseku je určit, kolik zemědělské půdy je pro obživu národa k dispozici a kde se nachází. Vzhledem k tomu, že prakticky nejsou pro tento účel k dispozici žádné vyhovující mapy, vyhledávají se vhodné plochy na leteckých snímcích různých měřítek, z nichž se také byť ne příliš přesně určují výměry. Ale i takto získané údaje jsou z hlediska plánování velmi cenné. Také členění kultur je v této fázi to nejjednodušší: půda je vhodná pro zemědělskou výrobu nebo není vhodná. Z hlediska takového globálního pohledu se pro Vietnam stává v současné době vítaným zdrojem informací i dálkový průzkum Země, který svými družicovými snímky a jejich zpracování poskytuje postačující orientační přehled.

Uvedené informace jistě ukazují, že spolupráce zemí RVHP a jejich geodetických služeb se na poli evidence nemovitostí bude nadále rozvíjet v zájmu zajištění potřeb socialistické společnosti.

Ing. Ema Milesová, Ing. RNDr. Jaroslav Uhlíř
Geodetický a kartografický podnik v Praze, n.p.

VYUŽITÍ PROSTŘEDKŮ DÁLKOVÉHO PRŮZKUMU ZEMĚ V EVIDENCI NEMOVITOSTÍ

Při zjišťování změn v evidenci nemovitostí je možno též využívat materiálů dálkového průzkumu, především leteckých snímků. Z tohoto důvodu je účelné podat stručnou informaci o stavu dálkového průzkumu Země v ČSSR a o možnostech využití jeho materiálů pro tento účel.

Úloha resortu geodézie a kartografie v oblasti dálkového průzkumu se řídí usneseními vlády ČSSR č. 72 a 249 z r. 1977. Další vývoj směřující k využití materiálů dálkového průzkumu pro potřeby různých odvětví národního hospodářství je kodifikován usnesením vlády ČSSR č. 88 z r. 1984.

1. Základní informace o dálkovém průzkumu Země v ČSSR

Náplň dálkového průzkumu spočívá v pořízení, zpracování a interpretaci leteckých a kosmických snímků území.

Kosmický průzkum území ČSSR se provádí od r. 1977 prostřednictvím sovětských pilotovaných i automatických družic. K dispozici jsou multispektrální snímky formátu 18 x 18 cm v měř. 1 : 1,1-1,4 mil., pořízené komorou KATE, pracující na palubě družic typu Kosmos, a dále multispektrální snímky o rozměrech 8 x 5,5 cm v měřítku 1 : 2,7 mil., pořízené komorou MKF-6 na kosmické lodi Saljut-6. Nejnovější snímky jsou spektrozónální, formátu 30 x 30 cm a v měřítku 1 : 270 000.

Kosmické snímky jsou cenným zdrojem informací, pro zjišťování změn v evidenci nemovitostí však jejich použití není vhodné vzhledem k rozlišovací schopnosti detailů, která v nejlepším případě dosahuje přibližně 10 m.

Základem leteckého průzkumu jsou multispektrální snímky. Jedná se o černobílé snímky, pořízené pro totéž území současně v několika přesně vymezených pásmech spektra. Ke snímkování se používají letouny Il-14, L-410 a An-2, vrtulníky Mi-2 a Mi-8,

případně rádiem řízené modely. Letecké multispektrální snímky lokalit většího rozsahu /desítky až stovky km²/ se pořizují z letounu L-410 v měřítkách 1 : 13 000-28 000 komorou MSK-4, poskytující snímky formátu 8 x 5,5 cm. Pro některé účely se snímkuje měřickou komorou na černobílý panchromatický, barevný inverzní i spektrozónální /barevný infračervený/ film se snímky většího formátu - 23 x 23 cm. Snímkování provádějí složky FMNO; odvozeniny snímků jsou zákazníkům k dispozici přibližně jeden a čtvrt roku po podání objednávky.

V rámci dvoustranné mezinárodní spolupráce se SSSR bylo provedeno rozsáhlé snímkování území ČSSR komorami MKF-6 a Hasselblad, umístěnými na palubě sovětské letadlové laboratoře An-30, převážně v měřítku 1 : 50 000.

Letecký multispektrální průzkum lokalit menšího rozsahu /do několika km²/ zajišťuje za účasti pracovníků Střediska dálkového průzkumu Země Geodetického a kartografického podniku v Praze buď Slovair /z letounu An-2/, anebo letka FMV /s použitím Mi-2/. Snímky o rozměrech 5,5 x 5,5 cm jsou pořizovány jednou až dvěma komorami Hasselblad v měřítkách 1 : 500 až 1 : 20 000 na panchromatický, infračervený i barevný inverzní materiál. Snímky jsou zákazníkům předávány v termínu jeden týden až měsíc po snímkování.

V letech 1977-1985 bylo pro účely dálkového průzkumu nasnímováno asi 220 lokalit /z toho řada opakovaně/ o celkové výměře cca 18 500 km², což představuje téměř 15 % území ČSSR.

Kromě fotografického způsobu sběru dat se rozvíjejí i další metody dálkového průzkumu - termovize, radarové snímání a pořizování videozáznamů, které však poskytují obrazový záznam více geometricky skreslený. Metody dálkového průzkumu doplňuje i pozemní podpůrný průzkum, jehož cílem je zjištění fyzikálních charakteristik územních prvků, které zvyšují přesnost interpretace aerokosmických materiálů.

Při zpracování snímků se pořizují jejich účelové odvozeniny, např. zvětšeniny černobílých či barevných snímků, nebo barevné syntézy multispektrálních snímků. Existují fotografické i digitální postupy pro svýraznění míst na snímku se stej-

nou optickou hustotou nebo s maximální změnou hustoty. Složitější metody zpracování jsou zaměřeny na zavádění fyzikálních a geometrických korekcí, transformace souřadnic, převody digitální formy obrazu na grafickou a naopak, statistické vyhodnocení obrazových prvků za účelem klasifikace nasnímaných objektů i využití modelů. Pozornost se věnuje zavádění systémů digitálního fotogrammetrického vyhodnocení aerokosmických snímků. Tato technika ve spojení s počítačovou grafikou postupně umožní zavádění dálkového průzkumu jako zdroje informací pro automatizovanou tvorbu a údržbu kartografických děl a tematických map malých a středních měřítek.

Spolupráce četných organizací v ČSSR a styky s odborníky ze SSSR, NDR, Polska i Maďarska přinášejí již praktické výsledky vyhodnocení aerokosmických materiálů. Mezi nejdůležitější patří sledování erozních jevů, klasifikace poškození lesních porostů vlivem průmyslových exhalací, kontrola stavu vegetace v zemědělství, zjišťování kontaminace půdy a vody, zpřesňování geologické stavby povrchových útvarů. V rámci Státního plánu technického rozvoje se řeší úkol "Aerokosmický průzkum životního prostředí v ČSSR". Široký okruh těchto problémů byl předmětem jednání 2. konference o dálkovém průzkumu v ČSSR, která se konala v prosinci 1985 v Praze.

2. Možnosti využití materiálů dálkového průzkumu Země pro evidenci nemovitostí

V rámci činnosti Výzkumného ústavu geodetického, topografického a kartografického byly v letech 1977-78 řešeny výzkumné úkoly "Výzkum využití aerokosmických informací v geodézii a kartografii" a "Výzkum indikace změn v užívání půdy pomocí interpretace barevných leteckých snímků". Na pracích se podílel kolektiv pracovníků vedený ing. J. Šimou, CSc a Středisko geodézie v Jihlavě a v Jindřichově Hradci. Zdrojem informací byly barevné inverzní letecké snímky a terénní klasifikace map evidence nemovitostí, která předcházela vlastnímu snímkování. Již předtím se uskutečnily experimenty s použitím leteckých měřických snímků pro účely evidence nemovitostí. Podle dnešních hledisek lze výsledky těchto prací shrnout následovně:

- a/ Barevné inverzní snímky jsou pro interpretaci sledovaných změn na mapě evidence nemovitostí vhodnější než černobílé měřické snímky. Umožňují lepší rozpoznávání kultur a pro pracovníky s menší zkušeností jsou názornější. Lidské oko rozliší přibližně 10 odstínů šedi, avšak více než 100 barevných odstínů. Proto je možné na barevných snímcích rozlišit všechny potřebné kategorie využití půdy, dokonce s určením dalších znaků, např. zamokření.
- b/ Pro účely identifikace změn v mapách EN /změna hranic, vznik anebo zrušení stavby, změna kultury nebo způsobu užívání/ v extravilánu vyhovují snímky formátu 23 x 23 cm v měř. 1 : 20 000, pořizené z výšky cca 1 800 m. Na jednom snímku je zobrazeno území větší než 2 000 ha, které zobrazuje několik katastrálních území a to zpravidla na více listech pozemkových map. Účinnost interpretace při vyhledávání změn v užívání půdy byla prokázána lepší než 90 %.
- c/ K jednoduchému vyhodnocení snímků pro vizuální rozpoznání změn je možno použít lupy, projektor, stereoskop nebo interpretoskop. Pro měřické vyhodnocení změn lze využít vyhodnocovacích strojů typu topocart nebo stereometrograf.
- d/ Pro zvýšení přesnosti a spolehlivosti měřického vyhodnocení snímků /barevných i černobílých/ je vhodné použít větších měřítek, a to 1 : 10 000 až 1 : 15 000.
- e/ Pro vizuální vyhodnocení změn v pozemkové mapě lze využít kromě barevných inverzních snímků i snímků multispektrálních a spektrozonálních, které mají rovněž vysokou informační hodnotu z hlediska rozpoznání druhu a způsobu užívání pozemku. Nevýhody mají tyto materiály v nepřírozeném vyjádření barev na různých typech barevných syntéz multispektrálních snímků i snímků spektrozonálních. Používají se dražší materiály, z velké části dovážené. Jsou-li pořizeny pro účely interpretace, např. v zemědělství, lesnictví nebo hydrologii, zpravidla pro účely EN nevyhovují z hlediska jejich formátu i měřítka.

3. Význam a perspektivy aplikace dálkového průzkumu Země v EN

Koncem 70. let byla zahájena realizace navrženého technologického postupu indikace změn v pozemkových mapách pomocí barevných inverzních leteckých snímků. V pětiletých cyklech mělo

být snímkování opakováno, a tak zajištěna průběžná aktualizace pozemkových map. Barevné snímkování však vyžaduje slunečné a bezoblačné počasí, a proto je jeho zajištění v našich klimatických podmínkách ve větším rozsahu dosti obtížné. Hlavně se však nepodařilo vyřešit uspokojivě termín vyvolání filmů, které probíhá na jediném zařízení nárazově v závěru roku. Vyhodnocení snímků pak není možné k termínu zpracování sumari-začních výkazů plně využít. To se odrazilo i v předpisech jednotného systému ČÚGK, kde je metodika využití leteckých měřic-kých snímků v EN pojata v příslušných metodických návodech z r. 1984 /zaměřování a zobrazování změn/ a z r. 1985 /zjišťo-vání změn/. Metodický návod pro zjišťování změn v evidenci ne-movitostí z r. 1985 nahradil obdobný předpis z r. 1983, a za-tímco v dřívějším předpisu byla přímo uvedena možnost využití barevných inverzních leteckých snímků, nová verze již uvádí letecké snímky bez bližšího určení. Tomu odpovídá i skutečná situace v praxi, např. z Jihomoravského kraje. V letech 1978-1981 se nasnímkovalo ročně území o ploše 1 500-2 000 km². V r. 1982 a následujících bylo požadováno snímkování již i v černo-bílé alternativě. Od r. 1983 se používají jen snímky černobílé v měřítkách 1:10 500 a 1:14 000, s možností fotogrammetrického vyhodnocení. Mimo snímkového materiálu pořízeného přímo pro účely EN se využívá v Geodézii Brno, n.p., rovněž materiálů ze snímkování pro údržbu Základní mapy 1:10 000.

Dálkový průzkum /ve formě leteckého snímkování/ je třeba považovat za účinný prostředek pro zajištění aktuálních, přes-ných a úplných informací v EN. Umožňuje vyšší výkony s radikál-ním omezením terénních prací. Snímkový materiál je objektivním podkladem pro odstranění nesouladů mezi skutečným a evidovaným stavem, napomáhá ochraně zemědělského a půdního fondu a výhle-dově /např. ve formě ortofotomapy se speciálním barevným podá-ním a při zachování přesnosti map EN/ bude sloužit jako součást dokumentace pro hodnocení a plánování využití území.

L i t e r a t u r a :

- 1/ Šíma J. : Využití barevných leteckých snímků k údržbě map evidence nemovitostí v extravilánu. GaKO, 1980, č.4, str.81.
- 2/ Matzkeová M. : Informace o využití leteckých snímků v Geodézii Brno, n.p. /Ústní sdělení/.

Doc. Ing. Jaroslav Michal, CSc.
Katedra mapování a kartografie
stavební fakulta ČVUT Praha

Nový systém řízení výuky
Evidence nemovitostí na ČVUT

Cílem tohoto příspěvku je snaha o naznačení jedné z možných pedagogických cest jak čelit problému dalšího zkvalitňování výuky na vysoké škole při trvale stoupajících počtech studentů a zejména pak velkému množství předávaných informací, jejichž obsah je stále živý a musí reagovat na podněty praxe tak, jak je to právě v oblasti Evidence nemovitostí.

V posledních dvaceti letech stouply na celém světě počty studentů na vysokých školách dosud nevídanou měrou. Tento trend zákonitě vyvolal řadu dalších jevů, např. růst společenských nákladů na vysokoškolské studium, vyšší požadavky na zajištění výukových prostor a kolejí, vysoké nároky na vysokoškolské učitele a výuku. Přitom rozvoj poznání v oblasti vědy a techniky vede k rostoucímu rozsahu nových informací, jež si studenti během časově ohraničeného studia mají osvojit.

S rostoucím množstvím informací všeho druhu, s rozvojem techniky, s rozvojem vzdělanosti, s rozvojem civilizačních i společenských aspektů v období budování rozvinuté socialistické společnosti rostou úměrně nároky na formu a způsob předávání tohoto velkého množství poznatků studentům všech vysokých škol. Tento problém nelze řešit ani prodlužováním studia ani zaváděním stále užších specializací.

Řešením není ani stále rozšiřování látky o nové poznatky, ale právě opačný postup je správný. Místo neustálého doplňování výkladu o nové objevy a poznatky je nutno látku třídit a vybírat a důsledněji využívat znalostí obsahů předmětů předcházejících, navazovat na ně bez zbytečného opakování.

Metody moderní výuky musí plnit základní společenský požadavek, aby absolventi vysokých škol byli ve své budoucí práci schopni pracovat samostatně, řešit nově vzniklé problémy a rychle se adaptovat v nových situacích. K plnění těchto cílů málo pomáhají takové přednášky, které pouze předávají hotová fakta nebo taková cvičení, v nichž se studentům mnohdy předkládají hotové postupy řešení.

V takové situaci se dosavadní tradiční způsoby studia ukazují jako nedostatečné. Zkušení pedagogové na celém světě hledají nové účinnější způsoby výuky; přitom se v poslední době stále častěji zaměřují na řízení samostatné práce studenta. Důvodem soustředění pozornosti na řízení samostatné práce studentů je to, že v této oblasti existují velmi významné rezervy, jejichž využitím lze dosáhnout vyšší efektivity výuky na vysoké škole. Jde tedy o prosazování určité individualizace vyučovacího procesu. Samostatná práce studentů není jenom věcí jejich vlastní iniciativy, ale organizace, řízení a kontrola samostatné práce studentů je povinností všech kateder a každého učitele. Vede však ke zkvalitnění přípravy vysokoškolských odborníků pro další náročné úkoly praxe.

Na základě pedagogických výzkumů v této oblasti přistoupila i katedra mapování a kartografie stavební fakulty ČVUT v Praze na experimentální ověřování moderního vyučovacího procesu v předmětu Evidence nemovitostí.

Aby plnil systém řízení samostatné práce studentů i funkci účinného nástroje rozvíjení studentovy tvůrčí způsobilosti, bylo třeba jeho realizaci v daném předmětu rozdělit do několika etap:

- a) rozčlenit látku předmětu na menší tématické a operativní celky - studijní jednotky,
- b) vymežit výukové cíle předmětu i studijních jednotek,
- c) zpracovat studijní návody a jimi metodicky řídit samostatnou práci studentů,
- d) zajistit soustavnou vnitřní i vnější zpětnou vazbu při řízení samostatné práce studentů,
- e) vyžadovat dokonalé zvládnutí vymezených cílů studijních jednotek studenty. Obr. 1.

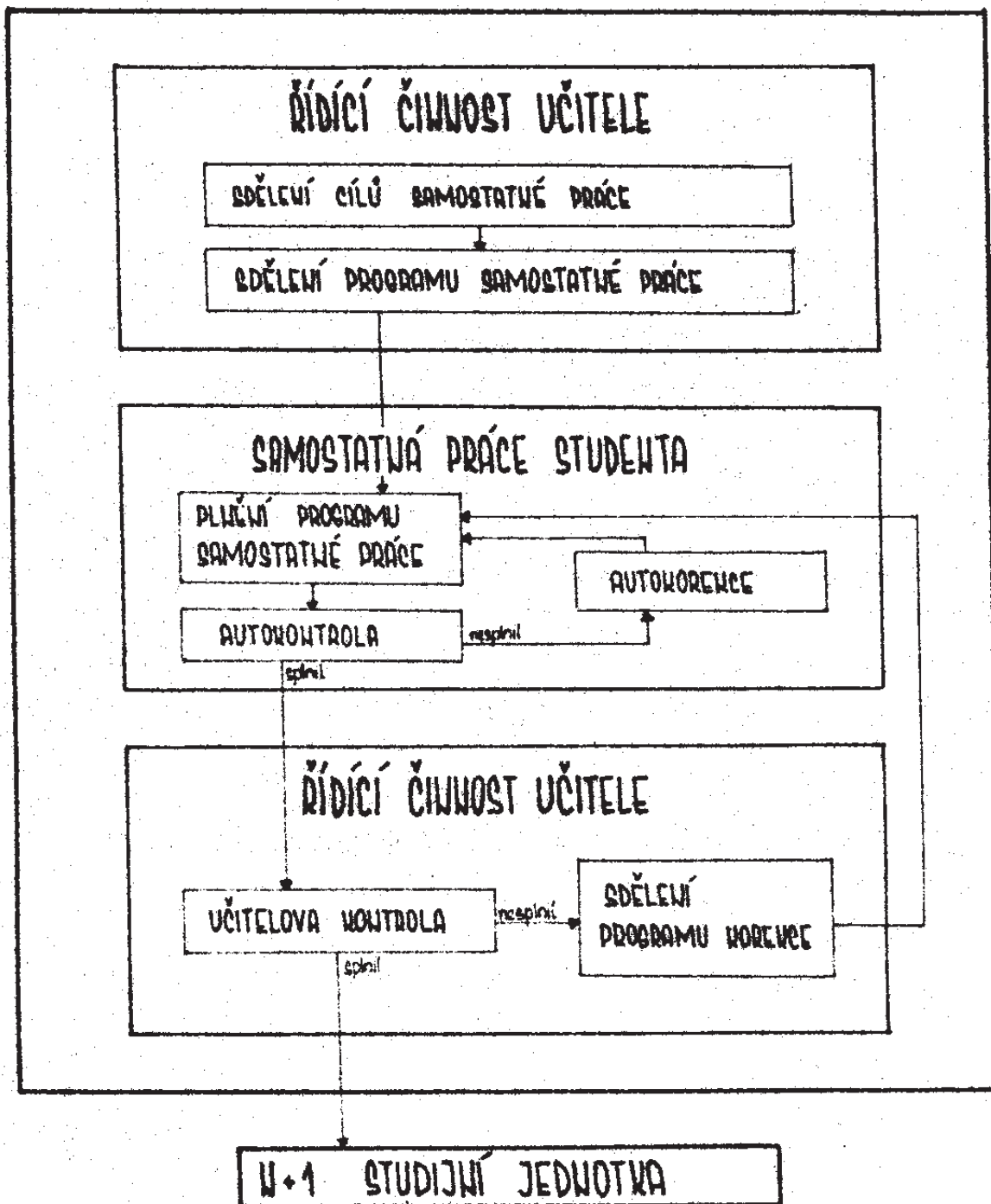
Předmět Evidence nemovitostí je přednášen ve čtvrtém ročníku studia oboru geodézie a kartografie na stavební fakultě. Je to předmět základní odborný, u něhož je velmi významná jeho syntetizující a integrující funkce celé struktury předmětů vysokoškolského studia na stavební fakultě.

Obsah předmětu byl rozdělen do deseti studijních jednotek v následujícím pořadí:

1. Základní pojmy a zkratky
2. Zákony a nařízení související s EN
3. Historický vývoj EN v našich zemích
4. Obsah EN
5. Automatizovaný systém EN
6. EN a středisko geodézie
7. Práce prováděné skupinou vedení EN
8. Práce prováděné skupinou právních vztahů
9. Práce prováděné skupinou všeobecné dokumentace
10. Práce prováděné skupinou speciálních prací.

Pro zvládnutí náročného samostatného studia předmětu byly zpracovány Návody k řízení samostatného studia Evidence nemovitostí. Tyto návody jsou hlavním nástrojem řízení a vyvolávání studentovy aktivity. Studijní návody nenahrazují studijní texty, ale naopak obsahují odkazy na přesné partie učebních textů, které je třeba prostudovat i s metodickými pokyny učitele.

Zjednodušené schéma
organizace řízení samostatné práce studenta
v n-té studijní jednotce

Studijní návody obsahují 0. jednotku s názvem "Organizace studia EN", kde jsou studenti seznámeni s obsahem učební látky v příslušném semestru, s rozdělením předmětu do studijních jednotek a s literaturou, kterou musí při studiu předmětu mít k dispozici. V 0. studijní jednotce jsou studentům předloženy základní výukové cíle předmětu. Např. pro studijní jednotku 4. - Obsah EN - je stanoven výukový cíl: Znat strukturu a obsah operátů EN, umět s tímto operátem pracovat a dokázat informace v operátech EN obsažené využívat pro potřeby praxe. Nejobsaženější odstavec 0. jednotky se týká pokynů jak pracovat s těmito Návody a seznamuje studenty se strukturou každé studijní jednotky:

1. Každá studijní jednotka začíná Úvodem, který studenty seznámí s jejím obsahem.
2. Následuje velmi závažný odstavec týkající se širších a užších cílů, kterých musí studenti v průběhu studia jednotky dosáhnout.
3. Odstavec předpokládaných znalostí uvádí vstupní znalosti, které vyžaduje zvládnutí dané jednotky a to jak ze studovaného předmětu, tak zejména z předmětů dřívějšího studia.
4. Program studijní činnosti začíná odkazem na stránky učebního textu, které je nutno prostudovat, aby byly splněny stanovené učební cíle. Pokračuje komentářem k některým oddílům učebního textu s důrazem na syntézu jednotlivých poznatků a schopnost získané vědomosti vhodně aplikovat.
5. Sebekontrolu samostatné práce studentů tvoří soubor otázek, který formou testu ukáže, zda byla příslušná jednotka zvládnuta a lze přejít ke studiu další jednotky.
6. Učitelovu kontrolu zajistí výsledky souhrnného testu ke každé studijní jednotce.

Po 0. studijní jednotce pak následují studijní jednotky členěné podle obsahu předmětu a uspořádané svou vnitřní strukturou podle výše uvedeného schéma.

Takto připravené studijní návody, vhodná studijní literatura a ochota studentů spolupracovat, tvoří základ moderního pedagogického procesu na vysoké škole. Ověřování systému řízení samostatné práce studentů v současné době probíhá a lze jen s radostí konstatovat, že tento nový způsob výuky byl studenty velmi kladně přijat. Předpokládá se, že systém řízení samostatné práce studentů, zatím experimentálně ověřovaný v jedné studijní skupině ročníku, by byl později zaveden pro celý ročník denního studia. Výhledově pak tento moderní vyučovací proces jistě najde uplatnění i v jiných předmětech katedry, směru geodézie a kartografie a též u studentů dálkového studia.

Ing. Ondrej M i c h a l k o "Spoločenské a národnohospodárske funkcie evidencie nehnutelností"	3
Ing. Matej B a d a "Údaje EN pre plánovanie a riadenie hospodárstva".....	9
Ing. Jaroslav Š ť r a "Význam a spôsob evidence lesného pôdneho fondu"	16
Ing. Juraj K a d l i c, CSc., "Automatizované spracovanie údajov EN a sumarizačné práce"	21
Ing. Zbyněk S o u ť e k "Inovace automatizovaného zpracování EN v ČSR"	27
JUDr. Karel Š i n d l e r "Zakládání evidence právních vztahů k nemovitostem v ČSR" ..	33
JUDr. Juraj M a c k o "Neusporiadané právne vzťahy k nehnuteľnostiam a ich dopad na zakladanie právnych vzťahov"	39
Ing. Marcel Š m o l í k "Automatizované zpracování evidence právních vztahů".....	44
JUDr. Vladimír K ú t h "Možnosti riešenia neusporiadaných právnych vzťahov k nehnuteľnostiam"	53
Prom.práv. Ivo J a n o u š e k "Právní normy dotýkající se evidence nemovitosti".....	57
Ing. Boris B e ť k o "Vedenie EN v operátoroch prevzatých po novom mapovaní".....	62

- Ing. František D o h n a l
"Číselné vedení měřických operátů EN v závislosti na ka-
tegorizaci sídel" 68
- Ing. Adolf V j a č k a
"Využívání nové měřické a výpočetní techniky na úseku EN".... 73
- Ing. Juliana L a n d o v á
Ing. Alžběta M á l k o v á
"Operativnost poskytování informací z evidencie nehnuteľ-
ností s využitím automatizácie" 78
- Ing. Juraj V a l i š , CSc.,
"Budovanie automatizovaného informačného systému geodézie
a kartografie a jeho obraz na evidenciu nehnuteľností"..... 82
- Ing. Ján H u r n í k
"Integrácia evidencie nehnuteľností s inými informačnými sys-
témami" 87
- Ing. Milan B e d n a ř í k
Ing. Slavoj K á d n e r, CSc.,
"Podniková evidencia nemovitostí v resortu federálního minister-
stva dopravy" 93
- Ing. František N o v o t a ý
"Výhled vývoje mapového fondu v ČSR do r.2000" 99
- Ing. Milouš K o t a l
"Odras spolupráce geodetických služeb socialistických států
v evidenci nemovitostí" 108
- Ing. Ema M í l e s o v á
Ing. RNDr. Jaroslav U h l í ř
"Využití prostředků dálkového průzkumu země v evidenci nemo-
vitostí" 113
- Doc. Ing. Jaroslav M i c h a l, CSc.,
"Nový systém řízení výuky Evidence nemovitosti na ČVUT".... 118

Druh publikácie : Zborník prednášok
Názov : Evidencia nehnuteľností
Počet strán : 123
Počet výtlačkov : 220
Tlač : Dom techniky ČSVTS Žilina 119/86
Termín vydania : október 1986
Tlač schválená SÚKK 747/I. - 68
Texty prednášok neprešli jazykovou úpravou !